

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

२०७१/०७२

नेपाल सरकार

वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय

वन पैदावार विकास समिति

सागरनाथ वन विकास परियोजना, सर्लाही

सर्लाही

२०७२

नेपालको संविधान २०७२ को धारा ५१ (छ) बमोजिम :

प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, संवर्धन र उपयोग सम्बन्धी नीति :

- (३) नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्दै नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने तथा ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने,
- (५) जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाई औद्योगिक एवं भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, संवर्धन र दिगो उपयोग गर्ने,
- (६) वातावरणीय सन्तुलनका लागि आवश्यक भूभागमा वन क्षेत्र कायम राख्ने,

वन नीति, २०७१

नीति १) दिगो वन व्यवस्थापनद्वारा वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन वृद्धि गर्ने ।

राष्ट्रिय गान

सयौं थुँगा फूलका हामी, एउटै माला नेपाली
सार्वभौम भई फैलिएका, मेची-महाकाली ।
प्रकृतिका कोटी-कोटी सम्पदाको आंचल
वीरहरुका रगतले, स्वतन्त्र र अटल ।
ज्ञानभूमि, शान्तिभूमि तराई, पहाड, हिमाल
अखण्ड यो प्यारो हाम्रो मातृभूमि नेपाल ।
बहुल जाति, भाषा, धर्म, संस्कृति छन् विशाल
अग्रगामी राष्ट्र हाम्रो जय जय नेपाल ।

प्रकाशक:

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन पैदावार विकास समिति

सागरनाथ वन विकास परियोजना

सर्वाधिकार : प्रकाशकमा निहित

मुद्रण : सिग्मा जनरल अफसेट प्रेस

साँचल, सानेपा, ललितपुर

फोन: ५५५४०२९

नेपाल सरकार
वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
वन पैदावार विकास समिति
केन्द्रीय कार्यालय

४२२१२३०
४२३१६३४

फ्याक्स: ९७७-१-४२५३३०२

पत्र संख्या :

चलानी तम्बर :

प्राप्त पत्र संख्या र मिति :

बबरमहल
काठमाडौं, नेपाल ।

मन्तव्य

सागरनाथ वन विकास परियोजनाको अधिकांश क्षेत्र नेपालको मध्य तराईका दुई जिल्ला सर्लाही र महोत्तरीमा अवस्थित छ । यो वन पैदावार विकास समिती अन्तर्गत रहने गरि साढे तीन दशक अगाडि स्थापना भएको हो । यसमा कम हैसियत भएको प्राकृतिक वनलाई सरपट कटान गरि छिटै बढ्ने र छिटै अधिक उत्पादन दिने मसला, सिसौ जस्ता छिटो हुर्कने प्रजातिको विरुवा वृक्षरोपण गरी वनक्षेत्रको उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्दै लगेको देख्न सकिन्छ । हाल आएर टिक प्रजातीका रुखको वृद्धिले सागरनाथको वनमा नयाँ आयाम थपेको छ । यो नेपालको एक मात्र वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन पद्धति अनुरूप मानव निर्मित नमूना वनक्षेत्रको रूपमा रहेको छ । यसले वन पैदावारको सहज आपूर्तिमा सघाउ पुऱ्याउनुका साथै वन पैदावारमा आधारित उद्योग संचालन र निजी वन विकासमा टेवा पुऱ्याई समग्र रूपमा वातावरणीय, आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा सहयोग प्रदान गर्दै आएको छ । वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनका कार्यहरूको माध्यमबाट हजारौं ग्रामीण किसानको घरदैलोमा रोजगारीको अवसर पुऱ्याउन परियोजना सफल हुँदै आएको छ ।

विगतमा देशको असहज परिस्थिति तथा राजनितिक पृष्ठपोषणमा व्यापक रूपमा अतिक्रमणको चपेटामा परेको परियोजनाको मूर्तिया क्षेत्रलाई अतिक्रमणबाट मुक्त गरी वन व्यवस्थापन गर्ने कार्य चुनौतीको रूपमा रहेको छ । सागरनाथ वन विकास परियोजनाले स्थानीय स्तरमा र वन पैदावार विकास समितिले केन्द्रीय तहमा अतिक्रमण नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनका लागि कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेट प्राप्त गर्ने र सुरक्षा व्यवस्था सवल गराउन आवश्यक समन्वयकारी गृहकार्य भैरहेको छ ।

परियोजनाले आ.व. ०७१।०७२ मा सम्पादन गरिएको सम्पूर्ण गतिविधिलाई सार्वजनिक गर्ने उद्देश्यले यो प्रतिवेदन प्रकाशनलाई निरन्तरता दिन यस परियोजनाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन हुन लागेकोमा मलाई खुशी लागेको छ । मुख्यत दुइ भागमा विभक्त यस प्रतिवेदनले परियोजनाको वार्षिक प्रगति, प्रगति हासिल गर्न परिआएका समस्या एवं चुनौतीहरू र तिनका समाधानका प्रयासहरूको अलावा परियोजनाको भौतिक परिस्थिति, सांगठनिक ढाँचा, कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण समेत पस्कन गरेको प्रयास सहानिय छ । यसले सरोकार वालाहरूलाई परियोजना बारे थप जानकारी लिन सहयोग पुग्नेछ । यसबाट परियोजनाद्वारा संचालित विविध कार्यक्रमहरू थप पारदर्शी हुन गई नीति निर्माण तह समेतमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा, यो प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

डा. विनय कुमार कुसियैत
कार्यकारी अध्यक्ष

नेपाल सरकार
वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
वन पैदावार विकास समिति
सागरनाथ वन विकास परियोजना, सर्लाही

पत्र संख्या :

मिति:.....

चलानी नम्बर :

मन्तव्य

स्वदेशी र विदेशी वन विज्ञहरूले परिकल्पना गरी सर्लाही र महोत्तरी जिल्लाको अधिकांश राजमार्ग दक्षिणको हैसियत कम भएको राष्ट्रिय वन क्षेत्रको सरपट कटान गरी सो ठाँउमा छिटो बढ्ने र छिटै बढि उत्पादन दिन प्रजातीको वृक्षरोपण गरि बालीचक्र अनुसार पुनः सरपट कटान र वृक्षरोपण गर्दै वन संरक्षण र व्यवस्थापन पद्धतिको सफल कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिएको छ । यस पद्धती मार्फत उत्पादित वन पैदावारको बिक्री वितरणद्वारा वन पैदावारको आपूर्तिमा सघाउ पुऱ्याएको, स्थानिय ग्रामिण समुदायमा जीविकोपार्जनका विविध अवसर सृजना गर्दै ग्रामिण अर्थतन्त्रलाई चलायमान गराई वन पैदावारमा आधारित उद्योगलाई नियमित रुपमा वन पैदावार उपलब्ध गराउन र राष्ट्रिय माँगको आपूर्तिमा टेवा पुऱ्याई रहेको महशुस गर्न सकिन्छ । हाल आएर यस परियोजनामा संसारकै अति छिटो बढ्ने बहुउपयोगी पाउलोनिया र एकेसिया म्यान्जियम प्रजातीको परिक्षण वृक्षरोपण गरिएको र यसको प्रारम्भिक अवस्था सन्तोषजनक रहेको पाईएको छ । परियोजनामा विकसित प्रविधिको उपयोग र प्रभाव स्वरुप स्थानीय एवं आसपासका जिल्लाहरूमा उल्लेख्य रुपमा निजी वनको विकासमा समेत टेवा पुऱ्याउन सफल रहेको र खुल्ला प्रयोगशालाको रुपमा रहेको यो परियोजना खोजकर्ता तथा वन विज्ञानमा अध्ययनरत विद्यार्थिका लागि वन सम्बर्धन प्रणालीको अध्ययन, अध्यापन र अनुसन्धानका लागि उपयुक्त थलो समेत भएको छ ।

परियोजना क्षेत्रबाट हुने अनियमित चोरी कटानी नियन्त्रण, वन अतिक्रमण हटाई वृक्षरोपण र संरक्षण, पुराना पुर्वधारहरूको संभार, रिक्त प्राविधिक जनशक्ति र प्राविधिको व्यवस्थापनमा देखिएको कमजोर अवस्थालाई सुधार गर्नु परियोजनाका मुख्य चुनौतिहरू हुन । यी चुनौतिहरूको विश्लेषण सहित समाधानको सुझाव र परियोजनाको वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता स्वरुप, आ.व. ०७१।७२ मा सम्पादित क्रियापलापहरूलाई समावेश गरी यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यसले सरोकारवालाहरूलाई परियोजनाबारे थप जानकारी लिन सहयोग पुग्ने तथा परियोजनाबाट संचालित कृयाकलापहरू थप पारदर्शी हुनेमा विश्वास लिएको छु । प्रस्तुत प्रतिवेदनमा कुनै कमी कमजोरी भए भावि प्रकाशनलाई अरु बढी रचनात्मक सहयोग पुग्ने गरि पाठक वर्गहरूबाट त्रुटीहरू औल्याई बहुमुल्य सुझाव एवं टिप्पणी उपलब्ध गराउन हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

अन्तमा, यो वार्षिक प्रगती पुस्तिकालाई अन्तिम रुप दिन सहयोग गर्नुहुने केन्द्रीय कार्यालयका उप सचिव श्री जितेन्द्र कर्माचार्यलाई विशेष धन्यवाद सहित, तयारीमा आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने स.व.अ. श्री चन्द्र कुमारी श्रेष्ठ, सुपरभाइजर श्री तारा विक्रम खड्का, कम्प्यूटर अपरेटर श्री सुमन मानन्धर लगायत प्रतिवेदन तयारी तथा छपाईमा सहयोग गर्ने सम्पूर्ण सहयोगी कर्मचारीहरूमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अम्बिका प्रसाद पौडेल
परियोजना प्रमुख

विषय-सूची

भाग १

१. पृष्ठभूमि.....	१
१.१ परिचय.....	१
१.२ कार्यक्षेत्र.....	२
१.३ भू-उपयोग.....	३
१.४ ग्रीन बेल्ट.....	४
१.५ भू-बनोट तथा हावापानी.....	४
२. व्यवस्थापनका मुख्य उद्देश्यहरू.....	४
३. सांगठनिक संरचना.....	५
३.१ फिल्ड एकाई र कार्यक्षेत्र.....	६
३.२ व्यवस्थापन शाखा र रेञ्ज यूनिटको संगठन स्वरूप.....	७
३.३ कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्ति अवस्था.....	७
४. भौतिक पूर्वाधार.....	९
४.१ सवारी साधन.....	९
४.२ भवनहरूको अवस्था.....	१०
४.३ डिष्टिलेशन प्लाण्ट तथा चिरान मिल.....	१०
४.४ खानेपानी व्यवस्था.....	११

भाग - २

५. मुख्य कृयाकलाप.....	१२
५.१ नर्सरी तथा विरुवा उत्पादन.....	१२
५.२ विरुवा बिक्री वितरण.....	१४
५.३ वृक्षरोपण र वृक्षरोपण व्यवस्थापन.....	१५
५.४ वन पैदावारको उत्पादन.....	२१
५.५ वन पैदावारको बिक्री वितरण.....	२२
६. वन संरक्षण र यसका चुनौती.....	२६
६.१ वन अतिक्रमण.....	२६
६.२ वन पैदावारको चोरी निकासी नियन्त्रण.....	३२
६.३ चरिचरण.....	३३
६.४ वन डढेलो.....	३३
७. आर्थिक विवरण.....	३३
७.१ आ.व. ०६९।०७० को बजेट निकाशा र खर्च.....	३३
७.२ आय तथा राजस्व विवरण.....	३५
७.३ धरौटीको विवरण.....	३६

८. वार्षिक भौतिक प्रगति समीक्षा	३७
८.१ मूख्य सिकाई	३८
८.२ अवसर तथा उपलब्धी	३९
८.३ बिद्यमान समस्या तथा चुनौतीहरू	४१
८.४ समाधानका लागि सुझाव	४२
९. सन्दर्भ सामग्री	४३
१०. अनुसूचीहरू	४३-१०७

तालिकाहरू

तालिका १: परियोजना क्षेत्र अन्तर्गतका जिल्ला र गाविस	३
तालिका २: भू-उपयोग	३
तालिका ३ : कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्ति अवस्था	८
तालिका ४ : चालू अवस्थाका सवारी साधनको विवरण	१०
तालिका ५ : विरुवा उत्पादन विवरण	१२
तालिका ६ : विरुवा बिक्री वितरण विवरण	१५
तालिका ७ : प्रमुख प्रजाति अनुसारको वृक्षरोपण क्षेत्रफल	१६
तालिका ८ : वन सम्बर्द्धन कृयाकलापहरू (०७१।०७२)	१७
तालिका ९ : गोडमेल भएका प्लटहरू	१८
तालिका १०: आ.व. ०७१।०७२ मा वृक्षरोपण भित्र घाँस/भाडी काटी सरसफाई गरेका प्लटहरू	१९
तालिका ११: आ.व. ०७१।०७२ मा सरपट कटान मुद्दान भएका ब्लकहरूको विवरण	२०
तालिका १२ : आ.व. २०७१।०७२ मा उत्पादित वन पैदावारको विवरण	२१
तालिका १३: विगत ५ वर्षमा वन पैदावार उत्पादन विवरण	२२
तालिका १४: आ.व. ०७१।०७२ मा बिक्री भएको वन पैदावारको विवरण	२४
तालिका १५ : विगत पाँच वर्षमा वन पैदावार बिक्री विवरणको अवस्था	२४
तालिका १६ : स्थानिय आपूर्ति सम्बन्धी विवरण	२५
तालिका १७ : परियोजनाको क्षेत्रमा भएको अतिक्रमण अवस्था	२७
तालिका १८ : हाथिलेट वन व्यवस्थापन शाखा अन्तर्गत अतिक्रमणको विवरण	२८
तालिका १९ : भक्तीपुर रेन्ज यूनिटको अतिक्रमणको विवरण	२९
तालिका २० : आ.व. ०७१।०७२ मा बरामद माल बस्तु तथा कारवाही	३२
तालिका २१ : आ.व. ०७१।०७२ को बजेट निकाशा र खर्च	३३
तालिका २२ : विभिन्न शीर्षक अन्तर्गतका आम्दानी	३५
तालिका २३ : आ.व. ०७१।०७२ को आय तथा राजस्व	३५
तालिका २४ : विगत ५ वर्षको आय तथा राजस्व	३६
तालिका २५ : आ.व. ०६९।७० को धरौटीको विवरण	३७

भाग-१

१. पृष्ठभूमि :

१.१ परिचय

सागरनाथ वन विकास परियोजनाको अधिकांश क्षेत्र नेपालको मध्य तराईका मुख्य दुई जिल्ला सर्लाही र महोत्तरीको पूर्व-पश्चिम राजमार्ग देखि दक्षिण, पूर्वमा भन्सी खोला र पश्चिममा वागमती नदी बीचमा रहेको छ । यसले करिब १३,५०० हेक्टर वन क्षेत्र ओगटेको छ, जस अन्तर्गत रौतहटको दुधिववा तथा जुडीवेला गा.वि.स.को २५० हे. क्षेत्रफलको वन क्षेत्र समेत पर्दछ । यो परियोजना देशमा तत्कालिन अवस्थामा दाउरा आपूर्ति सम्बन्धि समस्याको समाधानका लागि कम हैसियतको वन क्षेत्रमा छिटो बढने तथा प्रति एकाई जमिनबाट बढी उत्पादन दिने प्रजातीलाई प्राथमिकता दिई परियोजना क्षेत्रमा वृक्षरोपण कार्यक्रम संचालन गरी वन पैदावारको आपूर्तिमा सघाउ पुऱ्याउने मुख्य उद्देश्यले एशियाली विकास बैंकको ऋण सहायताबाट विकास समिति ऐन २०१३ बमोजिम गठित वन पैदावार विकास समिति अन्तर्गत वि.स.२०३५ सालमा स्थापना भएको हो । यस परियोजनाको कार्यालय सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर न.पा.- ४ स्थित सागरनाथको मन्दिर नजिकै रहेको छ ।

प्रारम्भमा परियोजनाको करिब १०,७४० हेक्टरमा कम हैसियतको प्राकृतिक वनको सरपट कटान गरी छिटो बढ्ने, छिटै बढी उत्पादन दिने मसला, सिसौ, टिक तथा अन्य प्रजातीहरूको वृक्षरोपण गरिएको थियो । उक्त कार्यको लागि शुरुमा करिब २० जातका रुखहरूको परिक्षण वृक्षरोपण गरिएको र सोको वृद्धिदरको आधारमा मसला (*Eucalyptus camandulensis*) जातको रुख उपयुक्त हुने देखिएकोले वृक्षरोपणमा यसको बाहुल्यता भएको पाईन्छ । यसै गरि शुरुका वर्षहरूमा भन्सीखोला (महोत्तरी) देखि फुलजोर खोला (सर्लाही) सम्म करिब २० कि.मि. लम्बाई तथा ४ – ६ कि.मि. चौडाई क्षेत्रको ७००० हेक्टरमा वृक्षरोपण कार्य सम्पन्न भएको थियो । वृक्षरोपण असफल भएको ठाउँमा प्राकृतिक पुनरोत्पादन भै स्थापित साल प्लटहरूमा हाल संरक्षण तथा वन विकासका कार्यहरू संचालन भै रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०४२/०४३ देखि २०५२/०५३ सम्म पूर्वमा लखनदेही खोला देखि पश्चिम वागमती किनारको मूर्तिया क्षेत्रमा करिब ३,००० हेक्टर क्षेत्रफलमा वृक्षरोपण कार्य संचालन गरिएको थियो र अन्त्यमा रौतहट जिल्लाको जुडीवेला र दुधिववामा करिब २५० हेक्टर क्षेत्रफलमा वृक्षरोपण भएको थियो । वृक्षरोपण गर्दा १०० हेक्टरको ब्लकलाई फायरलाइनहरूद्वारा २५ हेक्टरका प्लटहरूमा विभाजन गरी अधिकांश ब्लकहरूमा एकै प्रजातिका विरुवा लगाइएको थियो । वृक्षरोपण क्षेत्रमा वाटोघाटो, अग्निसंरक्षण रेखा, वाच टावर, संरक्षण अफिस आदि समेत बनाइएको छ ।

शुरुका दिनहरुमा परियोजनाले वृक्षरोपण क्षेत्रमा करिब १,५०० किसान परिवारहरुलाई टाँगीया प्रणालि अन्तर्गत कृषिबाली लगाउन दिइएको थियो । उक्त कार्यबाट विरुवाहरुको गोडमेले, आयतन वृद्धि तथा अग्नि संरक्षणको कार्यमा सहायता पुग्नुको साथ साथै ग्रामीण किसानहरुलाई कृषि उत्पादनबाट जिविकोपार्जनमा ठुलो योगदान पुगेको थियो । यसरी टाँगीया खेतीको नाममा निश्चित अवधीको लागी स्थानीय जनतालाई उपलब्ध गराईएको क्षेत्रमा विगतमा देशको असहज परिस्थितिको फाइदा उठाई तोकिएको अवधि पछि पनि राजनितिक पृष्ठपोषणमा खेती कार्यले निरन्तरता पाउनुको कारणले अतिक्रमणको गति पनि असामान्य रूपले वृद्धि हुँदै गएको र काठ चोरी तस्करीको कार्यले पनि तिब्रता पाउँदै आएको देखिन्छ । हाल मूर्तिया वन व्यवस्थापन शाखा अन्तर्गतका घुकोली र वागमती रेञ्ज यूनिट भित्र पर्ने प्रायः सम्पूर्ण प्लटहरु अतिक्रमणको चपेटामा परी त्यसमा भएका प्रायः रुख चोरीकटानी भैसकेको अवस्था रहेकोछ भने सागरनाथ र हाथिलेट वन व्यवस्थापन शाखा अन्तर्गतका गाउँ बस्ती आसपासका केही प्लटहरु आंशिक रूपमा अतिक्रमणको चपेटामा परेको र करिब १० प्रतिशत प्लटहरुको वृक्षरोपण असफल भै झाडीदार वनको रूपमा परिणत भएको पाईएको छ । तसर्थ औसतमा यस्ता प्लटहरुमा वनको अवस्था कमजोर रहेको पाईन्छ ।

परियोजनाले आफ्नो कृयाकलापहरु नेपालको सानो र सिमीत क्षेत्रमा संचालन गर्दै आएको भएपनि यसले देशलाई आवश्यक पर्ने काठका विद्युत पोल लगायत काठ दाउराको आपूर्तिमा टेवा पुऱ्याउँदै आएको र वन व्यवस्थापनका विविध कार्यक्रमहरु मार्फत स्थानीय सीमान्तकृत ग्रामिण समुदायहरुमा रोजगारी प्रदान गरी आर्थिक उन्नतिका अवसरहरु घरदैलोमा पुऱ्याउन सफल भएको पाईन्छ । वन व्यवस्थापन कार्यहरु गरिंदा तथा वृक्षरोपण क्षेत्रबाट अन्य लघु वन पैदावारहरु आसपासका कृषक परिवारले सदुपयोग गरि आफ्ना आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिमा समेत सेवा पाईरहेका छन् । यसका अतिरिक्त सर्लाही र आसपासका जिल्लाका किसानहरुले परियोजनाबाट उत्पादित गुणस्तरिय विरुवाहरु खरिद गरि परियोजनाको सिकाई अनुरूप वृक्षरोपण गर्न र उल्लेख्य रूपमा मसल प्रजातीको निजी वन विकास गर्न टेवा पुगेको पाईन्छ । प्राविधिक रूपमा परियोजनाको वृक्षरोपण कार्यक्रम सन् १९९१ मा सम्पन्न भएपनि वन व्यवस्थापन तथा वृक्षरोपणका कार्यक्रम निरन्तर गरिरहनु पर्ने प्रक्रिया भएकोले शुरुका वर्षहरुमा नेपाल सरकारको सहयोगमा र बि.स. २०५८ देखि हालसम्म आफ्नै श्रोतबाट यस्ता कार्यक्रमहरु संचालन भइरहेका छन् ।

१.२ कार्यक्षेत्र : परियोजनाको कार्यक्षेत्र मध्य तराईका तीन जिल्ला महोत्तरी, सर्लाही र रौतहट पर्दछ । यसको सिमाना उत्तर - दक्षिणको सागुरो चौडाई र पूर्व - पश्चिम फैलावटमा लोकमार्गको दक्षिण र तीनवटा जिल्लाको गाउँ बसोबास क्षेत्रसंग जोडिएको हुँदा ४ वटा नगरपालिका र १५ वटा गाउँ विकास समिति अन्तर्गत पर्दछ ।

तालिका १: परियोजना क्षेत्र अन्तर्गतका जिल्ला, नगरपालिका र गाविस

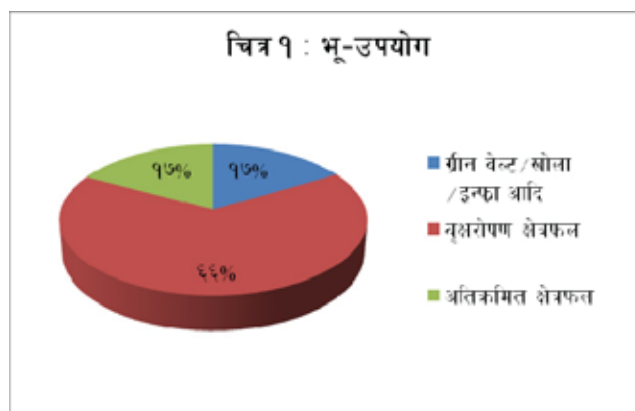
जिल्ला	सर्लाही	महोत्तरी	रौतहट
न.पा.	ईश्वरपुर र हरिऔन	वर्दिबास र गौसाला	—
गा.वि.स.	हुंग्रेखोला, गौरीशंकर, बबरगंज, रानीगंज, मूर्तिया, शंकरपुर, राजघाट, कर्मैया, घुर्कोली	हाथिलेट, लक्ष्मिनिया, बेलगाछी, गौशाला	जुडीवेला र हिमालीवास (दुधिअवा)
संख्या	९	४	२

१.३ भू-उपयोग : परियोजनाको कूल वनक्षेत्रलाई भू-उपयोगीताका दृष्टिकोणले निम्न बमोजिम वर्गीकरण गरिएको छ :

तालिका २ : भू-उपयोग

व्यवस्थापन क्षेत्र	वनको क्षेत्रफल (हे.)	वृक्षरोपण क्षेत्र (हे.)	अतिक्रमित क्षेत्रफल (हे.)
सागरनाथ वन व्यवस्थापन	३८६६	३५८१	५.९५
हात्तीलेट वन व्यवस्थापन	४८७५	४४५०	१२६.०५
मूर्तिया वन व्यवस्थापन (रौतहट समेत)	३०५३	२७०९	२५३४.८७
ग्रीन बेल्टको प्राकृतिक वन	११०१	—	१०
खोला र नदी क्षेत्र	६१७	—	—
जम्मा	१३,५१२	१०,७४०	२,६७६.८७

श्रोत : परियोजना रेकर्ड

१.४ ग्रीन बेल्ट : परियोजना क्षेत्रको उत्तरमा पूर्व पश्चिम लोकमार्गको समानान्तर र नदी खोलाहरूका किनारहरूमा हरियाली कायम गर्दै वातावरणीय संरक्षण र सौन्दर्यता वृद्धि गर्ने उद्देश्यले करिब ११०१.२५ हे. को प्राकृतिक वनलाई हरित पेटी (ग्रीन बेल्ट) को रूपमा संरक्षण गरिएको छ। यसको कुल क्षेत्रफल मध्ये सडक वा लोकमार्ग किनारमा ३९५ हे. (सागरनाथमा १५० हे., लक्ष्मिनियामा १०५ हे., कुश्मारीमा १०५ हे. र हात्तीलेटमा ३५ हे.) र नदी खोला किनार ७०६.२५ हेक्टर पर्दछ। व्यवस्थापनका लागि यसलाई ७ वटा कम्पार्टमेन्टमा विभाजन गरिएको छ।

१.५ भू-बनोट तथा हावापानी : परियोजनाको भू-भाग तराई भावर क्षेत्रमा पर्ने हुनाले यहांको माटोको परत पातलो र औषतमा परतको गहिराई उत्तर देखि दक्षिणमा क्रमशः बढ्दै गएको पाईन्छ। भू-सतहमुनी बालुवा, ग्रेगान र ढुङ्गा रहेको पाईन्छ। यस क्षेत्रको ७९ प्रतिशत क्षेत्रमा Alluvial plain (नदी उकास), १४ प्रतिशत क्षेत्रमा Undulating र ७ प्रतिशत क्षेत्रमा नदी/खोला पर्दछ। यहांको माटोको अम्लीयपना ५.१ P^H देखि ६.४ P^H रहेको छ। परियोजनाको अधिकांश क्षेत्रमा भूमिगत पानीको सतह जमिनको सतहभन्दा करिब २० देखि ९० मिटर तल सम्म रहेको पाईन्छ,। वर्षाको पानीमा मात्र भर पर्नुपर्ने हुँदा चाँडो हुर्कने र छिटै बढि उत्पादन लिन सकिने विरुवाहरू लगाई बढी फाइदा लिनु पर्ने अवस्था छ। परियोजना क्षेत्रमा उष्णप्रदेशीय किसिमको हावापानी पाईन्छ। वर्षायाममा औषत १,५०० मि.मि. पानी पर्दछ, भने गर्मीयाममा औषत ४२° से. सम्म तापक्रम पुग्ने कारण सुक्खा मौसममा वन उढेलोको प्रचुर संभावना देखिन्छ।

२. व्यवस्थापनका मुख्य उद्देश्यहरू :

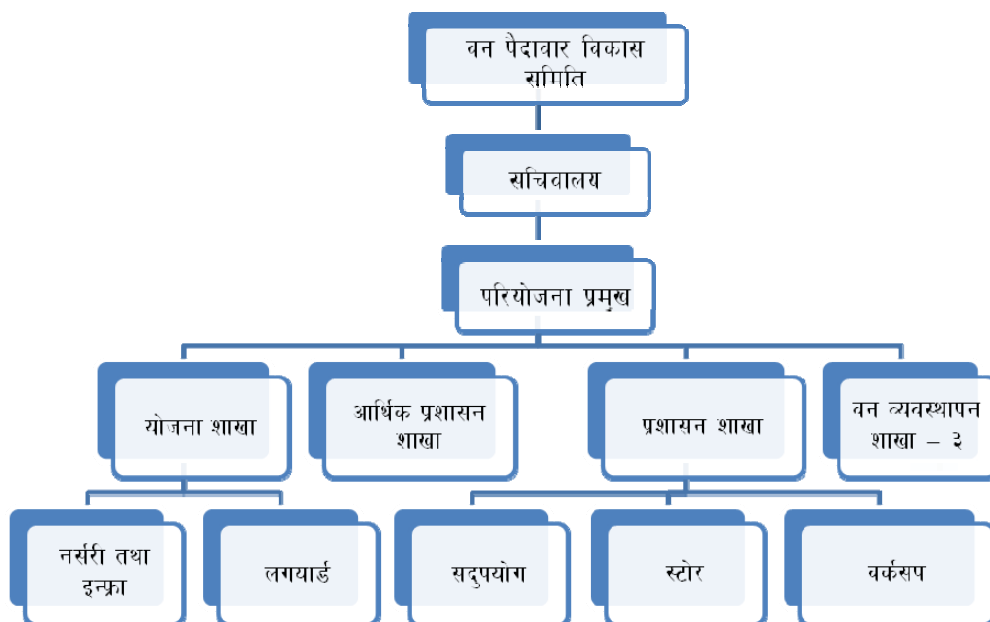
- कम हैसियतको वनको सरपट कटान गरी छिटो बढ्ने र छिटै धेरै उत्पादन दिने रुख प्रजातिको वृक्षरोपण मार्फत वन कायम गरि सोको दीगो व्यवस्थापनबाट सतत् रूपमा काठ, दाउरा लगायतका वन पैदावारहरूको उत्पादन गर्ने।
- उत्पादित वन पैदावारको स्थानीय आपूर्ति र व्यवसायीक बिक्रि वितरणको समुचित व्यवस्था मिलाउने।
- वन पैदावारमा आधारित उद्योगलाई कच्चा पदार्थ उपलब्ध गराउने।
- वृक्षरोपण क्षेत्रमा जनसहभागिता जुटाउन कृषिवन प्रवर्द्धन गरी विपन्न परिवारको जिविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउने।
- वृक्षरोपण व्यवस्थापनको लागी वन प्रविधिहरूको प्रयोगात्मक अनुसन्धान (Action Research) गरी उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने।

३. सांगठनिक संरचना :

विकास समिति ऐन, २०१३ बमोजिम नेपाल सरकारले वन पैदावार विकास समिति गठन आदेश २०३३ लाई २०३५ साउन ११ गते पहिलो संशोधन गरी वन पैदावार विकास समिति अन्तर्गत सागरनाथ वन विकास परियोजना स्थापना भएको हो । परियोजनाको सांगठनिक संरचना चित्र २ अनुसार रहेको छ (विस्तृत विवरण अनुसूची १ क र ख मा छ) । परियोजनाको मुख्य कार्यालय सर्लाहीको ईश्वरपुर नगरपालिका -४ मा रहेको छ ।

परियोजनाको उद्देश्य अनुरूप वनको सरपट कटान गरी वृक्षरोपण तथा दीगो वन व्यवस्थापनको माध्यमले वन पैदावारको उत्पादन गरी वन पैदावारको सदुपयोगलाई व्यवसायीकरण गर्दै आपूर्ति तथा बिक्रि वितरणको समुचित व्यवस्था सम्बन्धि कार्य सम्पादन गर्न परियोजना कार्यालय अन्तर्गत फिल्डस्तरमा क्रमशः मुर्तिया, सागरनाथ तथा हातीलेट गरी तीनवटा वन व्यवस्थापन शाखाहरू रहेका छन् । यी तीन वटा शाखा अन्तर्गत निम्न बमोजिमका ७ वटा रेन्ज युनिटहरूको संरचना गरिएको छ ।

चित्र २ : सागरनाथ वन विकास परियोजनाको संगठन संरचना

३.१ फिल्ड एकाई र कार्यक्षेत्र :

३.१.१ हाथिलेट वन व्यवस्थान शाखा (महोत्तरी) :

क्र.स.	रेञ्ज यूनिट	क्षेत्रफल हे.	व्यवस्थापन ब्लक नं.
(क)	हाथिलेट यूनिट	१४९५.४६	१ - १५ र १७ - २२
(ख)	कुशमारी यूनिट	१४२३.१३	१ - ४ र ६ - २०
(ग)	लक्ष्मीनियां यूनिट	१५३२.१०	१ - २०
	जम्मा	४४५०.६९	

श्रोत : परियोजना रेकर्ड

३.१.२ सागरनाथ वन व्यवस्थान शाखा (सर्लाही):

क्र.स.	रेञ्ज यूनिट	क्षेत्रफल (हे.)	व्यवस्थापन ब्लक नं.
(क)	भक्तिपुर यूनिट	१५४४.१९	१-६ र ८-२१ तथा २४ र २७
(ख)	सागरनाथ यूनिट परवानीपुर	१९०८.७० १२७.९४	१-११ र १३-१५ १७-१९ र २१-२३ फुल्जोर १-३ र परवानीपुर १-२
	जम्मा	३५८०.८३	

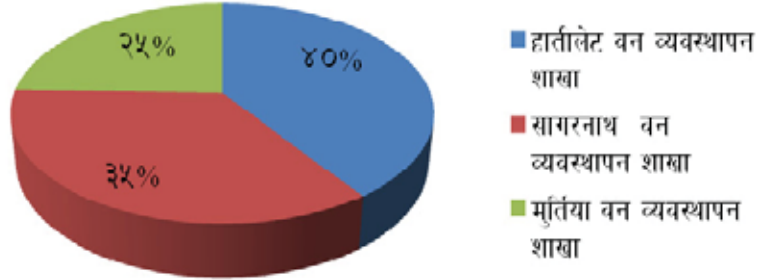
श्रोत : परियोजना कार्यालय रेकर्ड

३.१.३ मूर्तिया वन व्यवस्थान शाखा (सर्लाही र रौतहट) :

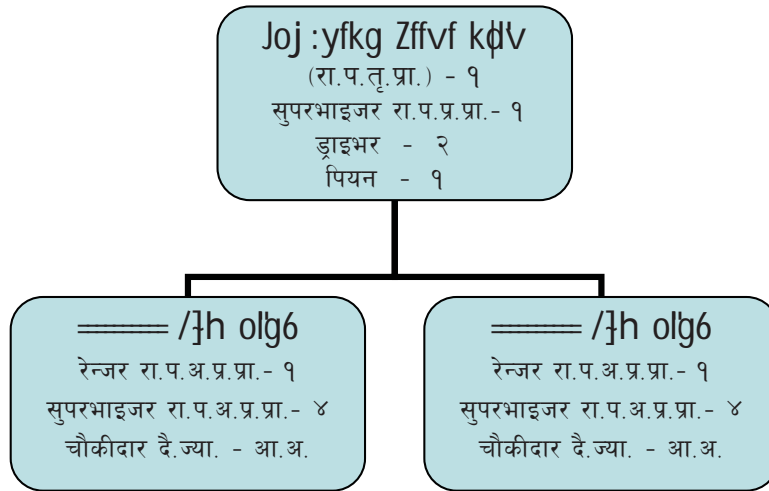
क्र.स.	रेञ्ज यूनिट	क्षेत्रफल (हे.)	व्यवस्थापन ब्लक नं.
(क)	घुरकौली	७६९.०८	१-११
(ख)	वागमती	१६८९.९८	१-२६
(ग)	जुडीबेला (रौतहट)	५२.००	
(घ)	दुधिअवा (रौतहट)	१९८.११	
	जम्मा	२७०९.१७	

श्रोत : परियोजना कार्यालय रेकर्ड

चित्र ३ : व्यवस्थापन शाखा अनुसार वनको क्षेत्रफल

३.२ व्यवस्थापन शाखा र रेञ्ज यूनिटको संगठन स्वरुप :

३.३ कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्ति अवस्था

परियोजनाको उद्देश्य अनुरूप वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन एवं दैनिक कार्यालय व्यवस्थापनको लागि प्राविधिक र प्रशासनिक तथा दैनिक ज्यालादारी जनशक्ति/कर्मचारी कार्यरत छन्। स्थायी र काजमा कार्यरत कर्मचारीको नामावली अनूसूची ९ दिएको छ। स्वीकृत स्थायी दरबन्दी मध्ये अधिकृत स्तर-९, सहायक-७० र श्रेणी विहीन-७१ गरी जम्मा १५० रहेका र हालसम्म पदपूर्तिको अवस्था निम्नानुसारको छ।

तालिका ३ : स्थायी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था

क्र. सं.	पदको नाम	श्रेणी	दरबन्दी संख्या	पूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	परियोजना प्रमुख	रा.प.प्र.प्रा.	१		१	काजमा कार्यरत
२	उप-सचिव	रा.प.द्वि.प्र.	१		१	
३	उप सचिव	रा.प.द्वि.प्रा.	१		१	
४	स्टोर अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	१		१	
५	प्रोक्योरमेन्ट अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	१		१	
६	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	१		१	
७	सहायक वन अधिकृत	रा.प.तृ.प्रा.	३	२	१	२ जना स.व.अ.मा प्रमोशन भै कार्यरत समायोजन भए पूर्ति हुने, १ जना काजमा कार्यरत
८	ना. सु.	रा.प.अं.प्र.प्र.	३	१	२	१ जना प्रमोशन भै कार्यरत समायोजन भए पूर्ति हुने, २ जना करारमा कार्यरत
९	लेखापाल	रा.प.अं.प्र.प्र.	२	०	२	
१०	रेन्जर	रा.प.अं.प्र.प्रा.	८	०	८	३ जना करारमा कार्यरत
११	मे.सु.	रा.प.अं.प्र.प्रा.	१	०	१	
१२	ओभर सियर	रा.प.अं.प्र.प्रा.	१	०	१	
१३	डोजर अपरेटर	रा.प.अं.प्र.प्रा.	४	३	१	२ जना सि.डो.अ. पदमा प्रमोशन भै कार्यरत
१४	ग्रेडर अपरेटर	रा.प.अं.प्र.प्रा.	१	०	१	
१५	लोडर अपरेटर	रा.प.अं.प्र.प्रा.	१	१		१ जना सि.लो.अ. पदमा प्रमोशन भै कार्यरत
१६	सुपरभाईजर	रा.प.अ.द्वि.प्रा.	३८	१४	२४	१ जना करारमा कार्यरत

१७	स. मेकानिक	रा.प.अ.द्वि. प्रा.	३	२	१	२ जना प्रमोशन भै मेकानिक पदमा कार्यरत
१८	रिकर्डर	रा.प.अ.द्वि.प्रा.	१	०	१	
१९	टाईपिष्ट खरिदार	रा.प.अ.द्वि.प्रा.	२	२		
२०	पम्प अपरेटर	रा.प.अ.द्वि.प्रा.	३	२	१	
२१	चेनस: मिस्त्री	रा.प.अ.द्वि.प्रा.	१	०	१	
२२	कारपेन्टर	रा.प.अ.द्वि.प्रा.	१	०	१	
२३	सवारी चालक	श्रेणी विहिन	१५	९	६	५ हेभी र ४ लाइट सवारी चालक कार्यरत
२४	पीपयन	श्रेणी विहिन	१०	८	२	
२५	चौकीदार	श्रेणी विहिन	२४	१९	५	२ करार सेवा
२६	हेल्पर	श्रेणी विहिन	१८	१२	६	
२७	माली	श्रेणी विहिन	१		१	करार सेवामा
२८	स्वीपर	श्रेणी विहिन	३	३		
	जम्मा		१५०	७८	७२	

उपरोक्त स्थायी दरबन्दी अनुरूप पदपूर्ति नभएको अवस्थामा हाल परियोजनामा काजमा १ परियोजना प्रमुखको रूपमा, १ जना स.व.अ. काजमा कार्यरत रहेको अवस्था छ भने करारमा ३ जना रेन्जर, २ जना ना.सु. १ जना सुपरभाईजर, १ जना माली र १ जना चौकीदार कामकाज गरि रहेको पाईन्छ । वन व्यवस्थापनको लागि अत्यावश्यक प्राविधिक र अर्ध प्राविधिक - उपसचिव, स.व.अ., ओभरसियर र सुपरभाईजर/फरेष्टर) गरि ५१ जना कर्मचारी हुनुपर्नेमा करार र काजमा बाहेक अवकास चरणमा रहेका जम्मा २६ जना मात्र कार्यरत रहेकाले परियोजनाको कार्य सम्पादनमा ज्यादै कठिनाई आईरहेको छ ।

४. भौतिक पूर्वाधार :

४.१ सवारी साधन :

परियोजना अर्धयान्त्रिक प्रविधिबाट वन व्यवस्थापनका पूर्वाधार निर्माण गरी वृक्षरोपण गरी वन विकासको शुरुआत गर्ने यो पहिलो परियोजना हो । प्राय सबै यान्त्रिक साधन जीर्ण प्राय छन् । यी यान्त्रिक उपकरण तथा साधनहरूको मर्मत तथा संभार गर्न आफ्नै वर्कशप पनि संचालनमा छ तर यसका दक्ष जनशक्तिहरू अनिवार्य अवकास लिए वा लिने अवधिका नजीकमा छन् । ठूला डोजर, लोडर, केही ट्रक र जीपहरू लिलाम भएका छन् । हाल परियोजनाको स्थापनाका

शुरुका वर्षमा खरिद भएका र वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयद्वारा समय समयमा हस्तान्तरण गरेका पुराना सवारी साधनहरूको प्रयोगले आफ्ना गतिविधिहरू संचालन गरिरहेको अवस्था छ । फलस्वरूप अधिकांश साधनहरू कमजोर र खर्चीला पनि छन् । चालु अवस्थाका सवारी साधनको विवरण तालिका ४ मा दिइएको छ ।

तालिका ४ : चालु अवस्थाका सवारी साधनको विवरण

सवारी साधन	गोटा	अवस्था	प्रयोग
जीप- बा.१भ. ४५९३	१	पुरानो	परियोजना प्रमुख
पिकअप- स.१भ. ४७	१	„	मूर्तिया शाखा
पिकअप- ज.१भ. २४२, ज.१भ. ३८	२	„	हात्तिलेट शाखा
ट्रेक्टर- ज.१द. ५८, ८९	२	„	हात्तिलेट र सागरनाथ
ट्रक- ज.१ग. २४०	१	„	„ „
डि.सि.एम- बा.१ग. १३९३	१	„	सागरनाथ शाखा
रातो जीप- बा.१भ. ५३०३	१	„	„ „
पानी टंकी- ज.१ग. २३८	१	„	वर्कसप
जीप- भे.१भ. ५५	१	„	कार्यालय
मोटर साइकल - ना.१दप. ६३९९, ३४५२, ३२५३, ना.२प. १७२०, ८६६९, १६९३, १६९४	५	३ नयां, ४ पुरानो	भक्तिपुर, सागरनाथ, हात्तिलेट, अफिस र स्टोर शाखा

४.२ भवनहरूको अवस्था :

परियोजनाको कार्यालय भवन, वर्कसप, व्यवस्थापन शाखाहरू, रेञ्ज यूनिटहरू, गार्ड क्वाटर तथा आवासीय क्षेत्रहरूमा पक्की र काठको घर गरी जम्मा १२७ वटा रहेकामा गेष्ट हाउस र क्वाटर तथा कम्पाउण्डवाल भूकम्पको कारण अनुपयोगी रहेका छन् । यसको विवरण अनुसूची ८ मा दिइएको छ । जसमध्ये काम चलाउ अवस्थाको ५२ वटा र मर्मत गर्नुपर्ने खालका ७५ वटा रहेका छन् । हात्तिलेट वन व्यवस्थापन शाखा अन्तर्गतका लक्ष्मिनिया, तारेचौरी, कुशमारी १४ नं. गार्ड क्वाटर, मूर्तियाको राजघाट टेकानी गार्ड क्वाटर, सोल्टी गार्ड क्वाटर, र वागमती रेञ्ज यूनिटको भवन माओवादी जनयुद्धको समयमा क्षतिग्रस्त भएका र ती भवनहरू हालसम्म पुनः निर्माण तथा मर्मत हुन सकेको छैन ।

४.३ डिष्टिलेशन प्लाण्ट तथा चिरान मिल

परियोजना क्षेत्रको मसलाको पातबाट तेल उत्पादन गर्न कार्यालय भवन नजिक एउटा डिष्टिलेशन प्लाण्ट र कटानबाट उत्पादन भएका गोलिया तथा बल्लाबल्ली काठ चिरान गरी प्रशोधन गर्न

एउटा सः मिल स्थापना भएकोमा डिष्टीलेशन प्लान्ट हाल भाडामा दिइएको र जिर्ण अवस्थाको सःमिल लिलाम प्रकृत्यामा रहेको छ ।

४.४ खानेपानी व्यवस्था :

परियोजना क्षेत्रको अधिकांश ठाउँमा भूमिगत पानीको सतह धेरै तल रहेको कारण हाथिलेट, माईस्थान, कुशमारी र लक्ष्मिनियाका साथै फुलजोर लगायत विभिन्न ठाउँहरूमा रहेका गार्डक्वाटरहरूमा ईनार वा चापाकलबाट पानी आउन नसक्ने हुँदा खानेपानीको समस्या रहँदै आएको छ । उक्त ठाउँहरूमा दैनिक रुपमा सागरनाथमा पानी टैंकरमा पानी भरि वितरण गराई खाने पानीको आपूर्ति गर्नु परेको अवस्था छ । यो विधी अत्यधिक खर्चिलो हुने भएकोले विकल्पमा उल्लेखित ठाउँहरूमा deep boring हुन आवश्यक देखिन्छ ।

भाग-२

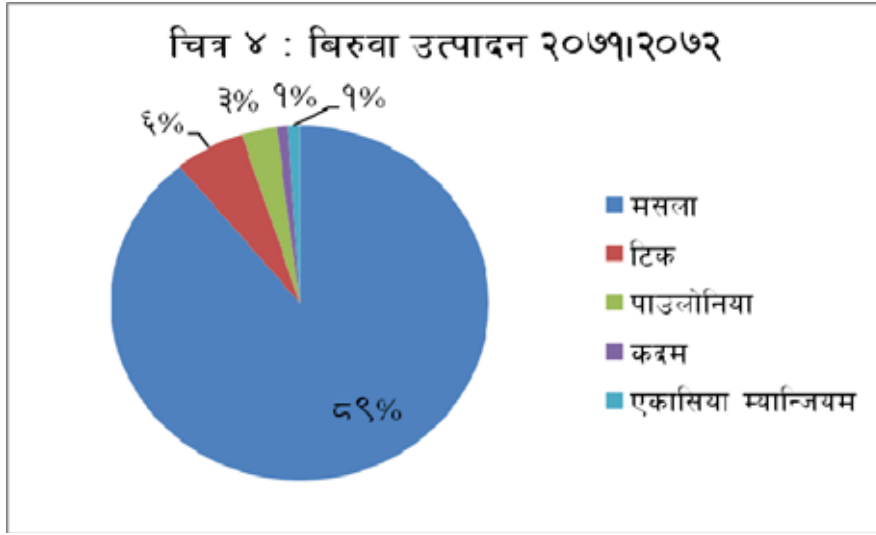
५. मुख्य कृयाकलाप :

५.१ नर्सरी स्थापना तथा बिरुवा उत्पादन :

प्रारम्भमा २० लाख बिरुवा उत्पादन क्षमताको सागरनाथमा १८ हे. को र ४ लाख उत्पादन क्षमता भएको मुर्तियामा ५ हे. क्षेत्रफलको नर्सरी स्थापना भई बिरुवा उत्पादन कार्य भएकोमा विगत केही वर्ष देखि सागरनाथमा मात्र वार्षिक १० लाख बिरुवा उत्पादन हुँदै आएको छ । आ.व.२०७१/२०७२ मा सागरनाथ नर्सरीमा १०,००,५०० गोटा बिरुवा उत्पादन गरिएको छ । मसला र एकेसिया म्यान्जियमको प्रजातिको बीउ अष्ट्रेलियाबाट खरिद गरिएको थियो भने अन्य प्रजातिको स्थानीय रुपमै संकलन गर्ने वा कृषि वन बीऊ सहकारीबाट खरिद वा वन विभागको वृक्षसुधार शाखाबाट प्राप्त गरिएको थियो । विगत ५ आ.व. देखि सागरनाथमा उत्पादित बिरुवा संख्या ५१,९७,२०९ रहेको र यसको विस्तृत विवरण तालिका नं. ५ मा दिइएको छ ।

तालिका ५ : बिरुवा उत्पादन विवरण

प्रजाती	आर्थिक वर्ष				
	२०६७/२०६८	२०६८/२०६९	२०६९/२०७०	२०७०/२०७१	२०७१/२०७२
मसला	८,७०,०००	९,१०,२००	१२,४५,६४०	६,२५,९००	८,९५,५००
टिक	५,७००	६३,७००	५५,०००	८२,४००	५९,९००
सिसौ	८६,०००	४२,८००	-	२०,०००	-
कदम	१४,२००	१५,०००	४,०००	८,६००	१०,०००
खयर	६५,१००	१५,५००	५,०००	३,०००	-
सिरिस	५,०००	-	-	-	-
गम्हारी	१,०००	३३,०००	-	-	-
अशोक	-	४,०००	-	-	१००
पाउलोनिया	-	-	-	-	२५,०००
एकासिया म्यान्जियम	-	-	-	-	१०,०००
अन्य	४,००९	५००	१,३६०	१०,१००	-
जम्मा	१०,५१,००९	१०,८४,७००	१३,११,०००	७,५०,०००	१०,००,५००

मसला प्रजातिको बिरुवा उत्पादन विधि :

- **माटोको तयारी:** जंगलको माटो र बालुवालाई छुट्टाछुट्टै चालेर २ भाग माटो १ भाग बालुवा (२:१ को अनुपातमा) मिसाई माटो र बालुवाको मिश्रणलाई ६०° तापक्रममा ३० मिनेट सम्म तताउनु पर्दछ ।
- **बीउ उमार्ने:** जर्मिनेशन ट्रेमा 1st Layer मा gravel राखी त्यसमाथि तताएको माटो बालुवाको मिश्रण राखी ट्रे भिजाई मसलाको बीउलाई broadcast sowing गरी Green house मा राख्ने ।
- **बिरुवा सार्ने:** ३" X ७" को पोलिट्यूबमा मिश्रित माटो भर्ने, पानी ट्याङ्कमा डुबाई भिजाउने र ४ पातको बिरुवा तयार भएपछि Transplant गर्ने ।
- Transplant गरेको बिरुवा लाई ४ दिन सम्म छहारी प्रदान गरी बिरुवामा sprayer (स्प्रे) द्वारा पानी पटाउने ।
- Transplant गरेको २० दिन पछि मरेका बिरुवा हटाउने र ठुलो सानो छुट्याई ग्रेडिङ्ग गर्ने ।
- ६० देखि ७५ दिन सम्म १०/१२" को बिरुवा तयार हुन्छ, त्यसपछि सो बिरुवा वृक्षरोपण गर्ने ।

टिक प्रजातिको बीऊ उपचार र बिरुवा उत्पादन विधि :

- चैत्रमा टिकको बीऊ संकलन गरेपछि, घाममा सुकाई कुटेर त्यसको बाहिरी बोक्रा हटाउने ।
- त्यसपछि, चैत्रको दोश्रो हप्तामा त्यस बीउलाई दुई दिनसम्म पानीमा भिजाउने ।
- उक्त भिजेको बीउलाई १ दिन घाममा सुकाउने, दोस्रो दिन बीउलाई थुपारेर छोपी राख्ने (गुम्साउने) र अर्को दिन पुनः पानीमा भिजाउने ।
- सोही तरिका १ महिनासम्म अपनाई त्यसपछि (बैशाखको दोश्रो हप्तातिर) बीऊ अंकुरण हुन थाल्छ ।
- अंकुरण हुन तयार भएको बीउलाई पोलिब्यागमा Direct sowing अथवा Seed bed मा Sowing गर्न सकिन्छ ।

५.२ बिरुवा बिक्री वितरण :

विशेष गरि परियोजनाले आफ्नो आवश्यकताको लागि गुणस्तरीय बिरुवा उत्पादन गर्ने गरेको भएपनि परियोजना क्षेत्र बाहिर पनि सन्तुलित वातावरण कायम राख्न र वन पैदावार आपूर्तिको वैकल्पिक श्रोत विकासमा सहयोग प्रदान गर्न कूल उत्पादित बिरुवाको १५-३० प्रतिशत स्थानीय र छिमेकी जिल्लाहरूका निजी तथा संघ संस्थाहरूलाई तोकिएको न्यूनतम लागत मूल्यमा बिक्री वितरण गर्दै आई रहेको छ । परियोजना आफ्नै आमदानीमा निर्भर रहनु परेकोले प्रति एकाई कूल लागत मूल्यमा बिक्री वितरण गर्न बाध्य भएको हो । यसका बावजुद पनि परियोजनाले आधुनिक प्रविधिमा गुणस्तरिय बिरुवा उत्पादन गरि नीजि क्षेत्रले भन्दा सहूलियत दरमा बिक्री गर्दै आएकोले माग अनुरूपको बिरुवा उत्पादन गर्न नसकिएको महशुस गरिएको छ । यस सम्बन्धमा परियोजनालाई कुनै निकायबाट बिरुवा उत्पादनमा अनुदान सहयोग प्राप्त हुन आएमा परियोजनाले गुणस्तरिय बिरुवा उत्पादन गरि अनुदान दिने निकायलाई निशुल्क र अन्य निकायलाई प्राप्त अनुदान मोल घटाई न्यूनतम मोलमा बिरुवा बिक्री वितरण गर्न सक्ने भएपनि हाल त्यस्तो अवसर उपलब्ध हुनसकेको अवस्था छैन । यस्तो अवसर जुट्न सकेमा गुणस्तरिय बिरुवाको सहूलियत दरमा बिक्री वितरणमा सहयोग पुग्न गई यो कार्यक्रमले निजी वनको विकासमा थप योगदान पुग्न सक्ने र वन दशक कार्यक्रमलाई प्रभावकारी सहयोग पुग्ने देखिन्छ । बिरुवाको गुणस्तर र तुलनात्मक रुपमा कम मूल्य भएकोले स्थानिय स्तरमा खास गरेर सर्लाही, महोत्तरी र धनुषाबाट मसला र टिक बिरुवाको माग वर्षेनी बढेको पाइएको छ । विगत ५ वटा आ.व.हरूमा मसला लगायतका जम्मा २१,२६,८१५ गोटा बिरुवा बिक्री वितरण भएको छ जसको विवरण तालिका नं. ६ मा दिइएको छ ।

तालिका ६ : विगत पाँच आ.व.मा बिरुवा बिक्री गरेको विवरण

जात	आर्थिक वर्ष				
	२०६७/२०६८	२०६८/२०६९	२०६९/२०७०	२०७०/२०७१	२०७१/२०७२
मसला	६,३५,४२७	४,२७,९३५	४,४९,३४२	२,७७,८२३	९,५७,८९९
टिक	८,८१७	६,८८५	९४,५९८	५९,६२०	३,९९९
सिसौ	९५६	३५,५९५	४,२००	२,०००	-
कदम	-	५,९६२	८,६३०	९,०६६	९,३९८
खयर	-	४,४९०	९,७८२	२,५४९	-
अशोक	-	-	२,९९४	५९९	५
गम्हारी	-	-	४,९३०	९०	-
अन्य	-	९,७८७	२९०	२९३९	३७९
पाउलोनिया	-	-	-	-	४,६९६
एकासिया म्यान्जियम	-	-	-	-	७६५
जम्मा	६,४४,४००	४,८२,५७४	४,७७,८८६	३,५३,७०२	९,६८,२५३

५.३ वृक्षरोपण र व्यवस्थापन :

परियोजनाको स्थापना काल देखि १५ वर्ष सम्म कम हैसियतको प्राकृतिक वनक्षेत्रको सरपट कटान गर्दै अर्धयान्त्रिक प्रविधि अपनाई चाँडो हुर्कने प्रजातिहरु हरेक वर्ष करिब ५००-१००० हेक्टरसम्म वृक्षरोपण गरिदै आएको थियो । वृक्षरोपण क्षेत्रहरुलाई वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको उदेश्यले १ कि.मी. X १ कि.मी. (१००हे.)को ब्लकमा छुट्याई प्रत्येक ब्लकलाई फायरलाईनले छुट्याई २५/२५ हे.को ४ वटा प्लटहरुमा विभाजन गरिएको छ । यसलाई नक्शामा ABCD ले नामाकन गरिएको छ । शुरुका दिनमा ब्लकहरुमा मसला, टिक, खयर आदिको वृक्षरोपण २.५ मी. X २.५ मी.को स्पेसिङमा रोपिएको थियो भने हालका वर्षहरुमा कृषिवन प्रणालीको लागि २ मी. X ४ मी.को स्पेसिङमा राप्ने कार्य भैरहेको छ । यसरी परियोजनाको जम्मा १०,३३९.९३ हे. क्षेत्रमा विभिन्न प्रजातिहरुको वृक्षरोपण गरिएको छ, जसको विवरण तालिका नं. ७ मा दिइएको छ ।

स्थापनाको पहिलो दश वर्षसम्म वृक्षरोपण भएको क्षेत्रको प्रजाती अनुसार विश्लेषण गर्दा मसला ५४%, सिसौ २८%, अरु प्रजातिका टिक, खयर र सालको पुनरुत्पादन समेतले गरी १७ % क्षेत्र ओगेको थियो । हाल सिसौलाई Dieback रोग लागेका कारण यसको वृक्षरोपण अनुपातमा

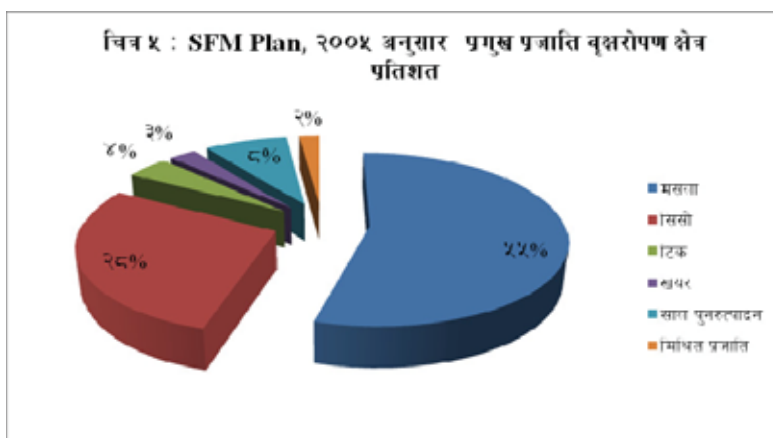
कटौती गरिएकोले सोको स्थानमा टिक र साल प्रजातिको अनुपातमा वृद्धि भएको पाइन्छ । वन व्यवस्थापन कार्ययोजनामा मसलाको पहिले बाली चक्र १०-११ वर्षमा सरपट कटान गर्ने, दोस्रो चक्र ७-८ वर्ष र तेस्रो चक्र ३-४ वर्षमा कटान गर्न प्रस्ताव गरिएको छ । शुरुमा उक्त चक्र अनुरूप कटान कार्य थालिएपनि सो बेला उत्पादित काठ दाउराको बजार र कार्य दक्षताको अभावका कारण उद्देश्य अनुरूप कटान हुन नसकेकोले हाल कुनै प्लटका स्टयाण्ड २५/३० वर्षको पुगे पनि कटान (Harvest) हुन सकेको छैन । मसलाको कटान प्लटहरु कपीस प्रणालीले पुनः वन कायम गरिएको छ । तेस्रो चक्रमा कटान भएका मसलाको प्लटमा भएका जरा ठूटा उखेलेर वृक्षरोपण गर्नु पर्नेमा बजेट अभावले गर्दा सो हुन सकेको अवस्था छैन ।

टिक प्रजातीको ४० वर्षको बालीचक्र राखिएको भएपनि बजारको माग र परियोजनाको आर्थिक श्रोत जुटाउन कटान चक्र अवधि नपुग्दै कटान गर्नु परेको अवस्था छ भने सिसौको हकमा २५ वर्षको बालीचक्र (Rotation) प्रस्ताव गरिएपनि प्रायः स्टयाण्डहरु रोग लागिइ मरेको हुँदा कटान चक्र अनुसार प्लट कटान कार्य भइरहेको छ ।

तालिका ७ : SFM Plan, २००५ अनुसार प्रमुख प्रजाति अनुसारको वृक्षरोपण क्षेत्रफल :

क्र.स.	प्रजाति	क्षेत्रफल हेक्टर	प्रतिशत
१	मसला	५६१३.९	५४.६
२	सिसौ	२९३१.२	२८.५
३	टिक	४३३.३	४.२
४	खयर	२६८.६	२.६
५	साल पुनरुत्पादन	८३६.२	८.१
६	मिश्रित प्रजाति	२५५.९३	२.०

श्रोत : SFM plan for SFDP, 2005

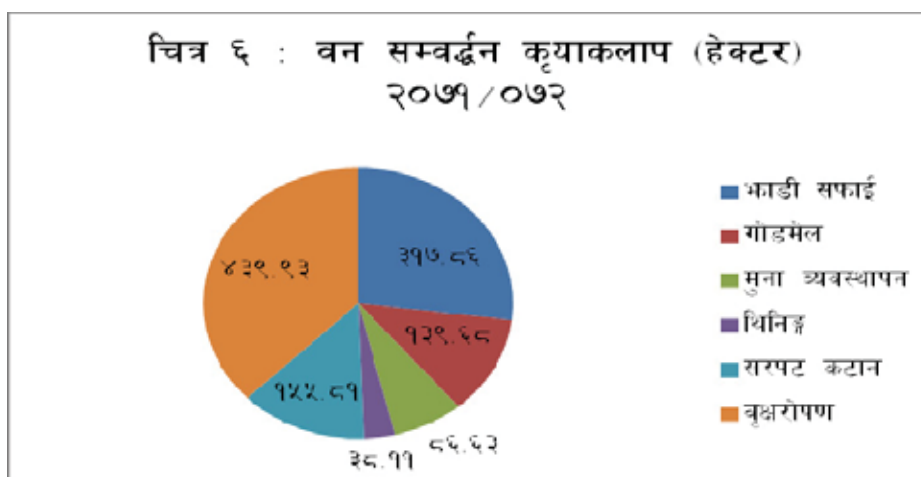

५.३.१ वन सम्बर्द्धन कार्यहरु :

परियोजना क्षेत्रमा विगतमा गरिएको विभिन्न प्रजातिको वृक्षरोपण प्रतिशत माथी पाईचार्टमा उल्लेख गरिए अनुसार रहेको र यसको व्यवस्थापनको लागि विभिन्न किसिमका वन सम्बर्द्धन कार्यहरु जस्तै : विरुवाको गोडमेल, कपिस डब्लिङ्ग र सिङ्गलिङ्ग तथा छटनी (thinning) जस्ता कृयाकलापहरु संचालन हुदै आइरहेको छ । यसका अतिरिक्त वन संरक्षण तर्फ चरिचरण नियन्त्रण, तारवार लगाउने, चोरी निकासी नियन्त्रणमा गस्ती परिचालन र वन डढेलो नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि अग्नीरेखा मर्मत सम्भार तथा जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गरिएको छ । परियोजनाले हरेक वर्ष सम्पादन गर्ने कार्यहरुलाई प्रत्येक वर्ष वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी स्वीकृत गराई संचालन गर्ने गरिएको छ । आ.व.२०७१/२०७२ मा सम्पादन भएका वन सम्बर्द्धन कृयाकलापहरु तालिका ८ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ८ : आ.व. २०७१/०७२ मा भएको वन सम्बर्द्धन विवरण :

क्र.स.	वन सम्बर्द्धन कृयाकलाप	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	भाडी सफाई	३१७.८६
२	गोडमेल	१३९.६८
३	मुना व्यवस्थापन	८६.६३
४	थिनिङ्ग	३८.११
५	सरपट कटान	१५५.८१
६	वृक्षरोपण	४३९.९३
	जम्मा	१,१७८.०२

- (क) भ्काडी सफाई तथा गोडमेल : आ.व. २०७१।०७२ मा भ्काडी सफाई कार्य ३१७.८६ हे. र गोडमेल कार्य १३९.६८ हे. सम्पन्न भएको छ, जसको विस्तृत विवरण तलको तालिका ९ मा दिइएको छ ।

तालिका ९ : गोडमेल भएका प्लटहरु :

रेञ्ज यूनिट	प्लट नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)
भक्तिपुर	४वी१	४.४५
	४वी२	४.५४
	५ए	१२.३४
	१२सी	२४.३
	१८वी	७.३
परवानीपुर	१ र २	३८.०
हाथिलेट	८ए	१४.१
कुशमारी	१४वी	११.५
	१४सी	२३.१५
जम्मा		१३९.६८

भ्काडी सफाई भएका प्लटहरु :

रेञ्ज यूनिट	प्लट नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)
भक्तिपुर	३ए१	२२.४५
	३सी१	१३.३५
	३डी	२२.४९
	६वी१	२३.७४
	९सी	१६.१
	९डी	२२.३
	१८वी	१६.८८
	२१ए	३.२५
फुलजोर	२ए	१९.६९
	२ए१	२.०२
	२वी	२३.३
लक्ष्मिनिया	२डी	३.५९

कुशमारी	११ए	२.३५
	१३डी	१५.२५
	१४सी	३.१५
हातिलेट	८सी	२०.०
	९सी	२३.३
	९डी	२३.३
	१२वी	२३.८५
	१८वी	७.५
	१८सी	१०.०
जम्मा		३१७.८६

(ख) कपिस व्यवस्थापन (कपिस डब्लिङ्ग तथा सिङ्गलिङ्ग) कार्य :

कपिस (मुना) व्यवस्थापन कार्य आ.व. २०७१/०७२ मा ८६.६३ हेक्टर क्षेत्रमा सम्पन्न भएको र यसको विस्तृत विवरण तालिका १० मा दिइएको छ ।

तालिका १० : आ.व. २०७१/२०७२

रेञ्ज यूनिट	प्लट नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)
सागरनाथ	७वी	२४.३
कुशमारी	४सी	१०.५
	१५ए	२२.०
	१६ए१	११.९५
हातिलेट	५ए	०.२६
	५डी	२.९९
	७ए	०.४२
	११वी	९.५
	११सी	३.५६
	११डी	१.१५
जम्मा		८६.६३

(ग) थिनिङ्ग कार्य :

सालको प्राकृतिक पुनर्उत्पादन प्लट र टिक वृक्षरोपण क्षेत्रमा उच्चतम वृद्धिदर हासिल गरी मसला बाहेक अन्तिम कटान (Final felling) भन्दा पहिले अनुसूची-५ मा उल्लेख भए अनुसारको Thinning Schedule बमोजिम विभिन्न ग्रेडको छटनी गर्ने काम गरिएको

छ। आ.व. २०७१।०७२ मा सागरनाथको प्लट १०डी, १४वी र १५ए मा साल ३८.११ हे. क्षेत्रमा दिगो वन व्यवस्थापन योजनाले सिफारिस भए बमोजिम औसत ७०० रुख प्रति हेक्टर कायम रहने गरी थिनिङ्ग कार्य गरिएको छ।

(घ) सरपट कटान :

सरपट कटान तथा वृक्षरोपण सम्बर्द्धन प्रणालीले यस परियोजनाको पहिचान बनाएको छ। उमेर पुगेका वृक्षरोपण प्लटको सरपट कटान तथा वृक्षरोपण वा मुना व्यवस्थापन पद्धतिबाट वृक्षरोपण व्यवस्थापन गरिएको छ। सिसौका रुखहरु २५ वर्षमा, टिकका रुखहरु ४० वर्षमा तथा मसलाका रुखहरु १०-११ वर्षका अवधिमा पहिलो उत्पादन लिन सक्ने गरी कटान चक्र (Rotation cycle) तोकिएको छ। मसलाको कपिसबाट हुर्केका विरुवाहरु ७-८ वर्षमा दोश्रो कटान तथा ५ वर्षमा तेश्रो कटान गर्ने व्यवस्था सिफारिस गरिएको छ। मसलाको तेश्रो चक्रपछि वृक्षरोपण गर्ने गरिन्छ। यसरी कटान चक्रको व्यवस्था भएपनि व्यवस्थापनले बजारको माग अनुसार आवश्यकता बमोजिम कटान चक्रमा फेरबदल हुने गरी कटान गर्न सकिने प्रावधानहरु राखिएका छन्। आ.व. २०७१।०७२ मा सरपट कटान भएका ब्लकहरुको विवरण तल तालिका ११ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ११ : आ.व.२०७१।०७२ मा सरपट कटान मुद्दान भएका ब्लकहरुको विवरण :

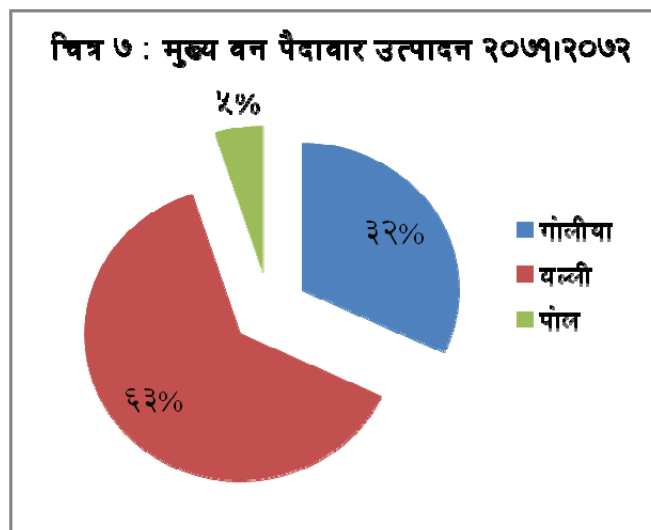
क्र.स.	रेञ्ज यूनिट	ब्लक न.	जात	क्षेत्रफल (हे.)
१	सागरनाथ	४ए	मसला	१९.३६
२		६ए		५.०
३		६वी	टिक	८.०
४	भक्तिपुर	२डी१	मसला	१२.५
५		९सी	लहरेपिपल	१.०
६		१२डी	सिसौ	३.०
७		२४ए	मसला	१०.०
८	परवानीपुर	१ र २	सिसौ	४०.०
९	कुशमारी	१४ए	मसला	१२.३
१०		१५सी		२२.०
११		१५डी		२२.६५
जम्मा				१५५.८१

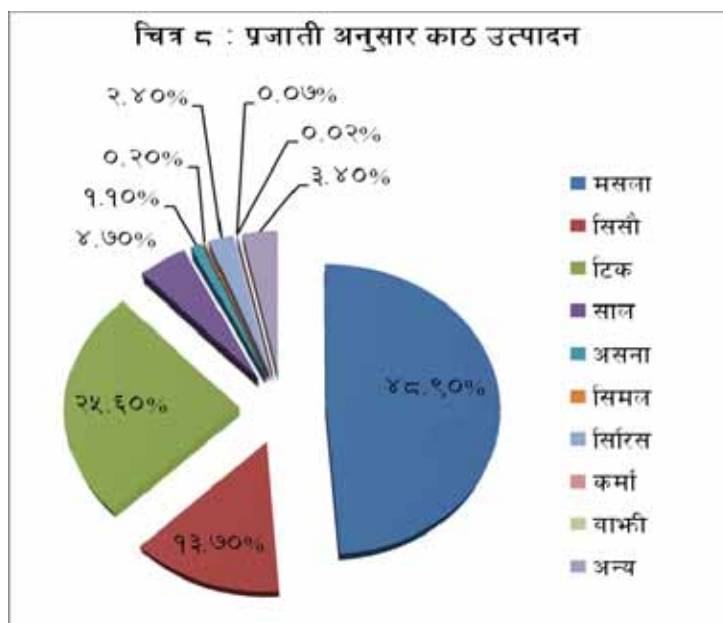
५.४ वन पैदावारको उत्पादन :

वार्षिक स्विकृत कार्यक्रम अनुसार प्रत्येक वर्ष वृक्षरोपण प्लटको वन पैदावार (काठ दाउरा) संकलन तथा बिक्री वितरण निर्देशिका, २०५७ मा भएको व्यवस्था बमोजिमको प्रकृया अवलम्बन गरी प्लटमा सरपट कटान र थिनिङ्ग गर्ने गरिएको छ । यसबाट काठ, विद्युत पोल, बल्लाबल्ली आदि उत्पादन भै संकलन गर्ने गरिएको छ । आ.व. २०७१०७२ मा विभिन्न प्लटहरुबाट उत्पादन भएका वन पैदावारको विवरण तालिका नं. १२ मा उल्लेख गरिएको छ । त्यसैगरी परियोजनामा विगत ५ वर्षमा उत्पादन भएका वन पैदावारको विवरण तालिका नं. १३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १२ : आ.व.२०७१०७२ मा उत्पादित वन पैदावारको विवरण

क्र.स.	जात	गोलिया (क्यूफि.)	बल्लाबल्ली (क्यूफि.)	पोल (क्यूफि.)	कोरो (थान)	दाउरा (चट्टा)
१	मसला	१९६८७.६	५२३३९.८	८०१२.३	६९५	६५.२५
२	सिसौ	४९११.६	१७९७७.३	०	०	२९.७५
३	टिक	२०४३३.८	२१५४९.४	०	०	४९.०
४	साल	२०४२.८५	५६८८.९३	०	०	३५.७५
५	असना	८५४.४	९९५.१	०	०	०
६	सिमल	२७८.४	०	०	०	०
७	सिरिस	३९३०.७	०	०	०	०
८	कर्मा	१२१.७	०	०	०	०
९	बांभी	४४.६	०	०	०	०
१०	अन्य	१३१४.६	४३२०.६	०	०	५७.२५
जम्मा		५२६२०.२५	१०२८७१.१३	८०१२.३	६९५	२३७.००

तालिका १३ : विगत ५ वर्षमा वन पैदावार उत्पादन विवरण :

आ.ब.	पोल(क्यू.फिट)	बल्ली(क्यू.फिट)	गोलिया(क्यू.फिट)	दाउरा (चट्टा)
२०६७/०६८	१६,७९३.९	१२,०१२.५	२,६६,८१२.९४	९०१.५
२०६८/०६९	१५,७३०.५	१,९३,२६१.८	१,४६,४६६.१	१४९.५
२०६९/०७०	९,९९०.४	१,७३,५८५.२	८७,८९४.६	१००.५
२०७०/०७१	१२६४३.०	११०७१६.५	५५२९५.१	१४२.७५
२०७१/०७२	८,०१२.३	१,०२,८७१.१३	५२,६२०.२५	२३७.००

५.५ वन पैदावारको बिक्री वितरण :

परियोजनाको वन व्यवस्थापनबाट उत्पादन हुने वन पैदावारहरु वन पैदावारको मूल्य निर्धारण तथा बिक्री नियमावली २०६० मा व्यवस्था भए बमोजिम बिक्री वितरण गर्ने गरिएको छ । बिक्री गर्दा उत्पादनको बढीमा २५ प्रतिशत उत्पादन वन पैदावार विकास समितिको संचालक समितिबाट निर्धारित मूल्य र परिमाण स्थानीय जिल्ला र छिमेकी जिल्लालाई र बाँकी परिमाण खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट कायम हुन आएको अधिकतम मूल्यमा बिक्री गर्ने गरिएको छ । सञ्चालक समितिमा समितिका अध्यक्ष संयोजक रहने गरी अर्थ मन्त्रालय र वन विभागका १/१ जना अधिकृत प्रतिनिधि रहने व्यवस्था रहेको छ । बिक्री भएका वन पैदावारको छोडपूजा परियोजनाले दिने व्यवस्था नियम २४ अनुसार र वन पैदावारको बिक्री सम्बन्धी प्रकृया निम्न अनुसार हुने गरेको छ ।

- **सोभै बिक्री** : यस अन्तर्गत स्थानिय जन्तालाई घरकाजको लागि मसला, सिसौ र टीक गरी ७५ क्यू.फि. सम्म काठ र एक चौथाई चट्टा मसला दाउरा, संघ संस्था/स्कूल, लाई ५०० क्यू.फि. सम्म, जरा ठुठा, जडीबुटी, नर्सरीको बिरुवा, मसलाको पात आदिको बिक्री पर्दछ ।
- **सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट बिक्री** : एक पटकमा देहायको परिमाण सम्मको वन पैदावार सिलबन्दी दरभाउ-पत्रबाट बिक्री गर्न सकिने नियम ८ मा व्यवस्था छ ।

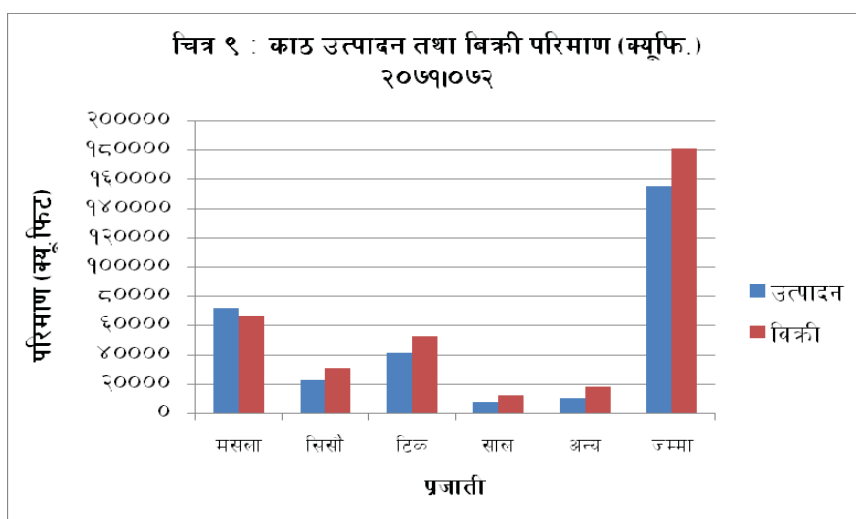
(क) काठ चिरान	५०० क्यू.फिट
(ख) काठ गोलीया	१००० क्यू.फिट
(ग) बल्लाबल्ली/पोल	१००० क्यू.फिट
(घ) खयरको जरा ठुटा	१०० थान
(ङ) दाउरा	३० चट्टा
- **बोलपत्रबाट बिक्री** : माथि उल्लेखित गरिएवाहेकको किसिम र परिमाणका वन पैदावार बिक्री गर्दा निम्न प्रक्रियाबाट बोलपत्र आव्हान गरी बिक्री व्यवस्थापन गरिन्छ ।
 - प्रस्ताव आव्हान बाट बिक्री : वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाले तोकिएको प्लटहरुको सरपट कटान तथा थिनिङ्ग कार्य गर्नु पूर्व उत्पादन हुने अनुमानित वन पैदावार परिमाणको प्रतिस्पर्धाबाट बिक्रीको लागि प्रस्ताव आव्हान गरी बिक्री गर्ने व्यवस्था छ ।
 - लिलाम बढाबढ : प्रस्तावित दररेटमा बिक्री हुन नसकेका वा प्रस्तावका सूचनामा नपरेका र पुरानो स्टक मौज्जात भएमा लट कायम गरी समितिले निर्धारण गरेको दररेटलाई न्यूनतम मूल्य मानी वन पैदावार लिलाम बिक्री कार्यविधि निर्देशिका २०६० बमोजिम लिलाम गरी बिक्री गरिन्छ ।
- **वार्ताबाट बिक्री** : देहायको अवस्थामा व्यवस्थापनले समितिको पूर्व सहमतीमा वार्ताबाट पनि वन पैदावार बिक्री गर्न सकिने छ :
 - (क) प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम स्थापना भएका वन पैदावार सम्बन्धी स्वदेशी उद्योगहरुलाई वन पैदावार उपलब्ध गराउँदा ।
 - (ख) विदेशी उद्योगहरुलाई समितिसँग भएको वन पैदावार खरिद गर्न प्रस्ताव पेश गरेमा ।

तालिका १४ मा आ.व. २०७१/२०७२ मा उत्पादित र गत विगत आ.व.मा उत्पादन भै याईरमा मौज्जात रहेको वन पैदावार बिक्री वितरण परिमाणको अवस्था प्रस्तुत गरिएको छ । चित्र ९

अनुसार उत्पादन भन्दा बिक्री परिमाण बढी देखिनुमा विगत आ.व.को मौज्दात समेत बिक्री भएकोले त्यस्तो फरक देखिन आएको हो ।

तालिका १४: आ.व.२०७१।०७२ मा बिक्री भएको वन पैदावारको विवरण :

क्र.स.	जत	गोलिया (क्यू.फि.)	बल्लाबल्ली (क्यू.फि.)	पोल (क्यू.फि.)	कोरो (थान)	दाउरा (चट्टा)
१	मसला	१५२६५.६	५१२९६.७	८०४५.२	६९५	३७.७५
२	सिसौ	१००४५.८	२१२२०.९			२८.५०
३	टिक	२३५०४.५	२९५४०.८			२९.२५
४	साल	२६५३.४२	९६३८.९३			३९.७५
५	अन्य	९४११.६	९१२१.९			६६.२५
	जम्मा	६०८८०.९२	१२०८१९.२३	८०४५.२	६९५	२०१.५०

तालिका १५ : विगत ५ वर्षमा वन पैदावार बिक्री वितरणको अवस्था:

आ.व.	पोल (क्यू.फि.)	बल्ली (क्यू.फि.)	गोलिया (क्यू.फि.)	दाउरा (चट्टा)
२०६७।०६८	१२,४५६.४	६,७६१.६	२,८९,७३४.०७	८५३.०
२०६८।०६९	१९,५३३.६	१,३०,३७३.०	२,२२,४४१.३४	१८५.२५
२०६९।०७०	१०,२७१.८	२,०४,२८२.७०	१,३२,०४४.५०	१०१.७५
२०७०।०७१	१२,८७०.९	७८,०६२.२	४७,२९५.८	१३७.०
२०७१।०७२	८,०४५.२	१,२०,८१९.२३	६०,८८०.९२	२०१.५०

५.५.१ स्थानीय आपूर्ति :

परियोजनाबाट यसको आसपासका जिल्लाहरु रौतहट, सर्लाही, महोतरी र धनुषाका स्थानीय बासिन्दालाई घर निर्माण, मर्मत, तथा फर्निचर बनाउनका लागि मसला, टिक र सिसौ क्रमशः ७५ र ३० क्यू.फिट सम्म काठ र विभिन्न घरायसी प्रयोजनका लागि एक चौथाई चट्टा दाउरा समेत समितिले निर्धारण गरेको बिक्री मोलमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ। यसका अतिरिक्त विभिन्न संघ संस्था तथा स्कूलका लागि बढीमा ५०० क्यू.फिट सम्म काठ र दाउराको उपलब्धता हेरी उपलब्ध गराउने गरिएको छ। यसरी घरकाजमा काठ/दाउरा लिन निवेदकको निवेदनका साथमा नागरिकता, गा.वि.स.को सिफारिस, घर निर्माण तथा मर्मत गर्ने जग्गाको जग्गाधनी पुर्जा र तिरो तिरेको रसीदको प्रतिलिपी वा गाउँ बस्तीको जग्गा भए गा.वि.स. सिफारिसमा चौहद्दी खुलेको तथा नियमित भएको उल्लेख हुनुपर्ने प्रावधान छ। संघ संस्थाको हकमा सम्बन्धीत निकायको सिफारिस सहित माँग हुने परिमाणको लगत अनुमान संलग्न हुनु पर्दछ। आ.व. २०७१/०७२ मा जम्मा ७०६ घरधुरीलाई १८७२६.७८ क्यू.फि. काठ तथा ५०.५ चट्टा दाउरा उपलब्ध गराइएको र विभिन्न संघ संस्था/मठ मन्दिर/स्कूललाई फर्निचर निर्माण कार्यका लागि ४००.५ क्यू.फि.काठ र ७.५ चट्टा दाउरा उपलब्ध गराई स्थानीय आपूर्तिमा टेवा पुरयाएको छ। उक्त विवरण तालिका न. १६ मा उल्लेखित गरिएको छ।

तालिका १६ : स्थानीय आपूर्ति सम्बन्धी विवरण
घरकाजमा बिक्री काठ/दाउरा

घरकाजको लागी बिक्री			
जात	काठ (क्यू.फि)	दाउरा चट्टा	कैफियत
मसला	४६५४.७	२३.५	
टिक	६८५५.४	०	
सिसौ	१७८९.९	१.७५	
साल	२७६७.८८	११.५०	
अन्य	२६५८.९	१३.७५	
जम्मा :	१८,७२६.७८	५०.५०	
संघ/संस्था/यज्ञ/डिपोको लागी बिक्री			
साल	१७६.५	१.५	
मसला	५७.९	२.७५	
सिसौ	२५.०	०	
टिक	१४१.१	०	
अन्य		३.२५	
जम्मा :	४००.५	७.५०	

६. वन संरक्षण र चुनौतीहरू :

परियोजनाले वन व्यवस्थापनको साथसाथै यसको संरक्षणको कार्य समेत गर्दै आई रहेको छ । उक्त कार्य ३ वटा वन व्यवस्थापन शाखा सागरनाथ, हाथिलेट र मूर्तिया अन्तर्गतका ७ वटै रेन्ज यूनिटहरू सागरनाथ, भक्तिपुर, हाथिलेट, कुशमारी, लक्ष्मनियां, घुर्कोली र वागमती अन्तर्गत रहेका सम्पूर्ण वृक्षरोपण क्षेत्रमा प्रत्येक शाखामा राखिएको गस्ती टोली र रेन्ज यूनिटको विभिन्न प्लटको रेखदेख गर्न राखिएको दैनिक ज्यालादारी चौकिदारहरू परिचालन गराई संरक्षण कार्य गर्ने गरिएको छ । विभिन्न यूनिटहरूमा गरि हाल १५५ जना ज्यालादारी चौकिदारहरू वन संरक्षणको लागि कार्यरत रहेका छन् ।

६.१ वन अतिक्रमण :

सागरनाथ वन विकास परियोजना अन्तर्गतको मूर्तिया शाखको लगभग ९५ प्रतिशत क्षेत्र अतिक्रमणको चपेटामा परेको छ । यसै गरी सागरनाथ र हात्तिलेट शाखा अन्तर्गतका भक्तीपुर, कुशमारी, लक्ष्मनियां तथा हात्तिलेट क्षेत्रमा समेत गाउँ सित जोडिएको प्लटहरूमा अतिक्रमण भएको पाईन्छ । हालसम्म परियोजनाको कूल वृक्षरोपण क्षेत्रको २४.८२ प्रतिशत क्षेत्रफल अतिक्रमणको चपेटामा रहेको अवस्था देखिन्छ ।

वागमती नदीमा २०५० सालमा आएको बाढीबाट प्रभावित जनतालाई जिल्लाको सर्वपक्षिय निर्णयबाट मूर्तिया धरहरा क्षेत्रमा बसोबास गराइए पश्चात अतिक्रमणको शुरुआत भएको पाईन्छ । यसको अलावा मूर्तिया क्षेत्रमा वि.सं. २०४३ सालमा वृक्षरोपण कार्यक्रम शुरु गर्दा वृक्षरोपण साँगसँगै भूमिहिन तथा विपन्नवर्गको जिविकोपार्जनमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले निश्चित अवधिका लागि कृषिवन बाली वा टाँगिया खेती गर्न स्थानीय जनतालाई प्लट उपलब्ध गराएकोमा विगतमा देशको असहज र द्वन्दकालको परिस्थितिमा फिल्डमा कर्मचारी बसी उचित अनुगमन हुन नसक्दाको फाइदा उठाई तोकिएको अवधिपछि पनि राजनितिक पृष्ठपोषण र कर्मचारीको अकर्मण्यताले खेती गर्ने कार्यले निरन्तरता पाउदै थप क्षेत्रमा अतिक्रमण हुँदै असामान्य रूपले वृद्धि हुँदै गएको र काठ चोरी तस्करीको कार्यले पनि तिब्रता पाउँदै आएको देखिन्छ । परियोजनाको सम्पूर्ण क्षेत्रको हिसाव गर्दा करीव एक चौथाई वृक्षरोपण क्षेत्र अतिक्रमणको चपेटामा पर्न गै आफ्नै आमदानीमा निर्भर रहन परेको परियोजनाको आमदानी श्रोतमा ठूलो धक्का लागि रहेको अवस्था छ । कार्यक्षेत्र अनुसार अतिक्रमणको अवस्था तालिका नं १७ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १७ : परियोजनाको क्षेत्रमा भएको अतिक्रमणको अवस्था

क्र. स.	रेञ्ज यूनिटको नाम	वृक्षरोपण क्षेत्रफल(हे.)	अतिक्रमण क्षेत्रफल (हे.)	अतिक्रमण प्रतिशत	कैफियत
क	हात्तिलेट यूनिट (महोत्तरी)	१४९५.४६	१७.३०	०.१६	
ख	कुशमारी यूनिट (महोत्तरी)	१४२३.१३	२१.३	०.२०	
ग	लक्ष्मीनियां यूनिट (महोत्तरी)	१५३२.१०	८७.४५	०.८१	
घ	भक्तिपुर यूनिट (सर्लाही)	१५४४.१९	५.९५	०.०५	
ङ	सागरनाथ, परवानीपुर यूनिट (सर्लाही)	२०३६.६४	-	-	
च	घुकोली यूनिट (सर्लाही)	७६९.०८	७४२.३१	९६.५१	९वी र ६सी बाहेक
छ	वागमती टेकानी (सर्लाही)	१६८९.९८	१५८४.५६	९३.७६	
ज	जुडीबेला, दुधिअवा (रौतहट)	२५०.११	२०८.०	८३.१६	दुधिअवा पुरै अतिक्रमण
	जम्मा	१०७४०.६९	२६६६.८७	२४.८२	

श्रोत : परियोजना कार्यालय रेकर्ड

(क) सागरनाथ वन व्यवस्थापन शाखा :

यस शाखा अन्तरगतको भक्तिपुर रेञ्ज यूनिटमा ५.९५ हेक्टर अतिक्रमण भएको छ । यस शाखाको अतिक्रमण सम्बन्धी विवरण तलको तालिका न. १९ मा दिइएको छ ।

तालिका १९: भक्तिपुर रेञ्ज यूनिटको अतिक्रमणको विवरण

प्लट नं.	अतिक्रमण भएको क्षेत्रफल	अतिक्रमण भएको वर्ष
३सी२	०.५०	आ.व. २०५९।०६० देखि
३वी२	२.००	
१०वी	१.००	
१६सी	०.०५	
२७डी२	१.००	
८वी	०.४०	
१०ए२	०.५०	
१०डी२	०.५०	
जम्मा:	५.९५	

(ख) हाथिलेट वन व्यवस्थापन शाखा :

यस शाखा अन्तरगत लक्ष्मिनियां रेञ्ज यूनिटमा करीव ८७.४५ हे., कुशमारी रेञ्ज यूनिट मा २१.३ हे. तथा हात्तिलेट रेञ्ज यूनिटमा १७.३ हे. गरी जम्मा १२६.०५ हेक्टरमा अतिक्रमण भएको पाईन्छ। यस शाखाको अतिक्रमण सम्बन्धी विवरण तलको तालिका नं. १८ मा दिइएको छ।

तालिका १८ : हाथिलेट वन व्य.शाखा अन्तरगतको अतिक्रमण विवरण

क्र.सं.	रेञ्ज यूनिट	प्लट नं.	अतिक्रमण भएको क्षेत्रफल	अतिक्रमण भएको वर्ष
१	लक्ष्मिनियां	५सी	१४.००	२०६५ साल
		५डी	११.००	"
		६ए	७.००	२०६६ साल
		१०ए	११.००	२०६८ साल
		१३सी	६.००	"
		१४ए	३.००	२०६९ साल
		१४बी	२.००	"
		१४सी	४.००	"
		१७ए१	७.०५	२०६३ साल
		१७ए	२२.४०	२०६८ साल
		जम्मा	८७.४५	
२	कुशमारी	८ए	२१.३	२०६७ साल देखि
३	हाथिलेट	१ए	८.५५	२०५० साल
		१डी	०.८९	"
		५डी२	०.१०	२०६८ साल
		५डी१	०.७०	२०६० साल
		६ए	०.५०	२०४५ साल
		६डी	४.५६	२०५० साल
		१५बी	१.५०	२०५५ साल
		१७डी	०.५०	२०६५ साल
		जम्मा	१७.३०	
		कूल जम्मा :	१२६.०५	

श्रोत : फिल्ड सर्वेक्षण, २०७०

(ग) मूर्तिया वन व्यवस्थापन शाखा :

मूर्तियाको नेट क्षेत्रफल २७०९.१७ हेक्टर मध्ये करिब २५३४.८७ हेक्टर क्षेत्रफलमा केही वृक्षरोपण र फाटफुट रुखहरु रहेतापनि प्राय सबै क्षेत्रमा खेती र करीव २२०० वटा घरटहरा, पक्की मन्दीर, गुम्बा, स्कुल र धर्मशाला भौतिक संरचना निर्माण भएको पाईन्छ । घुकौली र वागमती रेन्ज यूनिटका प्रायः सम्पूर्ण भागमा रहेका रुख बिरुवा चोरी कटानी भै सकेको अवस्था छ । यस शाखा अन्तर्गतको रौतहटको जुडीबेलामा करीव १० हेक्टर तथा दुधिअवाको १९८ हेक्टरमा पूर्ण रुपमा अतिक्रमण भएको अवस्था रहेको छ ।

६.१.१ अतिक्रमण नियन्त्रणका प्रयासहरु :

(क) मूर्तिया वन व्यवस्थापन शाखामा अतिक्रमण नियन्त्रण गर्न विगतमा गरिएका प्रयासहरु :

- विभिन्न मितिमा (२०६३।६।७, ०६३।९।७, २०६५।५।४, २०६५।५।२५ र २०६५।११।९) म.क्षे.व.नि., जि.व.का.सर्लाही, बारा, रौतहट र परियोजना सहभागी बैठकबाट चोरी तथा अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने निर्णय सो अनुसार कार्यान्वयनको प्रयासहरु भएको ।
- विभिन्न मितिमा (२०६४।६।१३, २०६५।७।१ र २०६५।९।२८) प्र.जि.अ., नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी जि.व.का.सर्लाही सहभागी भएका बैठकमा अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने निर्णय भएको ।
- विभिन्न मितिमा (२०६५।५।२६, २०६५।७।२५, २०६५।९।१२ र २०६५।१२।१७) परियोजना, जि.व.का.सर्लाही र अन्य सरोकारवाला सहितको अतिक्रमण नियन्त्रण बारे स्थानीय विभिन्न स्थानमा १ दिने गोष्ठी ।
- अतिक्रमणकारीलाई हटाउन २०६६/११/१२ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा भएको सर्वदलीय बैठक बमोजिम २०६६/११/२४ र २५ गते परियोजना, स्थानीय सुरक्षा निकाय, जिल्ला वन कार्यालय (छिमेकी जिल्लाहरुबाट समेत) र स्थानीय प्रशासनको सहयोगमा अतिक्रमण हटाउने प्रयास गरिएको ।
- वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयबाट २०६७ जेष्ठ महिनामा मूर्तिया क्षेत्र अतिक्रमणको स्थलगत छानविन भएको ।
- प्रधानमन्त्री कार्यालयका तत्कालिन सचिव, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका तत्कालिन र हालका सचिव, गृह मन्त्रालयका सहसचिव, वन विभागका उपमहानिर्देशक लगायतका उच्चस्तरीय टोलीबाट मिति २०६८ पौष महिनामा मूर्तिया अतिक्रमण वन क्षेत्रको निरीक्षण भई अतिक्रमण नियन्त्रण व्यवस्थापनका लागि आवश्यक निर्देशन प्राप्त भएको ।

- तत्कालिन माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री समेतको सहभागितामा मूर्तिया क्षेत्र अन्तर्गतको सोल्टीको २२ र २३ ब्लकको ९१ हेक्टर क्षेत्रफलमा कृषिवन प्रणालि अनुसार स्थानीय समुदायको सहयोगमा २०६९ असोज महिनामा वृक्षरोपण भएको ।
- आ.व. ०६९।०७० मा मूर्तिया क्षेत्रको लागि वन अतिक्रमण नियन्त्रण कार्ययोजना तयार गरी सो क्षेत्रमा ५०० हे. क्षेत्रफलमा वृक्षरोपण गर्न सम्पूर्ण पूर्वाधारहरु तयार भएकोमा जिल्ला स्तरको अतिक्रमण नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यदलबाट निर्णयको प्रकृत्यामा रहेको अवस्थामा संविधानसभा निर्वाचन धोषण पछि अनिश्चित भएको ।
- मिति ०७।०२।२० गते अतिक्रमण गर्ने गराउने नाइके कुमार पौडेल सहितका मानिस माथि वन ऐन ०४९ बमोजिम कारवाही गर्न जि.व.का. सर्लाहीमा जाहेरी दर्ता गराइएकोमा हाल अनुसन्धानमा रहेको ।
- मिति २०७०।०३।२३ मा सर्लाही प्र.जि.अ. लगायत सुरक्षा निकायका पदाधिकारीसंग अतिक्रमण नियन्त्रण रणनीति तथा अतिक्रमण हटाउने योजना वारे छलफल सम्पन्न ।
- गस्ती परिचालन गरी नयाँ बनेका घरटहरा भत्काइएको तथा विरुवा उखेल्ने र जग्गा किनबेचमा संलग्न व्यक्तिहरुलाई विभिन्न मितिमा कारवाही गरेको ।
- मिति २०७१।०९।२७ गते सम्माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री श्री महेश आचार्यज्यू समेत विभिन्न दलका प्रतिनिधीहरुबाट मूर्तिया अतिक्रमण क्षेत्र निरीक्षण गरी तत्कालीन प्र.जि.अ. श्री दिनेश घिमिरेज्यूसंग समेत सो अतिक्रमण हटाउने प्रयासको लागी छलफल गरी आगामी आ.व.२०७१।०७२ मा पूर्ण रूपले अतिक्रमण हटाई वृक्षरोपण कार्य संचालन गर्न मन्त्रीज्यूबाट मौखिक निर्देशन भएको ।
- मिति २०७१।०२।०९ र २०७१।०३।२५ को बैठकको निर्णय अनुसार अतिक्रमण नियन्त्रणको लागी पर्चा पम्पलेट एफ.एम. रेडियोबाट प्रचार प्रसार तथा सूचना प्रवाह गरी मिति २०७१।०३।२५ देखी २०७१।०३।३१ सम्म सडक नाटक मंचन गराई चेतना मुलक कार्य संचालन गरेको । साथै वन पैदावार विकास समिति, केन्द्रीय कार्यालय मार्फत थप सुरक्षा बल माँग गरी अतिक्रमण हटाउने कार्यको कार्ययोजना तयार गरी वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा पेश गरेको ।

(ख) आ.व.०७१।७२ मा अतिक्रमण नियन्त्रण गर्न गरिएका प्रयासहरु:

- परियोजनाको आवश्यकता अनुरूप वन संरक्षण र अतिक्रमण नियन्त्रणको लागी शसस्त्र प्रहरी बललाई परिचालन गर्ने र सोको लागी आवश्यक अन्य व्यवस्थापकिय कार्य वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले मिलाउने भनी नेपाल सरकार (म.प.) को मिति २०७१।०८।१८ मा निर्णय भएको ।

- तत् पश्चात मूर्तियाको धरहरा वेशमा डि.एस.पी. सहित २५ जना शसस्त्र प्रहरी बल थप भै ५५ जना तैनाथ भएकोमा हाल ३५ जना मात्र रहेको, आवासको बन्दोबस्ती पछि पनि थप जनशक्ति उपलब्ध हुन नसकेको ।
- नेपाल सरकारको निर्णयानुसार व्यवस्थापनको कार्य समयमा नहुँदा र माग गरेको बजेट समयमा उपलब्ध हुन नसक्दा मूर्तियाको सुरक्षा बलको लागी पर्याप्त बन्दोबस्ती गर्न ढिलाई हुन गएको ।
- परियोजनाले मूर्तियाको धरहरास्थित शसस्त्र प्रहरी बलको लागी पुरानो घर मर्मत संभार गर्ने, थप आवास घर र ट्वाईलेट वाथरुम बनाएको, निरन्तर गस्ती गरि बोट बिरुवा संरक्षण गर्नुको साथै नयाँ घर टहरा बन्न नदिएको ।
- बनेका घर टहरा तथा खनजोत गरेका ढाँचा वटा सामाग्री जफत गरी अतिक्रमणकारीहरुको मनोबल घटाउने र मूर्तिया क्षेत्रको बिरुवा संरक्षण गरि ट्रेक्टरद्वारा खनजोत गर्ने कार्य निरुत्साहित गरिएको ।
- मूर्तियाको वन अतिक्रमण नियन्त्रण बारे छलफल गर्न मिति २०७२।२।२६ मा जिल्लास्थित सुरक्षा निकायको बैठक बसेको थियो ।
- यसै गरि मिति २०७२।३।१० मा बसेको जिल्ला वन अतिक्रमण नियन्त्रण कार्यदलको बैठकमा मूर्तियाको वन अतिक्रमण नियन्त्रण बारे ध्यानाकर्षण भै सो नियन्त्रणको लागि जिल्लामा कृयाशिल प्रमुख राजनैतिक दलहरुबाट प्रतिवद्धता जाहेर, अतिक्रमण क्षेत्र खाली गर्न सूचना जारी गर्ने, मूर्तियाको अतिक्रमण हटाई वृक्षरोपण गर्ने, अतिक्रमणकारीलाई वागमति सिंचाईले पुगेको सुबिधा नियन्त्रण गर्ने महत्वपूर्ण निर्णयहरु भएको ।
- उक्त बैठकको निर्णयानुसार नेपाल सरकारको मिति २०७१।०।१८ को निर्णय पश्चातको प्रगति र अतिक्रमण हटाउँदा हुन सक्ने संभावित बन्द र भडपका विषयमा गृह मन्त्रालयबाट आवश्यक निर्देशन उपलब्ध गराउन वन पैदावार विकास समिति, केन्द्रिय कार्यालय र वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा अनुरोध गरिएकोमा उपलब्ध हुन नसकेको ।
- अतिक्रमणकारीहरुलाई अतिक्रमण क्षेत्र खाली गराउन तथा उनीहरुको मनोबल घटाई खनजोत कार्यलाई निरुत्साहित गर्न पर्चा पम्प्येटींग र एफ.एम.बाट प्रचार र नयाँ घर टहरा बनाउन रोक्ने कार्य जारी रहेको ।
- मूर्तियाको धरहरा क्षेत्रमा २.८८ हे. मा वृक्षरोपण भै करिब ७४ हे. को सर्भेक्षण भएको ।
- जनशक्तिको अभावले अतिक्रमण नियन्त्रण र तारवार गर्ने कार्यमा ब्यवधान आएकोले वार्ताद्वारा निकासको उपाय जारी रहे पनि समाधानको संभावना न्यून रहेकोले बल प्रयोगको स्थिती देखिएको ।

- मूर्तियाको अतिक्रमण सबै जिम्मेवार निकायले आ-आफ्नो जिम्मेवारी र भूमिका निर्वाह नगरेसम्म उक्त अतिक्रमण हटाई वृक्षरोपण र संरक्षण संभव नहुने हुँदा तदनुरूपको अतिक्रमण नियन्त्रण कार्ययोजना बनाई जिल्ला वन अतिक्रमण नियन्त्रण कार्यदलको बैठकमा छलफल र अनुमोदन गराई स्विकृती लिने र सो अनुरूप कार्य निर्देशनको लागि प्रयास जारी रहेको ।

६.२ वन पैदावारको चोरी निकासी नियन्त्रण :

परियोजना क्षेत्रको वन संरक्षणको लागि वन व्यवस्थापन शाखाहरुमा सवारी साधन सहितको चोरी निकासी नियन्त्रण गर्ने गस्ती टोलीको व्यवस्था छ । गस्तीको नेतृत्व प्रायः रेन्जर वा सुपरभाइजरबाट हुने गर्दछ र गस्ती सदस्यहरुमा ज्यालादारी चौकीदारहरु राखिएको छ । संवेदनशिलताको आधारमा गस्ती गर्ने क्रममा नजिकका नेपाल प्रहरी तथा सशस्त्र प्रहरी बलको सहयोग लिएर गस्ती परिचालन भई रहेको छ । आ.व. २०७१/०७२ मा वनको गस्ती गर्ने क्रममा बरामद गरिएका वन पैदावार, औजार, बोझवाहक साधन आदि र कानूनी कारवाही भएको विवरण तालिका नं. २० मा उल्लेख गरिएको छ । वन पैदावारको चोरी निकासी नियन्त्रण गर्ने कार्य चुनौतीको रूपमा रहेको छ जसको प्रमुख कारणहरु निम्न बमोजिम रहेका छन् :

- परियोजनाको संगठनमा समय सापेक्ष पुनरसंरचना हुन नसक्नु,
- दरबन्दी अनुरूप तत्काल पदपूर्ति गर्ने व्यवस्थामा अति ढिलाई हुनु,
- वन संरक्षण कार्य दैनिक ज्यालादारी चौकीदारहरुमा निर्भर रहनुपर्ने अवस्था रहेको,
- पुराना र जिर्ण गाडीहरुबाट गस्त गर्न र जनशक्ति परिचालनमा असुविधा भै रहनु,
- तस्करहरुलाई कडा कारवाही हुन कमी रहँदा कर्मचारीको मनोबल कमजोर रहनु,
- तस्करहरु हातहतियार सहित आउनु र परियोजनालाई वन अपराध नियन्त्रण गर्ने अधिकार नहुनु ।

तालिका २० : आ.व.२०७१/०७२ मा बरामद मालबस्तुको विवरण :

क्र.सं.	बरामद मालबस्तुको नाम	इकाई	परिमाण	कैफियत
१	अभियुक्त पक्राउ र कारवाही	जना	५	
२	गोलिया	क्यूफि.	२३०५.०५	
३	बल्ली	„	२३२९.०	
४	दाउरा	चट्टा	७.५	
५	साईकल	थान	१८	
६	बन्चरो	„	१३	
७	आरा	„	२	
८	कोदालो	„	२५	
९	बैल्चा	„	१४	

६.३ चरिचरण

परियोजना क्षेत्रमा जोडिएका बासिन्दाहरुको हजारौ संख्याका पशु चौपायाहरु वृक्षरोपण क्षेत्रमा खुल्ला चरिचरण भईरहेको अवस्था रहेको छ । यसको नियन्त्रणकालागि हालसम्म कुनै प्रभावकारी किसिमको संयन्त्रको विकास हुन सकेको छैन । यसले गर्दा सरपट कटानका ब्लकहरुमा कपिसको धेरै हानी नोक्सानी हुँदै आएको छ र बिना तारबार कपिस एवं वृक्षरोपण सुरक्षित गर्न प्राय असम्भव भएको छ । यस किसिमको समस्याहरुले गर्दा वन संरक्षण र व्यवस्थापन कार्य खर्चिलो भईरहेको छ ।

६.४ वन डढेलो :

वन डढेलो रोकथामका लागि परियोजनाद्वारा वन पथ, फायरलाईन, फायर वाच टावर, डढेलो नियन्त्रण मेशिनरी औजारको प्रयोग तथा ब्लक, प्लटमा चौकिदार र सुख्खा मौसममा डढेलो जोखिम सुख्खा आगजन्त्य पैदावार हटाउने, सफा गर्ने कार्यक्रमहरु संचालिन छन् । यसका बावजुद पनि गर्मी याममा वर्षेनी २/३ पटक सम्म वन डढेलो लाग्ने गरेको पाईन्छ । यसको नियन्त्रणका लागि व्यवस्थापन शाखाका कर्मचारी, ज्यालादारी चौकीदार लगायत पानी टैंकरको प्रयोग गर्ने गरिएता पनि प्रभावकारी किसिमले डढेलो नियन्त्रण हुन सकेको अवस्था छैन । गत वर्ष कूल क्षेत्रफलको करिब ७५ प्रतिशत क्षेत्रमा १ देखि २ पटक सम्म सतही डढेलो लागेको थियो र उल्लेख्य कुनै पनि क्षति भएको नभए पनि वृक्षरोपण क्षेत्र, विशेष गरी मसला प्रजातिको वृक्षरोपण वन डढेलोबाट सुरक्षित राख्नु मुख्य चुनौति रहेको अवस्था छ ।

७. आर्थिक विवरण :

७.१ आ.व. २०७१/०७२ को बजेट निकाशा तथा खर्च :

तालिका २१ : आ.व. २०७१/०७२ को बजेट निकाशा तथा खर्चको विवरण :

बजेट शिर्षक	बजेट विवरण	बार्षिक बजेट	निकाशा	आ.व. २०७१/०७२ को खर्च	बचत बजेट
२११११	तलव	३२५०००००।००	२६६२५०००।००	२६६२४३९९।५०	६८०।५०
२१११९	भत्ता	१७०००००।००	१२५४०००।००	१२५३५३३।००	४६७०।००
२२६१२	दैनिक तथा भ्रमण भत्ता	२५००००।००	२५००००।००	२४९७००।००	३००।००
२११२१	पोशाक	६०००००।००	७१२५००।००	७१२५००।००	०।००
२११२२	खाद्यान्न	१०००००।००	३०००।००	२९०५।००	६९५।००
२११२३	औषधी उपचार	७५००००।००	७४२०००।००	७४२०००।००	०।००

२२१११	धारा विजुली	९०००००१००	४९००००१००	४८९०७३१००	९२७००
२२११२	टेलिफोन ट्रंकल	१२५०००१००	१२५०००१००	१२४५७३१००	४२८१००
२२३११	सेवा अन्य	५००००१००	५००००१००	५००००१००	०१००
	घर भाडा	५००००१००	०१००	०१००	०१००
२२२१२	मर्मत सम्भार	२३००००१००	२२६७००१००	२२६६४९६१००	५०४१००
२२३११	कार्यालय सामान	२७५०००१००	२४९०००१००	२४८५०५१००	४९५१००
२२३११	अरु मालसामान	१०००००१००	१०००००१००	९९७६०१००	२४०१००
२२३११	छपाई	२५००००१००	१५८०००१००	१५७६८७००	३१३१००
२२३११	पत्रपत्रिका र पुस्तक	६००००१००	५६०००१००	५५७९११००	२०९१००
२२२११	इन्धन सवारी	१०००००१००	१०००००१००	९९४३०१००	५७०१००
२२२११	ईन्धन अन्य प्रयोजन	३०००००१००	३०००००१००	२९९९७३१००	२७००
२२५३१	औषधी खरिद	३००००१००	७०००१००	६६३०१००	३७०१००
२२७११	विविध खर्च	२२५०००१००	२२५०००१००	२२४२०८१००	७९२१००
२२५२१	उत्पादन सामाग्री	१३०७७७३१००	८५१७०००१००	८५१६६८१११	३१८१८९
२९३११	फर्निचर	१५००००१००	०१००	०१००	०१००
२९५१०	मेशीनरी औजार	१००००००१००	१२०५००१००	१२०४८६१००	१४१००
	गाडी खरिद	५००००००१००	०१००	०१००	०१००
२९२२१	भवन मर्मत तथा निर्माण सुधार	१८२५०००१००	१००९०००१००	१००८३००१००	७००१००
२९२३१	सार्वजनिक निर्माण सुधार	६०५०१५३०१००	४११९४०००१००	४११९३४५३१८६	५४६११४
	जम्मा	१२२४१९२६१.००	८६५५४०००.००	८६५४५२०३.४७	८७९६.५३
	मूर्तियाको अतिक्रमण नियन्त्रणको लागि सशस्त्र प्रहरी बलको लागि बन्दोबस्ती खर्च	१७४०४८०.००	१७४०४८०.००	१४२३१५३.००	३१७३२७.००
	नेपाल सरकार वन मन्त्रालयबाट स्वीकृत बजेट कार्यक्रमको खर्च	१३२४५०००.००	१२९०४४४०.००	१२४५०७३१.००	४५३७०९.००

वि.स. २०५८ देखि परियोजना आफ्नै आयबाट संचालनमा रहेको छ । वार्षिक उत्पादनका आधारमा आम्दानीको लक्ष्य र वार्षिक बजेटको प्रस्ताव गरिन्छ । आ.व. २०७१/०७२ मा नेपाल सरकारबाट रु. १.३२ करोड र परियोजनाको आयश्रोतबाट रु. १२.२४ गरी जम्मा १३.५६ करोड अनुमान गरिएता पनि (६५ प्रतिशत मात्र) १०.११ करोड निकास भई रु. १०.०३ करोड वास्तविक खर्च भएको लेखा अभिलेखबाट देखिन्छ । शीर्षक अनुरूप निकास खर्च तालिका २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.२ आय तथा राजस्व विवरण :

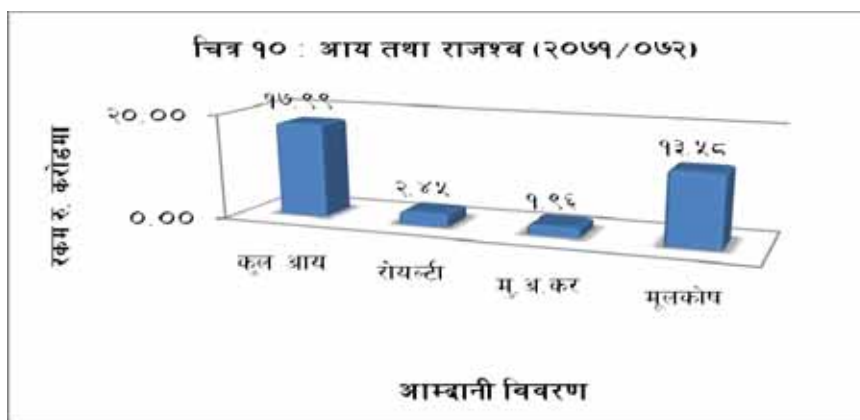
परियोजनाको प्रमुख आयश्रोत नै वन पैदावार उत्पादन तथा विक्री व्यवस्थापन हो । यसका लागि आ. व. २०७१/०७२ मा २०९ हेक्टर क्षेत्रको कटान र ६० हेक्टर थिनिङ्ग गरी वन पैदावार उत्पादन लक्ष्य भएकोमा १५५ हेक्टर सरपट कटान र ३८.११ हेक्टरमा थिनिङ्ग कार्य भएको थियो । परियोजनाले २०७१/०७२ मा उत्पादित र विगत आ.व.को बाँकी मौज्जातबाट आम्दानी गरिएको गरि कुल ५२.६ हजार क्यूफिट गोलिया, १०२.८ हजार क्यूफिट बल्लाबल्ली, दाउरा २३७ चट्टा र पोल ८ हजार क्यूफिट वन पैदावार विक्री गरि कूल रु १७.९९ करोड आम्दानी गर्न सकेको अवस्था छ जसलाई तालिका २४ बमोजिम विभाजित गरिएको छ । विगत ५ वर्षको आम्दानी विवरण तल तालिका २४ र चित्र ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २२ : विभिन्न शीर्षक अन्तर्गतका आम्दानी

क्र.स.	श्रोत शीर्षक	आय रु.
१	वन पैदावार विक्रीबाट	१७,८१,७४,३५४।१६
२	दण्ड जरीवानाबाट	२३,६०२।००
३	टेण्डर बिक्री	३,७४,३००।००
४	सःमिल तथा डिष्टीलेसन भाडा	१,०६,०००।००
५	लिलाम	९३,७४०।००
६	धरौटी जफत	४,३२,४३९।६०
७	ब्याज	२,५१,९८८।१०
८	विविध आम्दानी	५,१९,८८७।१३
जम्मा :		१७,९९,७६,३१०.९९

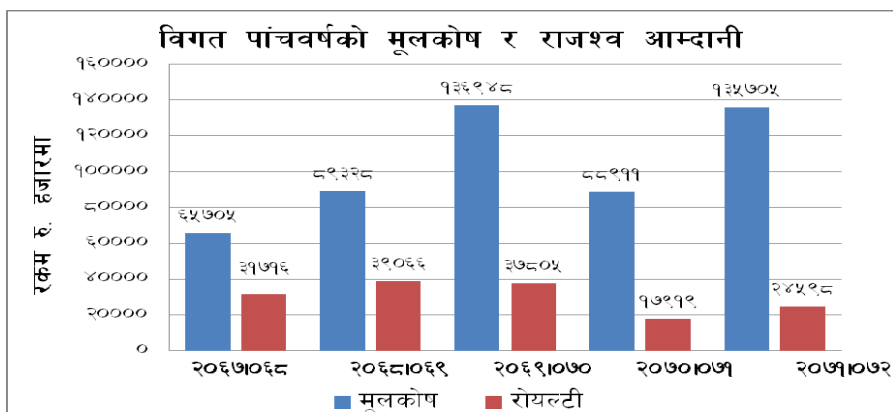
तालिका २३ : आ.व.२०७१/०७२ को आय तथा राजस्व बिबरण :

कूल आय (रु.करोड)	रोयल्टी (रु.करोड)	मू.अ.कर (रु.करोड)	मूलकोष (रु.करोड)	कैफियत
१७.९९	२.४५	१.९६	१३.५८	रोयल्टीको १०% जि.वि.स. मा जाने ।

तालिका २४ : विगत ५ वर्षको आय तथा राजस्व बिबरण

आ.ब.	प्रस्तावित मूलकोष (अनुमानित रकम)	समितिको मूलकोष रु.	रोयल्टी दाखिला रु.
२०६७/०६८	१४७७८०५१९।८०	६,५७,०५,१३३।७१	३,१७,१६,६०१।८६
२०६८/०६९	१९,७०,६१,९८१।५०	८,९३,२७,६६७।८६	३,९०,६६,०२९।६८
२०६९/०७०	२५,१८,१०,३३१।५०	१३,६९,४७,८४८।६०	३,७८,०५,००६।८५
२०७०/०७१	१५,०४,७७,९९४।००	८,८९,११,५०८।७९	१,७९,१९,४२३।५२
२०७१/०७२	२०,०२,१९,६९५।००	१३,५७,०५,५५९।५७	२,४५,९८,९३३।२०

चित्र न.११ : आ.व.०६७६८ देखि ०७१७२ सम्मको मूलकोष र राजस्व आम्दानी

७.३ धरौटीको विवरण :

सागरनाथ वन विकास परियोजना सर्लाहीको २०७२ अषाढ महिना सम्मको धरौटी मास्केवारी विवरण तालिका २५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २५: आ.व. २०७१/०७२ को धरौटीको विवरण

विवरण	रकम रु.	कैफियत
अधिल्लो महिना सम्मको धरौटी	४,२५,२६,८११।१२	
यस महिनामा प्राप्त धरौटी	२,१६,७४,१४९।२३	
जम्मा	६,४२,००,९६०.३५	
यस महिनामा फिर्ता धरौटी	११,७३,२४४।६५	
यस महिनामा सदरस्याहा धरौटी	३,०४,३५,७६९।२८	
जम्मा	३,१६,०९,०१३.९३	
कच्चावारी अनुसार श्रेस्ता बाँकी	३,२५,९१,९४६.४२	
बैंकमा रहेको धरौटी विवरण :		
कृषि विकास बैंक :	१,२९,१६,९२४।१२	
रा. वा. बैंक १४ :	१,५५,६८,५२४।४२	
रा. वा. बैंक ११०६ :	४१,०६,४९७।८८	
जम्मा :	३,२५,९१,९४६.४२	

८. वार्षिक भौतिक प्रगति समीक्षा

परियोजनाले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा सालवसाली संचालन गरिने कार्यक्रमहरूको लक्ष्य तथा बजेट तर्जुमा गर्ने गरेको छ । विकास समिति अन्तर्गत आफ्नै आम्दानीमा संचालित यस परियोजनाका प्रमुख तीन प्रकारका (१) वन पैदावार उत्पादन तथा बिक्रि वितरण, (२) विकास तथा पूँजी निर्माण र (३) प्रसासनिक तथा पुर्वाधार मर्मत सम्बन्धित कार्यक्रम रहने गरेको छ । परियोजना स्तरमा कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा प्रकृत्या वन व्यवस्थापन योजनाले निर्दिष्ट गरेका, विगतका अनुभव, आवश्यकता र श्रोत साधनको उपलब्धताका आधारमा आन्तरिक छलफल र अन्तरक्रियाबाट तयार गरिन्छ र वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालयद्वारा आयोजना हुने वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठिमा छलफल भै वन पैदावार विकास समितिबाट आ.व. को शुरुमा अनुमोदन तथा स्वीकृत गर्ने व्यवस्था छ । यसै प्रक्रिया अनुरूप आ.व. २०७१/०७२ को कार्यक्रम बजेट प्रस्ताव भै स्वीकृत भएको थियो ।

कार्यक्रम बजेट संचालन कार्य परियोजनाले गरेको आम्दानी र अषाढ मसान्त सम्म निकास भएको बजेट रकममा निर्भर रहने गरेको छ । जसले गर्दा सम्पादन गर्न सकिने कार्यहरू पनि रकम निकास हुन नसकेको कारणले हुन नसक्ने परिस्थिती पनि देखा पर्ने गरेको छ ।

आ.व. ०७१/०७२ मा परियोजनाले स्विकृत कार्यक्रमको आधारमा औसतमा ७२.९७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने केन्द्रीय कार्यालयबाट बजेट निकास भएको आधारमा भने ९९.४९

प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । आफ्नै आयबाट संचालन गरिएको कार्यक्रममा भने स्विकृत कार्यक्रमको आधारमा औसतमा ७०.६९ प्रतिशत र बजेट निकासमा भएको आधारमा भने ९९.९९ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको अवस्था छ । प्रत्येक कार्यक्रमको लक्ष्य र प्रगतिको अवस्थाको विश्लेषण गर्दा औषत ७२.९७ प्रतिशत प्रगती भएकोले कार्यक्रम बढी महत्वकांक्षी देखिएता पनि आम्दानीको नगद प्रवाह र कार्यक्रम कार्यान्वयन योजना तालमेल नहुनु वा कार्य संचालन गर्ने पूँजीको अभाव, पुरानो संरचनामा आर्थिक दायित्वमा वृद्धि, कार्यक्रम संचालनमा जनशक्तिको अभाव र कार्यक्रम संचालनमा कर्मचारीको ईच्छाशक्तिमा ह्रास आउनाका कारण प्रगति कम हुन गएको देखिन्छ । आफ्नै आयबाट संचालन गरिने कार्यक्रममा कार्यक्रम कार्यान्वयन बजेट अभावले समयमा निकाशा हुन नसक्नु र न्यूनतम दक्ष कर्मचारीको अवस्था रहनु प्रमुख कारण रहेको छ । आ.व. २०७१/०७२ को स्वीकृत कार्यक्रम तथा वार्षिक प्रगति विवरण **अनुसूची-६** मा दिइएको छ भने सम्पादित मुख्य कार्यहरू देहाय अनुसार रहेको छ ।

आ.व. २०७१/०७२ मा सम्पादित कार्यहरू

<ul style="list-style-type: none"> • विरुवा उत्पादन १० लाख ५ सय वटा • वृक्षरोपण कार्य ३९१.८४ हेक्टर • खयर वीऊ रोपण १३.४७ हेक्टर • उपचार गरेको टिक वीऊ रोपण ६०.६८ हे. • वृक्षरोपण तारवार ५० कि.मी. • थिनिङ्ग कार्य सम्पन्न ३८.११ हेक्टर 	<ul style="list-style-type: none"> • गोडमेल कार्य १३९.६८ हेक्टर • भाडी सफाई ३१७.८६ हेक्टर • रिप्लेसमेन्ट कार्य ३७७.०६ हेक्टर • एकासिया म्यान्जियम, पाउलोनिया र सालको वृक्षरोपण परिक्षण ६ हेक्टर • कपिस व्यवस्थापन ८६.६३ हेक्टर
--	---

८.१ मुख्य सिकाई :

परियोजनाले सालवसाली कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा प्राप्त अनुभवको आधारमा हासिल गरेका वन व्यवस्थापनको सम्बन्धि सिकाईहरूलाई देहाय अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

- प्राकृतिक रुपमा पुनर्स्थापना हुन सक्ने वनजङ्गल विशेष गरी तराईको वन क्षेत्रलाई वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको माध्यमबाट बढी उत्पादनमूलक बनाउन सकिन्छ । यस प्रक्रियाबाट राष्ट्र र स्थानीय ग्रामिण क्षेत्रका कमजोर वर्ग दुबैको आर्थिक तथा सामाजिक उन्नतिमा ठुलो टेवा पुऱ्याउन सकिन्छ ।
- वनको व्यवस्थापन योजना अनुरूप वन पैदावार सदुपयोग (Harvesting) गर्नुभन्दा अगावै वन पैदावारको बजार व्यवस्थापन सम्बन्धी अग्रिम व्यवस्था मिलाउन अति आवश्यक छ । कतिपय वन पैदावारको ट्रिटमेण्ट तथा प्रशोधनको व्यवस्थाबाट देश र समाजलाई अधिकतम फाइदा पुऱ्याउनसकिन्छ ।

- वृक्षरोपण क्षेत्रमा स्थानीय सीमान्तकृत कृषकहरुलाई सहभागी गरी टांगिया/कृषिवन प्रणाली अपनाउँदा वन अतिक्रमणका संभावना बढी हुन्छ । वास्तविकतामा कृषिवन प्रणाली अवलम्बन गराउँदा किसान र वन बाली दुवै लाभान्वीत हुने अवस्था रहेबाट उपयुक्त मध्यस्त भूमिका निर्वाह गर्ने गैसस वा व्यवसायीक संस्थाद्वारा रेखदेख अनुगमन गर्ने संरचनाको नीतिगत व्यवस्था हुन उपयुक्त देखिन्छ ।
- कृषिवन प्रणालीमा मसलाको वृक्षरोपण गर्दा तुलनात्मक रुपमा वृद्धिदर उच्च हुने गरेको पाइयो ।
- मसला वृक्षरोपणमा लेमन ग्रास अन्तरबाली खेती गर्दा मसलाको वृद्धिमा प्रतिकूल असर पर्ने पाइयो ।
- सरपट कटान पश्चात मसला र टिकको कपिस व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ ।
- मसलाको गोलिया र वल्लावल्ली उत्पादन पश्चात छिटै बिक्री नगरे फुटने, सड्ने तथा मक्किने र गुणस्तरमा ह्रास हुँदै जाने पाइयो ।
- दक्ष जनशक्ति र नवीन प्रविधिको उपयोग हुन सके व्यवसायीक लाभमा गुणात्मक वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त अवसरहरु रहेको अवस्था छ ।
- मसला प्रजातिको कपिस प्लटमा Enrichment Plantation र तारवार हुँदा वृद्धि मौज्जात बढी उत्पादनमा पनि वृद्धि हुने देखिन्छ ।
- टिकको प्राकृतिक पुनरोत्पादन सहज रुपमा हुने र यसलाई चरिचरणबाट समेत कम असर गर्ने हुँदा कम घनत्व भएका प्लटहरुमा उपचार गरिएको टिकको बीउलाई सोभै रोपण गर्न सकेमा कम खर्चमा घनत्व वृद्धि गर्न सकिने महशुस गरिएको छ ।
- मसलाको कपिस व्यवस्थापन गर्दा घनत्व कम भएको क्षेत्रहरुमा Singling, Doubling र Tripling गर्दा उपयुक्त घनत्व कायम हुन गै खाली स्थानहरुमा थप रोपण नगरी छिटै बढि आमदानी लिन सकिने अवस्था पाइयो ।
- परियोजना क्षेत्र वन व्यवस्थापनका विभिन्न प्रविधीहरुको परिक्षण गर्न सकिने सुवर्ण थलो र अध्ययन अनुसन्धानकर्ताहरुको अवलोकन गर्ने खुल्ला प्रयोगशालाको रुपमा विकास गर्न सकिने ।

८.२ अवसर तथा उपलब्धी :

क) वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरुका लागि :

- १) श्री नेपाल उड उद्योग, पर्सोनी-७, बाराका लागि वार्षिक ४०० चट्टा टिक र सिसौ दाउरा ३ वर्ष अवधिको लागि उपलब्ध गराउने मिति २०६९।१२।२६ मा सम्झौता भए अनुसार सम्पूर्ण दाउरा समयमा बिक्री भै दुवैपक्ष लाभान्वीत भएको पृष्ठपोषण छ ।

- २) ग्रामिण विद्युतिकरणको लागी आवश्यक मसला जातका काठे पोलहरु टी.सी.एन.ले ट्रिटमेन्ट गरी वार्षिक करीव ४ हजार थान पोल नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई आपूर्ति गर्दै आएको ।
- ३) विभिन्न फर्म र उद्योगहरुलाई वार्षिक करिब २ लाख क्यूफिट गोलिया तथा बल्लाबल्ली काठ आपूर्ति गर्दै आएको ।

ख) स्थानिय जनताहरुका लागी :

- १) वृक्षरोपण क्षेत्रमा स्थानीय कृषकहरुले कृषिबालीहरु लगाउन सक्ने व्यवस्था गरिएवाट स्थानीय कृषकहरु लाभान्वित हुँदै आएको ।
- २) परियोजना क्षेत्रमा रुखहरु सर्पट कटान गर्दा निस्कने मसिना हांगाबिगाहरु स्थानीय जनताहरुलाई निशुल्क उपलब्ध हुँदै आएको ।
- ३) स्थानीय जनताहरुलाई घरकाजको प्रयोजनको लागि दाउरा र काठ सुलभ मूल्यमा परियोजनाले उपलब्ध गराउने गरेको । आ.व. २०७१/०७२ मा जम्मा ७०६ घरधुरीलाई १८,७२६.७८ क्यूफिट काठ तथा ५०.५ चट्टा दाउरा उपलब्ध गराईएको थियो । त्यस्तै सर्लाहीको दक्षिण भेगका दाउरा विक्री डिपोलाई ७.५० चट्टा दाउरा उपलब्ध गराई स्थानिय आपूर्तिमा टेवा पुऱ्याइएको थियो ।
- ४) स्थानीय संघ संस्था, स्कूल आदिलाई परियोजनावाट सुलभ मूल्यमा काठ दाउरा उपलब्ध हुँदै आएको आ.व. २०७१/०७२ मा विभिन्न संघ संस्था/स्कूलका फर्निचर निर्माण कार्यका लागि ४००.५ क्यूफिट काठ तथा विभिन्न यज्ञका लागि ७.५ चट्टा दाउरा उपलब्ध गराइएको ।
- ५) वन व्यवस्थापन कार्यक्रमहरुको संचालन गरिंदा स्थानीय जनताहरुलाई रोजगार उपलब्ध भै आय आर्जनमा सहयोग हुँदै आएको । साथै स्थानीय तवरमा गरिबी न्यूनिकरणमा सहयोग पुग्न गएको । विकास तथा संरक्षण र सदुपयोगका कार्यहरुमा प्रत्येक वर्ष करिब २,००,००० श्रमदिन बराबर रोजगार ग्रामिण क्षेत्रका स्थानिय जनतालाई उपलब्ध हुन गई उक्त वर्ग लाभान्वित भएका छन् ।
- ६) स्थानीय जनताहरुको सहभागितामा परियोजना क्षेत्रको संरक्षण र सम्वर्धनका कार्यहरु संचालन गरी परियोजनासंग जोडिएको गा.वि.स.का वडाहरुमा संलग्न समूहहरुलाई समितिको नीति निर्देशनमा रही विकास निर्माणको कार्यमा पनि सहयोग पुऱ्याउने कार्य गरिएको ।
- ७) निजी वन विकासका लागि लागत मूल्यमा गुणस्तरयुक्त विरुवा उपलब्ध हुँदै आएको । आ.व. २०७१/०७२ मा स्थानीय व्यक्ति र संघ संस्थालाई १,६८,२५३ वटा विरुवा उपलब्ध गराईएको छ ।

ग) अन्य अवसरहरू:

- १) व्यवस्थापन योजनामा Green Belt, नदि किनार, प्राकृतिक पुनरोत्पादन क्षेत्र र वृक्षरोपण क्षेत्रहरूको छुट्टाछुट्टै व्यवस्थापन योजना बनाई हरियाली, आयआर्जन, रोजगारी र सदुपयोगमा अभिवृद्धि गर्न सकिने ।
- २) बढि उत्पादन दिने बहुउपयोगी प्रजातीहरूको परिक्षण र छनौट गरि विस्तारको लागी नमूनायुक्त थलोको रूपमा विकास गर्न सकिने ।
- ३) सोध/अनुसन्धानकर्ता तथा विद्यार्थीहरूको लागि आधुनिक अनुसन्धान र अवलोकन थलो र वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको परिक्षण गर्ने थलो बनाउन सकिने ।

द.३ विद्यमान समस्या तथा चुनौतीहरू :

द.३.१ समस्या :

- वृक्षरोपण क्षेत्रको फँडानी र अतिक्रमण: परियोजना क्षेत्र घना आवादीको उत्तरमा रहेको र आप्रवासिहरूको बाहुल्य भएको स्थानमा भएको कारण वन पैदावारको अधिक माग एवं वन क्षेत्रमा अतिक्रमण र जंगल फँडानीको अधिक चाप रहेको पाईन्छ । वन पैदावारको खुल्ला बजार, उर्वर भूमीमा सहज पहुँच, वन संरक्षणमा परियोजनाको निशस्त्र कमजोर संयन्त्र, गस्तीमा दैनिक ज्यालादारी चौकिदारको अधिक भर पर्नु पर्ने अवस्था र अपराध नियन्त्रणमा कानूनी उपचारका लागि जिल्ला वन कार्यालय र नेपाल प्रहरीमा निर्भर हुनुपर्ने अवस्थाले समस्याहरू सृजना भएको छ ।
- अतिक्रमित क्षेत्र पुनर्स्थापना गर्न आर्थिक श्रोतको अभाव: परियोजना मुलतः आफ्नै आम्दानीमा भर पर्नु पर्ने भएको र आम्दानीको मुख्य काठ दाउरा रहेको छ । यी पैदावार बिक्रीको आम्दानीबाट नेपाल सरकारले राजपत्रमा तोकेको राजश्व मूल्य र मू.अ. कर नियमित बुभाईरहेको छ । नेपाल सरकारको नीति निर्णय अनुसार परियोजनाले यसरी बुभाएको राजश्वको आधा वृक्षरोपणमा लगानी गर्न नियमित निकास दिने उल्लेख भएतापनि प्राप्त रकम न्यून भएकाले विगत लामो समय देखि खाली क्षेत्रमा वृक्षरोपण गर्न र यस वर्ष भएको वृक्षरोपण गोडमेल, भाडीसफाई आदि सम्वर्द्धन कार्य संचालन गर्न कठिनाई रहेको ।
- परियोजनाका स्थापना समयमा निर्माण गरिएका पुराना पूर्वाधार र साधन पुनर्स्थापन एवं पुननिर्माण हुन नसक्दा मर्मत संभार र संचालन खर्च वृद्धी हुँदा आर्थिक दायित्व बढदै गएको र उत्पादकत्वमा ह्रास आउदा आय खुम्चदै गएको ।
- विनियमावली बमोजिम निवृत्त हुने स्थायी कर्मचारीलाई आर्थिक अभावले उपदान सहित अवकाश दिन र स्थायी पदपूर्तिको व्यवस्थापन हुन नसकेको ।

- परियोजनाको वन व्यवस्थापन योजना समयमा तयार गर्न ढिलाई भएको ।
- संगठनको समय सापेक्ष पुनरावलोकन गरि जनशक्ति व्यवस्थापनमा ढिलाई ।
- सवारी साधन, ढुवानी तथा विकास निर्माणमा प्रयोग हुने साधनहरु धेरै पुरानो भईसकेकाले समय-समयमा काममा बाधा उत्पन्न हुने गरेको ।
- वनक्षेत्र वरिपरि ठूलो संख्यामा सुकुम्बासी तथा विपन्नहरुको अधिक बसोबास रहनु ।
- परियोजना क्षेत्र वरीपरी महोत्तरी र सर्लाहीमा नीति नियम विपरित सम्मिलित संचालनमा रहनु ।

८.३.२ चुनौतिहरु :

- वृक्षरोपण क्षेत्रको संरक्षण तथा वन व्यवस्थापन कार्य अदक्ष दैनिक ज्यालादीहरुबाट संचालन गर्नुपर्ने ।
- स्थायी दक्ष कर्मचारीको निरन्तरता र नियमित पदपूर्ति समयमा हुन नसक्नु ।
- लामो समय देखि व्यवस्थापन योजना पुनरावलोकन नहुँदा कार्यान्वयनमा अन्यौल र परिणाममुखी नतिजा प्राप्त हुन कठिनाई भई रहेको ।
- वन पैदावार चोरी गर्ने अपराधीद्वारा फिल्डका कर्मचारी माथि आक्रमण ।
- वन अपराधीले निकासी गरेका अवैध काठ बरामद गरेको रिसईवीले रात विरात हुर्केका र वृक्षरोपण क्षेत्रका विरुवा नोक्सानी गर्ने कार्य नियन्त्रणमा समस्या ।
- वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको नमूना क्षेत्र कायम राख्न कठिनाई रहेको ।
- अति चरिचरणका कारण रुख विरुवाहरु नोक्सानी र वन डहेलो नियन्त्रणमा कठिनाई भै प्राय प्लटहरुमा गोइङ्ग स्टक कम हुँदै गैरहेको ।
- जिर्ण मेशिनरी उपकरणहरुको मर्मत सम्भार र लिलाम बिक्रीमा भ्रमेला र कठिनाईको साथै भौतिक संरचनाहरुको मर्मत सम्भारमा बजेटको अभाव ।

८.४ समाधानका लागि सुझाव :

- समितिको गठन आदेशमा सामयिक संसोधन हुनुपर्ने, समय सापेक्ष संगठनको पुनसंरचना गरी न्यूनतम आवश्यक कर्मचारी स्थायी पदपूर्ति व्यवस्था हुनुपर्ने ।
- वन अतिक्रमण रणनीति, २०६८ को कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवाला निकाय जिम्मेवार हुनुपर्ने ।
- परियोजनाको वन व्यवस्थापन योजना तयार छिटै गरि कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने ।

- वन संरक्षणमा सरोकारवालाहरूसंग समन्वय र अनुगमनलाई प्रभावकारी गराउनु पर्ने ।
- अतिक्रमित क्षेत्र खालि गराउन र वृक्षरोपण गरी पुनर्स्थापनाका लागि स्विकृत अतिक्रमण नियन्त्रण कार्ययोजनामा प्रस्ताव गरिए बमोजिम सबै निकायले जिम्मेवारी बहन गरि कार्यान्वयन हुनुपर्ने ।
- परियोजना क्षेत्र आसपासका जिल्लाको वन पैदावारको आपूर्तिका लागि प्राथमिकता दिनुपर्ने ।
- वन अतिक्रमण गरी वन विनास गर्ने हालसम्म पहिचान भएका दोषी माथि सम्बन्धित निकायबाट अविलम्ब कारवाही हुनुपर्ने ।
- वन पैदावार बिक्री विनियमावली समय सुहाउंदो परिमार्जन गरि बिक्री प्रकृया सरल बनाउनु पर्ने ।
- कर्मचारीलाई स्पष्ट वृत्ती विकास, दण्ड र पुरस्कारको यथोचित व्यवस्था हुनुपर्ने ।
- परियोजनामा कार्यरत कर्मचारीले वन पैदावार चोरी निकासीमा संलग्न व्यक्ति /साधनलाई पक्राउ गरी कारवाही चलाउने कानूनी अधिकार नभएको हुँदा संरक्षण कार्य प्रभावकारी हुन सकेको छैन । त्यस्तो कानूनी अधिकार प्राप्त गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक पहल हुनुपर्ने ।
- विभिन्न प्रजातिका स्थानिय आयतन तालिका परिमार्जन गरी बनाउनु पर्ने ।
- पुराना सवारी साधन र मेशीन औजारहरुको लिलाम गर्नपर्ने ।

९ सन्दर्भ सामग्री :

१. सा.व.वि.प.कार्ययोजना, २००५
२. वन उप-वन, अर्धवार्षिक, वर्ष १, अंक १, २०५३
३. सा.व.वि.प.का नक्शाहरु
४. कार्यालय रेकर्ड

१० अनुसूचीहरु :

बार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धि सहायक समाग्रीहरु अनुसूची १ देखि ११ मा विस्तृत जानकारीका लागि प्रस्तुत गरिएको छ ।

अनुसूची : १ (क)
वन पैदावार गठन आदेश

.....

नेपाल राजपत्र

भाग-३

नेपाल सरकारको द्वारा प्रकाशित

खण्ड २८ काठमाण्डौ साउन ११ गते २०३५ साल अतिरिक्तांक २६

नेपाल सरकार वन मन्त्रालयको सूचना

वन पैदावार विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन)आदेश २०३५

वन पैदावार विकास समिति (गठन) आदेश २०३३ लाई संशोधन गर्न वान्छनिय भएकोले, विकास समिति ऐन २०१३ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायको आदेश जारी गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस आदेशको नाम “वन पैदावार विकास समिति (गठन)(पहिलो संशोधन) आदेश २०३५” रहेको छ ।
(२) यो आदेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. वन पैदावार विकास समिति (गठन) आदेश, २०३३ को दफा २ मा संशोधन : वन पैदावार विकास (गठन) आदेश २०३३ (यसपछि “मूल आदेश” भनिएको) को दफा २ को सट्टा देहायको दफा २ राखिएको छ :
२. परिभाषा : यस आदेशमा “परियोजना” भन्नाले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत वन पैदावार विकास समिती र सागरनाथ वन विकास परियोजना सम्भन्नु पर्छ ।
३. मूल आदेशको दफा ४ मा संशोधन : मूल आदेशको दफा ४ को सट्टा देहायको दफा ४ राखिएको छ ।

४. समितिको काम कर्तव्य र अधिकार : परियोजना कार्यान्वीत गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ र परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि समितिले निम्न लिखित कामहरु गर्न सक्नेछ :-

(१) वन पैदावार विकास परियोजनाको सम्बन्धमा :

- (क) परियोजनाको कार्यान्वयन र संचालन सम्बन्धमा नीति निर्धारण र परियोजनाको कार्यान्वयनमा रेखदेख पुऱ्याउने ।
- (ख) काठहरुको सिजनिंग तथा प्रिजर्भेशन गर्ने र ब्रिकेट बनाउने ।
- (ग) काठ दाउरा लगायत अन्य वन पैदावारको डिपो खडा गरी बिक्री वितरण गर्ने ।
- (घ) वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरुलाई वन पैदावार उपलब्ध गराई विस्तार गराउने ।
- (ङ) विभिन्न जातका काठहरुको उपयोग गरी काष्ठ उद्योगहरु स्थापना गर्ने सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।
- (च) काठ दाउराको वर्तमान तथा दीर्घकालिन माँग आपूर्ति सम्बन्धमा अनुसन्धान गर्ने ।
- (छ) प्रत्येक आर्थिक वर्षको कार्यक्रम र त्रैमासिक प्रगती वन मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
- (ज) परियोजनाको लागि आवश्यक कर्मचारी र सल्लाहकारको नियुक्ति गर्ने ।
- (झ) परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

(२) सागरनाथ वन विकास परियोजनाको सम्बन्धमा :

- (क) सागरनाथ वन क्षेत्रको एघारहजार हे. जंगलमा दश वर्षमा सर्पट कटान गरी वृक्षरोपण गर्ने ।
- (ख) वृक्षरोपणको लागी नर्सरी स्थापना गर्ने ।
- (ग) वृक्षरोपण गरी हेरचार र संरक्षण गर्ने ।
- (घ) परियोजना अवधीमा एकसय हेक्टरमा अगुवा टाँगिया कार्यक्रम शुरु गर्ने ।
- (ङ) वन पथ तथा अग्नी रेखा बनाई आगोबाट वन संरक्षण गर्ने कामहरु गर्ने ।

- (च) कटान भएका रुखहरुबाट गोलिया, काठ, दाउरा, कटान, चिरान, फडान, गरी विक्री गर्ने ।
- (छ) सःमिलको स्थापना गर्ने ।
- (ज) काठको सिजनिंग, ग्रेडिग र प्रेसर र इम्प्रेगनेशन समेत गरी वन पैदावारको गुणउपयोगिता वृद्धि गर्न सबै काम गर्ने ।
- (झ) परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

अनुसूची - १ (ख)

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

वन पैदावार विकास समिति गठन (पांचौ संशोधन) आदेश २०६०

वन पैदावार विकास समिति (गठन) आदेश, २०३३ लाई संशोधन गर्न वान्छनीय भएकोले विकास समिति ऐन, २०१३ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायको आदेश जारी गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस आदेशको नाम “वन पैदावार विकास समिति गठन (पांचौ संशोधन) आदेश २०६०” रहेको छ ।

(२) यो आदेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. वन पैदावार विकास समिति (गठन) आदेश, २०३३ को दफा ३ (२) मा संशोधन : वन पैदावार विकास समिति (गठन) आदेश, २०३३ (यस पछि “मूल आदेश” भनिएको) को दफा ३ को उपदफा (२) को सट्टा देहायको उपदफा (२) राखिएको छ:

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा देहायका कार्यकारी अध्यक्ष र सदस्यहरु रहने छन् :

(क) वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयबाट नियुक्त – कार्यकारी अध्यक्ष

(ख) प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय – सदस्य

(ग) प्रतिनिधि, वन विभाग – सदस्य

३. मूल आदेशको दफा ३ को उपदफा २ पछि देहायको उपदफा (२क) र (२ख) थपिएका छन्:

(२क) कुनै विषयमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरेको वन विज्ञ, प्रशासन विज्ञ वा व्यवस्थापनको कुनै क्षेत्रमा कम्तीमा १० वर्ष काम गरी अनुभव हासिल गरेको सरकारी सेवा भित्रको वा बाहिरको नेपाली नागरिक मध्येबाट वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले कार्यकारी अध्यक्षको नियुक्ति गर्नेछ ।

(२ख) कार्यकारी अध्यक्षको पदावधि नियुक्तिको मिति देखि २ वर्षको हुनेछ ।

४. मूल आदेशको दफा ३ को उपदफा (४) पछि, देहायको उपदफा (५) थपिएको छ :
“(५) समितिको कार्यकारी अध्यक्षले तोकेको समितिको बरिष्ठ अधिकृतले समितिको सचिवको काम गर्नेछ।”

गठन आदेश (संशोधन २०५०) मा उल्लेख समितिको काम कर्तव्यमा सागरनाथ परियोजना सम्बन्धमा :

- (क) राजमार्ग देखि दक्षिण सागरनाथ वन क्षेत्रको करीब असी हेक्टर वन क्षेत्र र मूर्तिया वन क्षेत्रको तीन हजार तीन सय हेक्टर वनक्षेत्र गरी जम्मा तीन हजार तीन सय असी हेक्टर वनक्षेत्रमा सर्पट कटान गरी वृक्षरोपण गर्ने ।
- (ख) वृक्षरोपणको लागि नर्सरी स्थापना गर्ने ।
- (ग) राजमार्ग देखि दक्षिण सागरनाथमा वृक्षरोपण गरी सकेको चारहजार चार सय हेक्टर जग्गा तथा भविष्यमा गरिने वृक्षरोपण क्षेत्रहरु समेतको हेरचाह र संरक्षण गर्ने ।
- (घ) परियोजना अवधिमा पाँचहजार हेक्टर जग्गामा अगुवा टाँगिया कार्यक्रम शुरु गर्ने ।
- (ङ) वन पथ तथा अग्नी रेखा बनाई आगोवाट वन संरक्षण गर्ने कार्यहरु गर्ने ।
- (च) वृक्षरोपणको लागि छुट्टाइएको वन क्षेत्रमा रहेको वन पैदावार हटाई सो हटाउंदा लागेको लागत खर्च लिई उक्त वन पैदावार नेपाल सरकारले तोकेको निकायलाई हस्तान्तरण गर्ने ।
- (छ) वृक्षरोपणको लागि छुट्टाइएको वन क्षेत्रमा रहेका तथा सो क्षेत्रमा परियोजनावाट उत्पादन गरिने वन पैदावार तथा अन्य पैदावारको मूल्य समितिवाट निर्धारण गराई त्यस मध्येको काठ दाउराको प्रचलित सरकारी मूल्य (रोयल्टी) वन विभागलाई बुझाई सो काठ दाउरा, वन पैदावार र अन्य पैदावारहरु आवश्यकतानुसार न्यूनतम परिमाणमा सरकारी निकाय, निजी क्षेत्रका उद्योगहरु तथा स्थानिय जनतालाई ग्राह्यता दिई बिक्री वितरण गर्ने । सरकारी निकाय, निजी क्षेत्रका उद्योगहरु तथा स्थानीय जनताले लिन नचाहेको काठ दाउरा, वन पैदावार र अन्य पैदावारहरु लिलाम गरी बिक्री वितरण गर्ने ।
- (ज) वृक्षरोपण क्षेत्रमा परियोजनाले उत्पादन गरेका मसलाको तेल र टाँगिया कार्यक्रम अन्तर्गत उत्पादन गरिएको अन्य पैदावारहरु बिक्री वितरण गर्ने ।

- (भ) वृक्षरोपण गरी हुर्काइएका रुखहरुवाट विद्युत तथा टेलिफोन प्रशारण लाइनको लागि उपयुक्त हुने किसिमका काठहरु लठ्ठाहरु उत्पादन गरी बिक्री वितरण गर्ने।
- (ज) वृक्षरोपण क्षेत्रको भारपात तथा रुखका हांगा बिंगा, जरा र ठुट्टाहरुवाट गोल तथा ब्रिकेट उत्पादन गरी बिक्री वितरण गर्ने ।
- (ट) परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

५. मुल आदेशको दफा ९ को उपदफा (१), (३) र (४) मा देहाय बमोजिम संशोधन गरिएको र उपदफा (२) भिकिएको छ :

- (१) समितिको बैठक कार्यकारी अध्यक्षले तोके बमोजिम बस्नेछ ।
- (२) भिकिएको छ ।
- (३) समितिमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा कार्यकारी अध्यक्षले निर्णयात्मक मत दिन सक्नेछ ।
- (४) समितिको निर्णय कार्यकारी अध्यक्षद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।”

अनुसूची - २

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन पैदावार विकास समिति

सागरनाथ वन विकास परियोजना, सर्लाही

नागरिक-वडापत्र

क्र. सं.	परियोजनाबाट प्रदान गरिने सेवाहरु	समय अवधी	लाग्ने शुल्क प्रति क्यू.फिट/ (मू.अ.कर र वन विकास कोष अतिरिक्त लाग्नेछ)	पेश गर्नु पर्ने कागजात	सम्पर्क व्यक्ति वा शाखा	सो अवधिमा सेवा नपाएमा सम्पर्क गर्नु पर्ने व्यक्ति	कैफियत
१	घरनिर्माण वा मर्मतगर्न आवश्यक प्रजाती अनुसार मसला काठ बढीमा ७५.० क्यू.फिट/ साल, टिक र सिसौ काठ बढीमा ३०.० क्यू.फिट प्रति परिवार प्रति वर्ष उपलब्ध गराउने	मौज्दात रहेमा १ हप्ता भित्र	१. मसला गोलिया ४' मुनी - ५८५/- २. मसला गोलिया ४' र माथि - ६८०/- ३. मसला बल्ली ए ग्रेड - ४००/- ४. मसला बल्ली बी ग्रेड - ३००/- ५. सिसौ गोलिया ए ग्रेड - १८००/- ६. सिसौ गोलिया बी ग्रेड - १२५०/- ७. सिसौ गोलिया सी ग्रेड - ९००/- ८. सिसौ बल्ली ए ग्रेड - ८५०/- ९. सिसौ बल्ली बी ग्रेड - ५२५/- १०. टिक गोलिया ए ग्रेड - १७००/- ११. टिक गोलिया बी ग्रेड - १३५०/- १२. टिक गोलिया सी ग्रेड - १०५०/- १३. टिक बल्ली ए ग्रेड - १०००/-	<ul style="list-style-type: none"> ■ गा.वि.स.को सिफारीस ■ नागरिकता प्रमाणपत्र र जग्गा धनी प्रमाण पूर्जाको फोटोकपी । ■ मालपोत तिरको चालु आ.व.को रसिद । ■ रु.१०/- को हुलाक टिकट टांस भएको निवेदन । (ब्लक क्षेत्र वा गा.वि.स.भित्रको जग्गा 	लगार्ड शाखाको सिफारीसमा सागरनाथवन व्यवस्थापन शाखा, सर्लाही र हातिलेट वन व्यवस्थापन शाखा,	परियोजना प्रमुख, वन व्यवस्थापन शाखा प्रमुख तथा सूचना अधिकारी श्री विनोद सिंह	घरकाजको लागि बिक्री वितरण कार्य सातामा दुई दिन (बुधवार/बिहवार) मात्र । साल काठको हकमा उपलब्ध भएमा मात्र दिइने छ ।

	<p>१४. टिक बल्ली वी ग्रेड - ७१०१- १५. साल गोलिया ए ग्रेड - २२००१- १६. साल गोलिया वी ग्रेड - २०००१- १७. साल गोलिया सी ग्रेड - १५५०१- १८. साल बल्ली एग्रेड - १५००१- १९. साल बल्ली वी ग्रेड - १००५१-</p>	<p>गा.वि.स.वाट निर्माण/मर्मत जग्गाको चौहद्दी खुलाई पेश गर्नु पर्नेछ।</p>	<p>घर माईस्थान, महोत्तरी ।</p>				
<p>२</p> <p>स्कूल तथा संघ/सस्थालाई आवश्यक पर्ने प्रजाती अनुसार काठ एक पटक बढीमा ५००.० क्यू.फिट सम्म उपलब्ध गराउने</p>	<p>संचालक समितिको निर्णयको प्रतिलिपि, परिमाण खुलेको लागत ईस्टीमेट र सम्बन्धित कार्यालयको सिफारिस पत्र ।</p>	<p>संचालक समितिको निर्णयको प्रतिलिपि, परिमाण खुलेको लागत ईस्टीमेट र सम्बन्धित कार्यालयको सिफारिस पत्र ।</p>	<p>घर माईस्थान, महोत्तरी ।</p>				
<p>३</p> <p>दाउरा : घरकाज वा अन्य पर्वको लागि : १ (एक) पौवा</p>	<p>सौज्दात रहेमा निवेदन दिएको ७ दिन भित्र</p>	<p>दाउरा प्रति चट्टाको मूल्य :</p> <p>१. टिक दाउरा - रु. ४८,०००/- २. सिसौ दाउरा - रु. ४७,०००/- ३. साल दाउरा - रु. ३५,०००/- ४. मसला दाउरा - रु. ३६,०००/- ५. अन्य दाउरा - रु. ३३,०००/-</p> <p>(उपरोक्त मूल्यमा मू.अ.कर तथा वन विकास कोष रकम लाग्ने छैन)</p>	<p>निवेदन र संलग्न काराजातहरु:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ग.वि.स.को सिफारिस । ■ नागरिकताप्रमाणपत्रको फोटोकपी । ■ रु. १०१-को हुलाक टिकट टांस भएकै निवेदन । 	<p>लगायत शाखाको सिफारिसमा सागरनाथ वन व्यवस्थापन शाखा, सलही र हात्तिलेट वन व्यवस्थापन शाखा, माईस्थान, महोत्तरी ।</p>			

४	काठ लिलाम बिक्री	दाउरा	सूचनामा प्रकाशित जात, परिमाण र समय	बोलपत्र वा दरभाउपत्र आव्हान गरी ।	समितिको बिक्री नियमावली अनुसार ।	सदुपयोग शाखा	
५	बिरुवा बिक्री	पात	मौज्दात रहेमा सोही दिन	प्रति बिरुवा रु. ५।- (रोजे ठाउ उल्लेख गर्ने)	निवेदन	योजना शाखा	
६	मसला बिक्री	पात	उपलब्धता अनुसार	आफ्नै खर्चमा संकलन गरी समितिको निर्धारित दररेटमा ।	समितिको बिक्री नियमावली अनुसार ।	सदुपयोग शाखा	

पुनश्च :

- काठ/दाउरा घाटगद्दीमा मौज्दात रहेको अवस्थामा मात्र तोकिएको समयमा उपलब्ध हुनेछ ।
- घरकाजको परिमाण बार्षिक कूल उत्पादनको २५ प्रतिशत रहनेछ ।

३. सम्पर्क राख्नु पर्ने सम्बन्धीत शाखा तथा शाखा प्रमुख :

- (क) सदुपयोग शाखा तथा प्रमुख (ग) सागरनाथ वन व्यवस्थापन शाखा तथा प्रमुख
(ख) हाथिलेट वन व्यवस्थापन शाखा तथा प्रमुख (घ) लगायर्ड शाखा तथा प्रमुख

अनुसूची - ३

ग्रेडिंग नर्मस

ग्रेडिंग नर्मस : यस परियोजनामा कटान मुछान हुने काठ दाउराको नाप पैमाईस तथा ग्रेडिंग गर्ने कार्य नेपाल-राजपत्र खण्ड ६१ संख्या ८ भाग ५ मिति २०६८।२।२३ मा प्रकाशित सूचना बमोजिम गर्ने गरिन्छ । नाप पैमाईस तथा ग्रेडिंग सम्बन्धी विधि तल उल्लेख गरिएको छ ।

(क) **गोलिया काठ** : दोषको मात्रा घटी बढी भई उत्पादन हुन सक्ने परिमाणमा फरक पर्ने देखिएमा उत्पादन हुन सक्ने चिरान प्रतिशतलाई आधार मानी ग्रेड कायम गर्नु पर्नेछ । उदाहरणको लागी ७ फिट लम्बाई र ६ फिट भन्दा बढी गोलाइ भएको काठमा दोषको मात्रा बढी भई ६५ प्रतिशत भन्दा धटी चिरान काठ उत्पादन हुने भएमा “वी” ग्रेड कायम गर्न सकिनेछ । ५ फिट लम्बाइ र ५ फिट भन्दा बढी गोलाइ भएको काठमा दोषको मात्रा कम भई ६५ प्रतिशत र सो भन्दा बढी चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने भए “ए” ग्रेड कायम गर्नु पर्नेछ । काठको गोलाइ र चिरान प्रतिशत नै ग्रेडिङको मुल आधार हुनेछ

(१) साल :

(क) “ए” ग्रेड : लम्बाई ७ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ६ फिट भन्दा बढी, किरा लागेको भए बढीमा २ प्वालसम्म र ६५ प्रतिशत र सो भन्दा बढी चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ख) “वी” ग्रेड : लम्बाइ ४ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ४ फिटदेखी ६ फिटसम्म, किरा लागेको भए ५ प्वालसम्म, चिरिएको/चर्केको, गांठो भएको/बोक्रा भित्र पसेको, धोद भएको र ४० प्रतिशत भन्दा बढी ६५ प्रतिशत भन्दा कम चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ग) “सी” ग्रेड : लम्बाई २.५ फिट भन्दा बढी, गोलाइ २.५ फिट भन्दा बढी, चिरिएको, चर्केको, गांठो भएको, बोक्राभित्र पसेको, धोद भएको, पसाङ्गिएको किरा लागेको भए ५ प्वाल भन्दा बढी भएको,मक्किएको/सडेको रिङ्ग भएको र ४० प्रतिशत भन्दा कम चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(२) अस्ना, जामुन, कर्मा, टुनी, सिरिस र गम्हारी :

(क) “ए” ग्रेड : लम्बाई ७ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ६ फिट भन्दा बढी, किरा लागेको भए बढीमा २ प्वालसम्म र ६५ प्रतिशत र सो भन्दा बढी चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ख) “वी” ग्रेड : लम्बाइ २.५ फिट भन्दा बढी, गोलाइ २.५ फिट देखी ७ फिटसम्म, चिरिएको, चर्केको, गांठो भएको, बोक्राभिन्न पसेको, धोद भएको, पसाङ्गिएको, किरा लागेको भए २ प्वाल भन्दा बढी भएको, मक्किएको/सडेको/रिङ्ग भएको र ६५ प्रतिशत भन्दा कम चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(३) जंगली सिसौ :

(क) “ए” ग्रेड : लम्बाई ७ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ६ फिट भन्दा बढी, किरा लागेको भए बढीमा २ प्वालसम्म र ६५ प्रतिशत र सो भन्दा बढी चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ख) “वी” ग्रेड : लम्बाइ ६ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ५ फिटदेखी ६ फिटसम्म, किरा लागेको भए ५ प्वालसम्म, चिरिएको/चर्केको, गांठो भएको/बोक्रा भिन्न पसेको, धोद भएको र ४० प्रतिशत भन्दा बढी ६५ प्रतिशत भन्दा कम चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ग) “सी” ग्रेड : लम्बाई २.५ फिट भन्दा बढी, गोलाइ २.५ फिटदेखी ६ फिट सम्म, चिरिएको, चर्केको, गांठो भएको, बोक्राभिन्न पसेको, धोद भएको, पसाङ्गिएको किरा लागेको भए ५ प्वाल भन्दा बढी भएको,मक्किएको/सडेको रिङ्ग भएको र ४० प्रतिशत भन्दा कम चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(४) खोटे सल्ला :

(क) “ए” ग्रेड : लम्बाई ७ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ५ फिट भन्दा बढी, किरा लागेको भए बढीमा २ प्वालसम्म र ६५ प्रतिशत र सो भन्दा बढी चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ख) “वी” ग्रेड : लम्बाइ २.५ फिट भन्दा बढी, गोलाइ ५ फिट भन्दा कम, चिरिएको/चर्केको, गांठो भएको/बोक्रा भिन्न पसेको, धोद भएको, पसाङ्गिएको, किरा लागेको भए ५ प्वाल भन्दा बढी भएको,मक्किएको/सडेको रिङ्ग भएको र ६५ प्रतिशत भन्दा कम चिरान काठ उत्पादन हुन सक्ने ।

(ख) बल्लाबल्ली :

(क) “ए” ग्रेड : लम्बाई ६ फिट भन्दा बढी, गोलाइ २ फिट देखि २ फिट ११ इन्चसम्म, चिरिएको र फाटेको ।

(ख) “वी” ग्रेड : लम्बाई ६ फिट भन्दा बढी, गोलाइ १ फिट ४ इन्च देखि १ फिट ११ इन्चसम्म, चिरिएको, फाटेको, बाङ्गो टिङ्गो भएको ।

स्पष्टीकरण : यस अनुसूचीको प्रयोजनको लागि “बल्लाबल्ली” भन्नाले फेदमा ३ फिट भन्दा कम गोलाइ भएको र ६ फिट भन्दा बढी लम्बाइ भएको गोलिया काठ जनाउँछ ।

(५) गोलिया तथा चिरान काठ र दाउराको मूल्य निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि मापन गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :

(क) गोलिया काठ :

(अ) लम्बाइ :

- (१) लम्बाई मापन गर्दा फेददेखी टुप्पो पट्टि घट्टै गएको गोलियाको लागि गोलियाको बीच भागमा बोक्रा मुनि गोलाई मापन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) फेद, टुप्पो पट्टि अथवा कही बीच भागमा एउटै गोलाइ नभएको गोलियाको लागि गोलियाको दुबै छेउमा गोलाइ नाप गरी त्यसको औसत नाप कायम गर्नु पर्नेछ ।
- (३) गोलियाको बीच भागमा कुनै ठुलो गांठो अथवा खाल्डो छ भने त्यस भागलाई छोडेर नजिकको दुई भागमा नाप गरी औसत नाप निकाल्नु पर्नेछ ।
- (४) गोलिया असमान रुपले फैलिएको वा सांघुरो भएको छ भने ३ ठांडमा (२ वटा छेउमा र बीच भागमा) गोलाइ नापी औसत गोलाइ कायम गर्नु पर्नेछ ।
- (५) लम्बाइ मापन गर्दा नजिकको फिटमा ८ इन्च माथि १ फिट, ४ इन्चदेखी ८ इन्चसम्म ०.५ फिट र ४ इन्च मुनि ० फिट मापन गर्नु पर्नेछ ।

(आ) गोलाइ : गोलाइ मापन गर्दा नजिकको इन्चमा ४ लाइन भन्दा माथि १ इन्च र ४ लाइनसम्म ० इन्च मापन गर्नु पर्नेछ ।

(ख) चिरान काठ :

(अ) लम्बाइ :

- (१) चिरान काठको लम्बाई मापन गर्दा छड्के भागलाई कटाएर नजिकको इन्च सम्म मापन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) चिरान काठको चौडाइ मापन गर्दा नजिकको इन्च सम्म मापन गर्नु पर्नेछ ।

(आ) चौडाई र गोलाई : चिरान काठको चौडाइ र मोटाई मापन गर्दा बाहिरी भागको मक्किएको, सडेको भागलाई कटाएर नजिकको इन्चसम्म मापन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) दाउरा : दाउरा मापन चट्टामा देहाय बमोजिम हुनेछ :

$$\text{एक चट्टा (५०० घन फिट)} = २० \text{ फिट} \times ५ \text{ फिट} \times ५ \text{ फिट}$$

(६) धोदकट्टी गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :

(क) गोलिया काठको एकापट्टिको छेउमा मात्र भएको धोद रिङ्ग/सडेको भागको हकमा गोलिया काठको लम्बाइसम्म रहेको धोदको लम्बाई नाप गरी कायम गर्नु पर्नेछ । धोदको क्षेत्रफल (Cross Sectional Area) निकाल्दा सबै भन्दा लामो साइड नापी क्षेत्रफल निकाल्नु पर्नेछ । धोदको आयतनको लागि धोद लम्बाई र क्षेत्रफल गुणन गरी निस्कने धोदको आयतनलाई गोलियाको आयतनमा कट्टा गरी गोलिया वास्तविक आयतन कायम गर्नु पर्नेछ ।

(ख) गोलिया दुबै पट्टिको छेउमा भएको धोद कट्टी गर्दा पुरै गोलियाको लम्बाइ कायम गर्नु पर्नेछ । धोदको क्षेत्रफल निकाल्नु दुबै छेउको धोदको सबै भन्दा लामो साइड नापी दुबै क्षेत्रफलको औसत क्षेत्रफल यकिन गरी त्यसलाई धोदको लम्बाइले गुणन गरी धोदको आयतन कायम गरी त्यसलाई गोलियाको आयतनमा घटाइ गोलियाको वास्तविक आयतन कायम गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची-४

परियोजनाबाट उत्पादित वन पैदावारहरुको बिक्री मूल्य

क्र. सं.	वन पैदावार	लिलाम मूल्य रु प्रति क्यूफि/चट्टा	घरकाज मूल्य रु प्रति क्यूफि/चट्टा	कैफियत
१	मसला पोल			
	लम्बाई ८-९ मि.सम्म	४५११००	४१०१००	
	लम्बाई ९ मि. र माथि	४६११००	४२०१००	
२	साल पोल (मोटार्ड (Midgirth) २ फिट र लम्बाई ९ मि. सम्मको		१५००१००	
३	मसला गोलिया			
	गोलाई ४' मुनि लम्बाई १६' सम्म	७४७१००	५८५१००	
	गोलाई ४' र माथि लम्बाई १६' सम्म	७६०१००	६८०१००	
४	सिसौ गोलिया			
	गोलाई ३' मुनि	९८३१००	९००१००	
	गोलाई ३'-४' मुनि	१३५११००	१२५०१००	
	गोलाई ४' गोलाई र माथि	२००३१००	१८००१००	
५	टिक गोलिया			
	गोलाई ३' मुनि	११६५१००	१०५०१००	
	गोलाई ३'-४' मुनि	१४५५१००	१३५०१००	
	गोलाई ४' गोलाई र माथि	१७७६१५०	१७००१००	
६	सतिसाल		१७५०१००	
७	साल गोलिया			
	गोलाई ४' मुनि		२०००१००	
	गोलाई ४' र माथि		२२००१००	
८	खयर गोलिया	१०००१००	१०००१००	
	खयर गोलिया प्रति के.जी.		३३१००	
९	असना, कर्मा र जामुन गोलिया		A ६००१०० B ५५०१००	
१०	हरो, बरो, टुनी, सिरिस गोलिया		४५०१००	

११	भुडकुल, गुटेल गोलिया		३००१००	
१२	सल्लो गोलिया		३७०१००	
१३	सौर, चिलाउने, फल्दू		२४५१००	
१४	बोट धंएरो, बांभी		३५०	
१५	कुसुम, पटके, हल्लौड र अन्य जात गोलिया		२५५१००	
१६	सल्लो		२७०१००	
१७	गम्हारी		A ६५०१०० B ५००१००	
	दाउरा (प्रति चट्टा)			
१८	मसला दाउरा		३६०००१००	
१९	सिसौ दाउरा		४७,०००१००	
२०	टिक दाउरा		४८,०००१००	
२१	साल दाउरा (रिजनरेशन थिनिङ्ग)		३५०००१००	
२२	अन्य जात दाउरा		३३०००१००	
२३	सिमल गोलिया		२७५१००	

अनुसूची - ५

Thinning schedule

Species/rotation age	Age	Stocking/ha	Thining	Retain after thin	Remarks
Eucalyptus/20 yrs	5	700	400	300	
	10	300	100	200	
	15	200	100	100	
	20	100	Final felling		
Sissoo/30 yrs	3-7			960	FMUD No.15,1995
	9-12			640	
	14-17			380	
	20-23			220	
Teak/50 yrs	3-6			1050	FMUD
	8-11			700	
	14-16			400	
	20-24			220	
	30-34			170	
Khair/40	5			1300	FMUD
	10			1000	
	15			750	
	20			600	
	30			480	
Sal Regeneration/ 75yrs	5			3-4000	FMUD Singling thin
	10			1700	Immature ,,
	15			1100	„
	20			700	„
	30			400	Mature thing
	45			250	„
	60			130	Seeding felling

अनुसूची-६

आ.ब. २०७१.०७२ को वार्षिक प्रगति विवरण

- १ वजेट उपशिर्षक नं.
- २ मन्त्रालयको नाम : वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय
- ३ विभागको नाम : वन पैदावार विकास समिति
- ४ आयोजनाको नाम : सागरनाथ वन विकास परियोजना
- ५ आयोजनाको कुल लागत : १२,२४,१९,२६१।-
- ६ समितिको श्रोतबाट : १२,२४,१९,२६१।-
- ७ नेपाल सरकारको श्रोतबाट : ०००।-
- ८ आयोजना शुरु भएको मिति: २०३५ साल
- ९ आयोजना पुरा हुने मिति : साल बसाली
- १० आयोजना प्रमुखको नाम : श्री अम्बिका प्रसाद पौडेल

वजेट रकम रु. हजारमा

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ.ब. २०७१/०७२						खर्च रु.	कैफियत		
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती					
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण			भार	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
१	नर्सरी व्यवस्थापन											
	(क) पोलिव्याग विरुवा उत्पादन (३६० हेक्टर वृक्षरोपण र नारीमन ताल वरीपरी तथा मूर्तिया को ५०० हे. क्षेत्रमा वृक्षरोपणको लागी)	गोटा	१६३९,०००	९,२६१	०.१२३	५,००५,००	०.०३९	५,००५,००	०.०३९	२९५१.२८२		
	(ख) मौज्जात विरुवा स्याहार सम्भार	गोटा	१५,०००	५०	०.००१	१५,०००	०.००१	१५,०००	०.००१	४९.८४०		
	(ग) नर्सरी मर्मत सम्भार	गोटा	१	५००	०.००७							
	जम्मा			९,८६१	०.१३०		०.०४०		०.०४०	३००१.१२२		

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ.व. २०७१/०७२						खर्च रु.	कैफियत	
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती				
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण			भार
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२	तारवार										
	(क) तार यूनेल खरिद	के.जी.	१९५७६	२७४१	०.०३६	८७४६.५	०.०२५	८७४६.५	०.०२५	१८५७.६३२	
	(ख) तारवार लगाउने	कि.मि.	४७	१४६८	०.०१९	१५.०८७	०.००७	१५.०८७	०.००७	५०२.७४०	
	(ग) फेन्सींग पोल कटान	गोटा	१९५७६	२८९	०.००४	पोल कटान १३५० पोल ढुवानी ७५००	०.००१	पोल कटान १३५० पोल ढुवानी ७५००	०.०००८	५७५००	
	(ग) पोल तार ढुवानीकोलागी ईन्धन	लिटर	१६००	२००	०.००३	५३६				०.०००	रु. ४६३६४१- भुक्तानी दिन बांकी ।
३	बृक्षरोपण	जम्मा								२४१७.८७२	
	(क) बृक्षरोपण गर्ने	हेक्टर	३६०	५४७०	०.०७३	११८.९५	०.०२०	११८.९५	०.०२०	१५३५.२४०	
	(ख) विरुवा ढुवानीको लागी ईन्धन (नर्सरीबाट प्लटसम्म)	लिटर	१९८०	२४८	०.००३	६५४	०.०००		०.०००	०.००	रु. ५६५७१- भुक्तानी दिन बांकी ।
	(ग) तारवार मर्मत (२०%)	कि.मि.	४	४०	०.००१	९.८६	०.००१	९.८६	०.००१	५२.२२०	
३.१	वान दशक कार्यक्रम	जम्मा								१५८७.४६०	
	(क) गाउँ नगर साभेदारी बृक्षरोपण कार्यक्रम (नारीमन ताल वरीपरी बृक्षरोपण)	हेक्टर	५	१०२	०.००१		०.०००		०.०००	०.००	

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ.व. २०७१/०७२								खर्च रु.	कैफियत
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती		भार	भार		
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
४	जम्मा											
४.१	वृक्षरोपण सम्भार (भाडी सफा गराई वृद्धि विकास र डढेलोबाट जोगाउने)	हेक्टर	६८३.९९	१६८७	०.०२२	३७७.०६	०.०१५	३७७.०६	०.०१५	११४७.५९०		
४.२	रिप्लेसमेन्ट भाडी सफाई गर्ने (०६९।७० र ०७०।७१ को वृक्षरोपणमा)	हेक्टर	३५३	२४७१	०.०३३	३१७.८६	०.०३८	३१७.८६	०.०३८	२८५६.९८०		
४.३	गोडमेल											
४.४	(क) स्ट्रीप विडिङ्ग	हेक्टर	४१८.६२	१७५८	०.०२३	१३९.६८	०.०१४	१३९.६८	०.०१३५	१०२०.४६०		
४.५	(ख) रिङ्ग विडिङ्ग	हेक्टर	२६५.३७	७४३	०.०१०		०.०००		०.००	०.०००		
४.६	कपिस डब्लिङ्ग	हेक्टर	१४७	११९४	०.०१६		०.०००		०.०००	०.०००		
४.७	कपिस सिङ्गलिङ्ग	हेक्टर	१०५	८५३	०.०११	८६.६३	०.००९	८६.६३	०.०१	६८६.२८०		
५	थिनिङ्ग कार्य :	हेक्टर	६०.००	८७०६	०.०१५	३८.११	०.००६	३८.११	०.००६	५७१.३१०		
६	संरक्षणको लागी चौकीदार	हेक्टर	६०.००	१७९३	०.०२४	३८.११	०.०१३	३८.११	०.०१३	९८१.९९९		
६.१	वृक्षरोपण १३०, नसरी ४, कटान, १० र इन्फ्रा ६ र यार्ड ५	जना	१५५	२०९३३	०.२७८	१५५	०.२७६	१५५	०.२७६	२०७८.९७०		
६.२	पोशाक (बैनिक चौकीदारको लागी)	जना	१५५	७७५	०.०१०	१५५	०.०१०	१५५	०.०१०	७७५.०००		
६.३	फिल्ड क्याम्प र अम्नी संरक्षणको लागी सरसामान खरिद			२००	०.००३	खरिद	०.००२	खरिद	०.००१८	१३७.९७३		

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ.व. २०७१/०७२										खर्च रु.	कैफियत				
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती		वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती				परिमाण	भार	परिमाण	भार
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण	भार	परिमाण	भार							
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२							
६.४	इन्फ्रा, फायरलाइन, याई तथा नर्सरी क्षेत्रमा घास काटी सफा गर्ने	हेक्टर	२००	११०२	०.०१५	५६	०.००५	५६	०.००५	३९२.१००								
६.५	संरक्षण चौकी निर्माण सुधार : (क) संरक्षण चौक निर्माण (पुरानो घर भत्काई काठ प्रयोग गर्ने) (ख) छाप्रो मर्मत	गोटा गोटा	५	२५०	०.००३	३	०.००२	३	०.००१६	१२२.६७								
६.६	वन संरक्षण गस्ती परिचालन (ईन्धन)		७	१४०	०.००२	६	०.००१	६	०.००१	९१.५५१								
	जम्मा			२७००	०.३७०		०.३४९		०.३४९	४०१४.३४०	रु. ४४८२९४१- भूक्तानी दिन बाकी ।							
७	वन पैदावार उत्पादन :																	
७.१	सरपट कटान मुख्यान (मसला, साल, सिस्ती, अन्यरुबहरु)	हेक्टर	२०९															
	(क) गोलिया उत्पादन	क्यु फिट	७९३००	३९६५	०.०५३	५२६२०.२५	०.०२९	५२६२०.२५	०.०२९४	२२१३.६३४								
	(ख) विद्युत पोल उत्पादन	गोटा	४४३३	७४९	०.०१०	२१२७	०.००३	२१२७	०.००३	१९४.५५६								
	(ग) बल्ली उत्पादन	क्यु फिट	१३१९३१	४३५४	०.०५८	१०२८७१.१३	०.०४२	१०२८७१.१३	०.०४२०	३१६८.०८६								
	(घ) दाउरा उत्पादन	चट्टा	२५०	१२३७	०.०१६	२३७.००	०.००७	२३७.००	०.००७	५१३.५६७								
	(ङ) इनामेल पेन्ट खरिद			५०	०.००१	इनामेल पेन्ट खरिद गरेको	०.००१	इनामेल पेन्ट खरिद गरेको	०.०००७	५४.४०५								

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ.व. २०७१/०७२						खर्च रु.	कैफियत	
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती				
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण			भार
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	(च) कटान प्लटमा काठ नाप पैमाइस खर्च	क्यु. फिट	२४८५६३	१२४	०.००२	१४८०४४.९	०.००१	१४८०४४.९	०.००१०	७३.८०७	
	(छ) गत आ.व.मा संपन्न कटान कार्यको भुक्तानी			२१४८	०.०२८	भुक्तानी दिएको	०.०२८	भुक्तानी दिएको	०.०२८	२१३५.८६६	
	जम्मा			१२६२७	०.१६७		०.१११		०.१११	८३५३.९२१	
७.२	चोरी कटानी भएमा वन पैदावार संकलन गर्ने (इन्धन र खाना खाजा समेत)			५०	०.००१	छापामारीबाट काठ संकलन गरेको	०.००१	छापामारीबाट काठ संकलन गरेको	०.००१	४९.९९७	
७.३	छापान कार्य	गोटा	४००००	४००	०.००५	१२८८२	०.००१	१२८८२	०.००१	११२.५६०	
८	तल्लिम										
	(क) वन संरक्षण तथा पैदावार संकलन सम्बन्धी	पटक	१	५०	०.००१	१ पटक	०.००१	१ पटक	०.००१	५०.०००	
	(ख) मेनेजमेन्ट ट्रेनिङ्ग	पटक	१	५०	०.००१		०.०००		०.०००	०.०००	
	जम्मा			१००	०.००१		०.००१		०.००१	५०.०००	
९	प्रगती समिक्षा बैठक	पटक	३	६०	०.००१	बैठक सम्पन्न	०.००५	बैठक सम्पन्न	०.००५	३४.२००	
१०	संरक्षण समन्वय गोष्ठी (वन सुरक्षा निकाय)	पटक	४	१२०	०.००२	गोष्ठी सम्पन्न	०.०००	गोष्ठी सम्पन्न	०.०००	०.०००	
११	रेडियो, पत्रिका, पम्मलेट प्रचार प्रसार			१००	०.००१	प्रचार प्रसार गरेको	०.००१	प्रचार प्रसार गरेको	०.००१	४३.५२६	

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ.व. २०७१/०७२						खर्च रु.	कैफियत		
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती					
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण			भार	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
१२	वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन प्रकासन			७५	०.००१	प्रतिवेदन प्रकाशत	०.०००	प्रतिवेदन प्रकाशत	०.०००	०.०००	०.०००	के.का.बाट खर्च भएको
१३	विभिन्न भवन मर्मत (रोप्ट हाउस, हाथिलेट रेन्ज युनिटका भवनहरु मर्मत समेत)		१०००	०.०१३	विभिन्न भवन मर्मत गरेको	०.००८	विभिन्न भवन मर्मत गरेको	०.००८	५९४.२०७			
१४	यार्ड, सडक तथा अग्नी रेखा मर्मत संभार :											
	(क) अग्नी रेखा मर्मत	क्रि.मि.	२५	२००	०.००३	०.६०	०.००१	०.६०	०.००१	९६.३६३		
	(ख) ग्राभेल बाटो मर्मत	कि.मि.	८	३००	०.००४	८.९५	०.००४	८.९५	०.००४	३१६.६१०		
	जम्मा			५००	०.००७		०.००५		०.००५	४१२.९७३		
१५	विद्युत प्रशारण लाईन मर्मत सम्भार			१००	०.००१	-		-				
१६	हैण्ड पाइप तथा इनार मर्मत	गोटा	५	१२५	०.००२	पाइप मर्मत	०.०००	पाइप मर्मत	०.०००	१.१२०		
१७	खाने पानीको लागी मोटर जडान	गोटा	-	१००	०.००१							
१८	फिल्डमा घाउ चोटपटकको उपचार		-	२००	०.००३	उपचार गरेको	०.००३	उपचार गरेको	०.००३	२०.३९६		
१९	गस्ती टोलीलाई खाजा खर्च (फिल्डमा क्याम्पीङ्ग गर्ने)	जना	४०	७३०	०.०१०	खाजा खर्च गरेको	०.०१०	खाजा खर्च गरेको	०.०१०	७४८.६५०		
२०	इनभेन्ट्री कार्य		के.का.बाट गर्ने									
२१	वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार गर्ने											

क्र. सं.	कार्यक्रम र क्रियाकलाप	इकाई	आ. व. २०७१/०७२						खर्च रु.	कैफियत	
			वार्षिक लक्ष		वार्षिक प्रगती		यस अवधी सम्मको प्रगती				
			परिमाण	वजेट	भार	परिमाण	भार	परिमाण			भार
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२२	रिसर्चको लागी आर्थिक सहयोग		-	१००	०.००१	सहयोग गरेको	०.०००३	सहयोग गरेको	०.०००३	२०.०००	
२३	स्थानीय सहयोग जुटाउन सामाजिक परिचालन		-	२५०	०.००३	परवानीपुरमा बाटो मर्मत गरेको, सागरनाथ मन्दिर मर्मत गरेको	०.००३	परवानीपुरमा बाटो मर्मत गरेको, सागरनाथ मन्दिर मर्मत गरेको	०.००३	२५०.०००	
				७५४०५	१.०००		०.६७३		०.६७३	५०७२४.११८	
				४७१५						३५८११.०८५	
				१२२४२०						८६५४५.२०३	

५५

भारित प्रगति = $0.673 \times 100 \% = 67.3 \%$

आ.व. २०७१।०७२ को वृक्षरोपण कार्यक्रमको वार्षिक प्रगती विवरण
नेपाल सरकारको अनुदान बजेट कार्यक्रम तर्फ

क्र. सं.	कार्यक्रम र कृयाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रगती विवरण		खर्च रकम	कैफियत
			परिमाण	वार्षिक बजेट	भार	परिमाण		
१	२	३	४	५	६	७	९	१०
	नर्सरी :							
१	(क) विरुवा उत्पादन (मुर्तिया लगायतको ३२५ हे. क्षेत्रमा वृक्षरोपण, वितरण र १० प्रतिशत हैण्डलिङ्गस समेत)	गोटा	५०००००	२८२५	०.२१३	५०००००	०.२१३	२८२४.७६८
	(ख) बीउ खरिद	के.जी.	३	३००	०.०२३	३	०.०२३	०.००
	जम्मा:			३१२५	०.२३६		०.२३६	२८२४.७७
	तारवार गरी वृक्षरोपण गर्ने :							
२	(क) तार, युनेल, राउण्डनेल खरिद, पोल कटान (पोल कटान रु. १४।७७ प्रति गोटा) तार, पोल र विरुवा ढुवानीको ईन्धन समेत (प्लान्डन तारवार)	कि.मि	२६	२१९३	०.१६६	२६	०.१५०	१९८१.९८३
	(ख) तारवार लगाउने ज्यामी खर्च	कि.मि	२६	९१४	०.०६९	३४.९८१	०.०९६	१२६५.६००
	(ग) क्षेत्र तयार गरी प्याकल खनी विरुवा रोप्ने	हेक्टर	३२५	६२३८	०.४७१	३२०.९८	०.४४६	५९०८.६४०
	जम्मा:			९३४५	०.७०६		०.६९२	९१५६.२२

क्र. सं.	कार्यक्रम र कृयाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रगती विवरण		खर्च रकम	कैफियत
			परिमाण	वार्षिक बजेट	भार	परिमाण		
१	२	३	४	५	६	७	९	१०
	वन अनुसन्धान : पाउलोनिया, एकोसिया म्यानजियम जस्ता छिटो बढ्ने प्रजातिका बिरुवाको परिक्षण, उत्पादन, वृक्षरोपण गरी अनुसन्धान गर्ने तथा परियाजनाको विभिन्न पक्षको सुधारको प्रस्ताव तयार गर्ने	एकमुठ		७७५	०.०५९	पाउलोनिया, एकोसिया म्यानजियम र मसला प्रजाती वृक्षरोपण गरी ट्रायल प्लट स्थापना गरेको - १०.९८ हेक्टर टिक विउरोपण - १.० हेक्टर खयर विउ रोपण - १३.४७ हेक्टर तारवार - ४.०५१ कि. मि.	४६९.७४०	
	कार्यक्रम जम्मा :		१३२४५	१.००			१२४५०.७३१	

भारित प्रगति = $0.963 \times 100 \% = 96.3\%$

श्रोत	स्विकृत बजेट	निकास बजेट	खर्च	प्रगती स्विकृत कार्यक्रम अनुसार	प्रगती निकास बजेट अनुसार
परियोजना	१२,२४,२०,०००	८,६५,५३,२०३	८,६५,४५,२०३	७०.६९ %	९९.९९%
नेपाल सरकार	१,३२,४५,०००	१,२९,४५,०००	१,२४,५०,७३१	९४ %	९६.१८ %
जम्मा	१३,५६,६५,०००	९,९४,९८,२०३	९,८९,९५,९३४	७२.९७%	९९.४९

अनुसूची-७

परियोजनाको स्थायी कर्मचारी नामावली

क्र.सं.	पद	श्रेणी	कर्मचारीको नाम, थर	कैफियत		
१	परियोजना प्रमुख	रा. प. द्वि. प्रा.	श्री अम्बिका प्रसाद पौडेल	काज		
२	स. व. अ.	रा. प. तृ. प्रा.	श्री राम अयोध्या महतो	काज		
३	स. व. अ.	रा. प. तृ. प्रा.	श्रीमती चन्द्र कुमारी श्रेष्ठ			
४	स. व. अ.	रा. प. तृ. प्रा.	श्री शिवेन्द्र प्रसाद चौधरी			
५	लेखापाल	रा. प. अं प्र. प्र.	श्री रामहरि आचार्य			
६	ना. सु.	रा. प. अं प्र. प्र.	श्री हरि प्रसाद पौडेल			
७	टा. खरिदार	रा. प. अं द्वि. प्र.	सुश्री सुमन मानन्धर			
८	टा. खरिदार	रा. प. अं द्वि. प्र.	श्री छत्र बहादुर डुम्जन			
९	सुपरभाइजर	रा. प. अं प्र. प्रा.	श्री ईन्द्र प्रसाद गौतम			
१०			श्री रामवली पंडित			
११			श्री तारा विक्रम खडका			
१२			श्री राम स्वार्थ पंडित			
१३			श्री सूर्दशनराज वराल			
१४			श्री रामसेवक प्रसाद साह			
१५			श्री उमेश प्रसाद मण्डल			
१६			श्री राज किशोर मण्डल			
१७			श्री मौजे साह			
१८			श्री विधासागर कर्ण			
१९			श्री जयनारायण मण्डल			
२०			श्री केशव राज जोशी			
२१			श्री रामेश्वर राय यादव			
२२			श्री रामचन्द्र यादव			
२३			स. मेकानिक्स	रा. प. अं प्र. प्रा.	श्री सूर्य बहादुर ब्लोन	
२४					श्री मंगल बहादुर विश्वकर्मा	

२५	सिनियर लोडर अपरेटर	रा. प. तृ. प्रा.	श्री वीर बहादुर बल	
२६			श्री दान बहादुर कार्की	
२७			श्री पदम बहादुर स्यांतान	
२८	डोजर अपरेटर	रा. प. अं. प्र. प्रा.	श्री पाण्डव लाल पुरी	
२९	पम्प अपरेटर	रा. प. अं. द्वि. प्रा.	श्री विमोद कार्की	
३०			श्री रत्न प्रसाद मैनाली	
३१	हेभी सवारी चालक	श्रेणी विहिन	श्री राम बहादुर वराल	
३२			श्री जंग बहादुर कुशवार	
३३			श्री शंकर बहादुर थापा	
३४			श्री शंकर शिजाली	
३५			श्री चेत बहादुर लामा	
३६	हल्का सवारी चालक	श्रेणी विहिन	श्री गंगा प्रसाद दाहाल	
३७			श्री लाल बहादुर मगर	
३८			श्री रामदास भुजेल	
३९			श्री श्याम बहादुर श्रेष्ठ	
४०	केसर पियन	श्रेणी विहिन	श्री गोपाल बहादुर कार्की	
४१			श्री चित्र बहादुर मगर	
४२			श्री खडग बहादुर कार्की	
४३			श्री पेशल भट्टराई	
४४			श्री यज्ञ चन्द्र देवकोटा	
४५			श्री अम्बर बहादुर घिसिंग	
४६			श्री निल कण्ठ चौलागाई	
४७			श्री मान बहादुर घिसिंग	
४८			श्री देव कुमार तामांग	
४९			श्री राजेन्द्र प्रसाद चौधरी	
५०			श्री निर बहादुर मगर	
५१			श्री भक्त बहादुर लामा	
५२			श्री मिन बहादुर पुलामी	
५३			श्री रुद्र बहादुर दहाल	
५४	श्रीमती गंगा थारु खत्री			
५५	श्रीमती हेम कुमारी लामिछाने			

५६	चौक़िद्वार		श्री लोहारी थारु	
५७			श्री कुल प्रसाद चौलागाई	
५८			श्री बाबुलाल महतो	
५९			श्री हरिचन्द्र देवकोटा	
६०			श्री ज्ञानेन्द्र प्रसाद पाठक	
६१			श्री राम शंकर कुशवाह	
६२			श्री चुल्हाई राय	
६३			श्री विमल प्रसाद कोईराला	
६४			श्री शिवहरि घिमिरे	
६५			श्री गणेश प्रसाद ओझा	
६६			श्री हरि बहादुर भुजेल	
६७			श्री रामजतन महतो कोईरी	
६८			श्री शशिराम आचार्य	
६९			श्री मणीराम जैसी	
७०			श्री मन बहादुर थापा	
७१			श्रीमती मिना देवी शर्मा	
७२			श्री रोमहर्ष वली	
७३			श्री कृमा सिंह रोकाया	
७४			श्री पूर्ण बहादुर खत्री	
७५			श्री वीर बहादुर खपांगी	
७६	श्री राज कुमार पोखरेल			
७७	स्वीपर	श्रेणी विहिन	श्री नरेश मेस्तर	
७८			श्रीमति वचिया मेस्तर	
७९			श्री किशोरी मेस्तर	

अनुसूची-द

सरकारी भवनहरुको विवरण (सा.व.वि.प.)

क्र. सं.	शाखा/यूनिट/पोष्टको भवनको नाम	ठेगाना (गा.वि.स., वडा)	पक्की/ कच्ची	निर्माण वर्ष	तल्ला	क्षेत्रफल (व.मी.)	घरको अवस्था
१	कार्यालय भवन	भक्तिपुर - २	पक्की	०३७३८	२	१८७.२०	पुरानो
२	स्टोर भवन	"	"	०३८१३९	१	२२४.२०	"
३	स्टोर भवन	"	"	"	१	३३.६६	"
४	अफिस कम्पाउण्ड भित्र गार्ड क्वाटर	"	कच्ची	"	१	१४.२६	
५	K.J.White House (हाल सशस्त्र वेश क्याम्प क्वाटर)	"	पक्की	"	१	३३२.१०	"
६	परियोजना प्रमुख क्वाटर	"	"	"	१	३३२.१०	"
७	परियोजना प्रमुख कम्पाउण्ड भित्र गार्ड क्वाटर	"	"	"	१	२३.१८	"
८	White House कम्पाउण्ड भित्र गार्ड क्वाटर	"	"	"	१	२३.१८	"
९	अधिकृत आवास नं.१	"	कच्ची	०३७३८	१	१५१.७०	"
१०	अधिकृत आवास नं.२	"	"	"	१	१५१.७०	"
११	अधिकृत आवास नं.३	"	"	"	१	१५१.७०	"
१२	अधिकृत आवास नं.४	"	"	"	१	१५१.७०	"
१३	अधिकृत आवास नं.५	"	"	"	१	१५१.७०	"
१४	अधिकृत आवास नं.६	"	"	"	१	१५१.७०	"
१५	अधिकृत आवास नं.७	"	"	"	१	१५१.७०	"
१६	अधिकृत आवास नं.८	"	"	"	१	१५१.७०	"
१७	अधिकृत आवास नं.९	"	"	"	१	१५१.७०	"
१८	स्टाफ क्वाटर नं. १	"	पक्की	०४११४२	१	८८.६७	"
१९	स्टाफ क्वाटर नं. २	"	"	"	१	८८.६७	"
२०	स्टाफ क्वाटर नं. ३	भक्तिपुर - २	"	"	१	८८.६७	"
२१	स्टाफ क्वाटर नं. ४	"	"	"	१	८८.६७	"
२२	स्टाफ क्वाटर नं. ५	"	"	"	१	८८.६७	"
२३	स्टाफ क्वाटर नं. ६	"	कच्ची	०३६१३७	१	४६.२४	"
२४	स्टाफ क्वाटर नं. ७	"	"	"	१	४६.२४	"
२५	स्टाफ क्वाटर नं. ८	भक्तिपुर - २	कच्ची	"	१	४६.२४	"
२६	स्टाफ क्वाटर नं. ९	"	पक्की	"	१	९७.८५	"
२७	स्टाफ क्वाटर नं. १०	"	"	"	१	९७.८५	"

क्र. सं.	शाखा/यूनिट/पोष्टको भवनको नाम	ठेगाना (गा.वि.स., वडा)	पक्की/कच्ची	निर्माण वर्ष	तल्ला	क्षेत्रफल (व.मी.)	घरको अवस्था
२८	स्टाफ क्वार्टर नं. ११	"	कच्ची	"	१	४६.२४	"
२९	स्टाफ क्वार्टर नं. १२	"	"	"	१	४६.२४	"
३०	स्टाफ क्वार्टर नं. १३	"	"	"	१	४६.२४	"
३१	स्टाफ क्वार्टर नं. १४	"	"	"	१	४६.२४	"
३२	स्टाफ क्वार्टर नं. १५	"	"	"	१	४६.२४	"
३३	स्टाफ क्वार्टर नं. १६	"	"	"	१	४६.२४	"
३४	स्टाफ क्वार्टर नं. १७	"	"	"	१	४६.२४	"
३५	स्टाफ क्वार्टर नं. १८	"	"	"	१	४६.२४	"
३६	स्टाफ क्वार्टर नं. १९	"	"	"	१	४६.२४	"
३७	स्टाफ क्वार्टर नं. २०	"	"	"	१	४६.२४	"
३८	माईस्थान अधिकृत आवास	माईस्थान ३	"	०७१।७२	१	५५.००	नयां निर्माण
३९	स्टाफ क्वार्टर नं. २२	"	"	०३७।३८	१	२६.३५	"
४०	स्टाफ क्वार्टर नं. २३	"	"	"	१	२६.३५	"
४१	स्टाफ क्वार्टर नं. २४	"	"	"	१	२६.३५	"
४२	स्टाफ क्वार्टर नं. २५	"	"	"	१	२६.३५	"
४३	स्टाफ क्वार्टर नं. ३५	"	"	"	१	२६.३५	"
४४	स्टाफ क्वार्टर नं. ३६	"	"	"	१	२६.३५	"
४५	स्टाफ क्वार्टर नं. ३७	"	"	"	१	२६.३५	"
४६	स्टाफ क्वार्टर नं. ३८	"	"	"	१	२६.३५	"
४७	गेस्ट हाउस	"	पक्की	०४०।४१	१	३३२.१०	"
४८	गार्ड क्वार्टर गेस्टहाउस कम्पाउण्ड भित्र	"	"	"	१	२३.१८	"
४९	गार्ड क्वार्टर स्टाफ क्वार्टरको दक्षिण पूर्व रहेको	भक्तिपुर - २	पक्की	"	१	१८.७५	भत्केको
५०	वर्कसपको अफिस	"	पक्की	"	१	३३४.६५	जस्ताको छाना
५१	जेनेरेटर घर	"	"	"	१	२९.२५	पुरानो जीर्ण अवस्थाको
५२	वर्कसपको स्टोर घर	"	"	"	१	७३.८१	"
५३	वर्कसपको स्टोर घर	"	"	"	१	१२१.०४	जस्ताको छाना
५४	वर्कसपको गार्ड क्वार्टर	"	"	"	१	१८.२७	पुरानो
५५	सागरनाथ स्कूल	"	"	०४१।४२	१	१७८.२०	जीर्ण अवस्था

क्र. सं.	शाखा/यूनिट/पोष्टको भवनको नाम	ठेगाना (गा.वि.स., वडा)	पक्की/कच्ची	निर्माण वर्ष	तल्ला	क्षेत्रफल (व.मी.)	घरको अवस्था
५६	सागरनाथ रेञ्ज यूनिट अफिस	"	"	"	१	१५१.३९	जस्ताको छाना
५७	स:मिल गार्ड क्वाटर	"	कच्ची	०३७३८	१	३२.६६	पुरानो
५८	स:मिल गार्ड क्वाटर	"	"	"	१	३२.६६	"
५९	स:मिल गार्ड क्वाटर	"	"	"	१	१४.५७	"
६०	स:मिल घर	"	"	"	१	३०३.८१	"
६१	स:मिल ईन्जीन घर	"	"	"		४४.१८	"
६२	स्वीपर बस्ने गार्ड क्वाटर	"	"	"	१	१४.२६	"
६३	डिष्टीलेसन प्लान्ट घर	"	"	"		१०२.१८	"
६४	सेड घर	"	"	"		१६८.३६	"
६५	सेड घर	"	"	"		१६८.३६	"
६६	स्वास्थ्य चौकी	"	पक्की	०४१४२	१	२५.३०	जस्ताको छाना पुरानो
६७	मेनगेटको गार्ड क्वाटर	"	कच्ची	०३७३८	१	१४.२६	पुरानो
६८	नर्सरीको गार्ड क्वाटर	"	"	"	१	१४.२६	"
६९	नर्सरीको गार्ड क्वाटर	"	पक्की	"	१	४७.४३	जीर्ण अवस्था
७०	टिस्यू कल्चर घर	"	कच्ची	०६९६०	१	८४.१५	"
७१	ग्रीन हाउस	"	"	०३७३८	१	२८१.८२	पुरानो
७२	नर्सरी स्टोर	"	पक्की	०३८३९	१	८३.४८	जस्ताको छाना
७३	पम्प सेट घर	"	पक्की	०६५६६	१	१६.५१	नयाँ
७४	पम्प सेट घर नर्सरी	"	"	०४१४२	१	१४.१५	पुरानो
७५	सा.व.व्य. शाखा अफिस	"	कच्ची	०३७३८	१	४८.१९	"
७६	क्यान्टीन घर	"	पक्की	०४०१४१	१	९४.६२	"
७७	गार्ड क्वाटर हरियो डांडा	भक्तिपुर- ७	पक्की	०४०१४१	१	१८.४५	"
७८	गार्ड क्वाटर राईटर खोर	भक्तिपुर - ४	"	"	१	१८.४५	"
७९	गार्ड क्वाटर धर्मशाल टोल	गौरीशंकर - ८	कच्ची	०६८६९	१	३५.००	राम्रो
८०	गार्ड क्वाटर २१ नं. टावर सागरनाथ	गौरीशंकर - ८	पक्की	०४०१४१	१	१८.४५	भत्केको
८१	गार्ड क्वाटर २४ नं. प्लट स्थित (राजमार्ग छेउ)	गौरीशंकर - ९	पक्की	"	१	१८.४५	राम्रो

क्र. सं.	शाखा/यूनिट/पोष्टको भवनको नाम	ठेगाना (गा.वि.स., वडा)	पक्की/कच्ची	निर्माण वर्ष	तल्ला	क्षेत्रफल (व.मी.)	घरको अवस्था
८२	मेनगेट (राजमार्ग छेउ)	भक्तिपुर - ३	पक्की	०३८।३९	१	१८.४५	पुरानो
८३	फुलजोर क्याम्प	भक्तिपुर - ३	कच्ची	०६९।७०	१	३०.८१	राम्रो
८४	मुर्तिया ईन्फ्रा एरियामा रहेको कर्मचारी आवास	हुंग्रेखोला - ६	पक्की	०४३।४४	१	१२२.९६	हाल सशस्त्र क्याम्प रहेको
८५	" "	"	कच्ची	०७१।७२	१	१६२.०	"
८६	कर्मचारी आवास	"	"	"	१	१२२.९६	"
८७	कर्मचारी आवास	"	"	"	१	१२२.९६	"
८८	गार्ड क्वार्टर	"	कच्ची	"	१	१५.०८	पुरानो
८९	ग्रीन हाउन	"	कच्ची	"	१	११७.००	"
९०	माटो राख्ने घर	"	कच्ची	"	१	५२.२०	"
९१	ग्यारेज	"	कच्ची	"	१	१९.५०	"
९२	अफिसर क्वार्टर	"	पक्की	"	१	८५.६८	"
९३	कर्मचारी आवास	"	"	"	१	१२२.९६	"
९४	स्टोर भवन	"	"	"	१	८१.९०	टिनको छाना
९५	अफिस भवन	"	"	"	१	६९.३०	पुरानो
९६	गार्ड क्वार्टर	"	"	"	१	१५.०८	"
९७	गार्ड क्वार्टर	"	"	"	१	२८.६२	पुरानो
९८	गार्ड क्वार्टर सोल्टी साइडको	शंकरपुर-८	"	"	१	२८.६२	"
९९	गार्ड क्वार्टर सोल्टी साइडको	"	कच्ची	"	१	१२.५०	"
१००	गार्ड क्वार्टर वागमती साइडको	राजघाट गा.वि.स.वडा नं.२	पक्की	"	१	२८.६२	भत्केको
१०१	गार्ड क्वार्टर वागमती साइडको	"	"	"	१	२८.६२	भत्केको
१०२	लक्ष्मिनिया कर्मचारी आवास	लक्ष्मिनिया महोत्तरी	पक्की	०४९।५०	१	३४.८२	पुरानो
१०३	लक्ष्मिनिया गार्ड क्वार्टर	"	कच्ची	०६२।६३	१	४६.८३	"
१०४	१४ नं. स्थित छाप्री	"	कच्ची	०६७।६८	१	३२.०४	राम्रो
१०५	गार्ड क्वार्टर लक्ष्मिनिया चोक	"	पक्की	०४०।४१	१	३१.२३	पुरानो
१०६	रामनगर वेस क्याम्प	रामनगर - ६, महोत्तरी	पक्की	०४८।४९	१	३०.१०	राम्रो

क्र. सं.	शाखा/यूनिट/पोष्टको भवनको नाम	ठेगाना (गा.वि.स., वडा)	पक्की/कच्ची	निर्माण वर्ष	तल्ला	क्षेत्रफल (व.मी.)	घरको अवस्था
१०७	गार्ड क्वाटर कुशमारी स्टील टावर	माईस्थान, महोत्तरी	पक्की	०४२।४३	१	१८.४५	पुरानो
१०८	हाथिलेट अफिस	हाथिलेट -७, म.	पक्की	०३९।४०	१	१०७.३४	पुरानो, मर्मत गर्नु पर्ने
१०९	स्टोर घर	"	पक्की	"	१	९६.११	"
११०	कर्मचारी क्वाटर	"	"	"	१	१०६.८३	"
१११	कर्मचारी क्वाटर	"	"	"	१	१०६.८३	"
११२	अफिसर क्वाटर	हाथिलेट -७, म.	पक्की	०४१।४२	१	१०९.९८	पुरानो, मर्मत गर्नु पर्ने
११३	कर्मचारी क्वाटर	"	"	०३९।४०	१	१०६.८३	"
११४	ग्यारेज	"	"	०४२।४३	१	३२.०४	"
११५	गार्ड क्वाटर	"	"	०३९।४०	१	३१.२३	"
११६	६ डी स्थित गार्ड क्वाटर	"	"	०४४।४५	१	३१.२३	"
११७	माईस्थान गार्ड क्वाटर	माईस्थान - ३	"	०४२।४३	१	२६.१०	"
११८	कर्मचारी क्वाटर	"	कच्ची	०६५।६६	१	५१.५१	छाना चुहिने
११९	माईस्थान चौकिदार क्वाटर	"	"	"	१	३७.८०	"
		जम्मा :				९३४४.७७	

अनुसूची-९

नर्मस २०६०

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	श्रोतसाधन								कैफियत		
			श्रमिक		निर्माण सामग्री		यन्त्रिक उपकरण		किसिम	इकाई		परिमाण	
			तह	इकाई	परिमाण	इकाई	परिमाण	इकाई					परिमाण
१९	नर्सरीमा बिरुवा उत्पादनको काम												
१९.१	विऊ संकलनको काम(विभिन्न जातको रुख एवं बोट वुट्यानको विऊ संकलन)												परिच्छेद १ अनुसार गर्ने
१९.२	वेड तयार गर्ने कार्य (१० हजार बिरुवाको लागी)												
	क) बिरुवा उर्माने वेड तयार गर्ने (वेड साइज १ मि. X १० मि.)		ज्यामी	संख्या	८				औजार	आ.अ.			
	ख) स्टम्प वेड तयार गर्ने (वेड साइज १ मि. X १० मी.)		ज्यामी	संख्या	८				औजार	आ.अ.			
	ग) पोलिथिन वेड तयार गर्ने (वेड साइज १ मी. X १० मी.)		ज्यामी	संख्या	१०				औजार	आ.अ.			
१९.३	माटोको काम (माथिल्लो तहको जंगलको माटो जम्मा गर्ने कार्य)	घ.मी.	ज्यामी	संख्या	१								
१९.४	वनको माटो र बालुवा ढुवानी (माटो बालुवा नर्सरी सम्म ल्याउने कार्य)												आईटम नं. १७.२.१ अनुसार
१९.५	माटो बालुवा छान्ने र मिश्रण गर्ने कार्य	घ.मी.	ज्यामी	संख्या	१								
१९.७	पालिथिन ट्यूबमा बिरुवा उत्पादन गर्ने	१०००० बिरुवा											

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	श्रोतसाधन						कैफियत				
			श्रमिक		निर्माण सामग्री		यन्त्रिक उपकरण						
			तह	इकाई	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण		किसिम	इकाई	परिमाण	
क	पोलिथिन ट्यूब (२०० रोज अ) २" X ७" को ट्यूब (१ किलो ५७० ट्यूब) आ) ३" X ७" को ट्यूब (१ किलो ४५० ट्यूब) इ) २" X ६" को ट्यूब (१ किलो ७०० ट्यूब) ई) ४" X ७" को ट्यूब (१ किलो ४०० ट्यूब) उ) ५" X ८" को ट्यूब (१ किलो ३४० ट्यूब)												
ख	बालुवा अ) २" X ७" को ट्यूबको लागि आ) ३" X ७" को ट्यूबको लागि इ) २" X ६" को ट्यूबको लागि ई) ४" X ७" को ट्यूबको लागि उ) ५" X ८" को ट्यूबको लागि												
ग	माटो अ) २" X ७" को ट्यूबको लागि आ) ३" X ७" को ट्यूबको लागि इ) २" X ६" को ट्यूबको लागि ई) ४" X ७" को ट्यूबको लागि उ) ५" X ८" को ट्यूबको लागि												
१९.८	ट्यूब खोल्ने र मिश्रण गरेको माटो, बालुवा भर्ने काम(१०००० ट्यूब)												
	अ) २" X ६" को ट्यूबको लागि आ) २" X ७" को ट्यूबको लागि	ज्यामी	संख्या	३५									
		"	"	३७									

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	श्रोतसाधन										कैफियत				
			श्रमिक		निर्माण सामग्री		यन्त्रिक उपकरण		श्रमिक		निर्माण सामग्री			यन्त्रिक उपकरण			
			तह	इकाई	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण	किसिम		इकाई	परिमाण		
	इ) ३" X ७" को ट्यूबको लागि		"	"	४०												
	ई) ४" X ७" को ट्यूबको लागि		"	"	४५												
	उ) ५" X ८" को ट्यूबको लागि		"	"	५०												
१९.९	विऊ छर्ने कार्य (१०००० विरुवाको लागि)																
	क) वेडमा लाइन मिलाए र रोप्ने कार्य (वेड साइज १ मी. X १० मी.)		ज्यामी	संख्या	१												
१९.१०	पोलिथिन ट्यूबमा विउ छर्ने कार्य (१०००० ट्यूब)		ज्यामी	संख्या	५												
१९.११	वेडवाट पोलिथिन ट्यूबमा विरुवा सार्ने (१०००० ट्यूब)		ज्यामी	संख्या	४०												
१९.१२	बेर्ना ग्रेडिङ्ग गरी क्रम मिलाएर राख्ने कार्य (१०००० बेर्ना)		ज्यामी	संख्या	४												
१९.१३	वेड र पोलिथिन ट्यूबमा गोडमेल गर्ने कार्य (१०००० बेर्ना)		ज्यामी	संख्या	४												
१९.१४	खर घांस संकलन गरी वेडमा छाप्रो हाल्ने काम (वेड साइज १ मी. X १० मी.)				१८	काठ घांस				घ.फु. मुलो	१० १५						
१९.१५	बेर्नाहरूको जरा पुनिङ्ग गर्ने कार्य	१०००० बेर्ना	ज्यामी	संख्या	२												
१९.१६	कलमी तयार गर्ने	५०० बेर्ना	ज्यामी	संख्या	३												

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	श्रोतसाधन										कैफियत				
			श्रमिक		निर्माण सामग्री		यन्त्रिक उपकरण		श्रमिक		निर्माण सामग्री			यन्त्रिक उपकरण			
			तह	इकाई संख्या	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण	किसिम		इकाई	परिमाण		
१९.१९	क) नर्सरीमा पानी हाल्ने रेखदेख एवं संरक्षण गर्ने कार्य (५०००० बेर्ना सम्मको लागी) ख) हरेक १ मी. X १० मी. साईजको थप १० वेडको लागी प्रत्येक महिना पानी हाल्ने कार्यको लागी (९ महिनाको लागी मात्र)			ज्यामी	१५०												
५३	मसला बिरुवा उत्पादनको लागी																
	१. मिसाएको माटो बालुवा मसलाको बिरुवा उत्पादनको लागी तलाउने काम	१०,०००		ज्यामी		२०											
	२. फंगीसाईड मिसाएको पानीमा पोलीव्यागको माटो भिजाउने	१०,०००		ज्यामी		४											
	३. सेड हाउसबाट स्टैण्ड आउट वेडमा ओसारने	१०,०००		ज्यामी		१०											
	४. पोलिव्याग																
	५. फंसीसाईड खरिद																
	६. जंगलको माटो संकलन गरी गाडीमा लोड गर्ने	१०,०००		ज्यामी		८											
	७. खोलाको बालुवा गाडीमा लोड गर्ने काम	१०,०००		ज्यामी		३											
	८. जंगलको दाउरा संकलन गरी गाडीमा लोड गरी ल्याउने	१०,०००		ज्यामी		६											
	९. इन्चन खर्च (पानी पटाउने र माटो बालुवा ल्याउने)	१०,०००						डिजल	लिट्र	९५							
	१०. जंगलको खर काटी ल्याउने काम			सोरी		०.५२१											

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	श्रोतसाधन										कैफियत				
			श्रमिक		निर्माण सामग्री		यन्त्रिक उपकरण		श्रमिक		निर्माण सामग्री			यन्त्रिक उपकरण			
			तह	इकाई	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण	किसिम	इकाई	परिमाण	किसिम		इकाई	परिमाण		
	११. काटेको खर सुकाई चांग लगाउने		सोरी		०.०३३												
	१२. विऊ भिजाउने तथा सुकाउने (टिक)	१०,०००	ज्यामी	संख्या	१.२												
	१३. ग्रोथ चेक (टिक)	१०,०००	ज्यामी	संख्या	०.९८												
	१४. मसलाको विऊ संकलन गर्ने कार्य	१०० ग्राम	ज्यामी	संख्या	१०												
	१५. पोलिव्याग विरुवा गाडीमा लोड गर्ने	१०,०००	ज्यामी	संख्या	१५.६												
२०	वृक्षरोपण (प्रति हेक्टर)																
२०.१	स्थल छनौट एवं सर्भेक्षण																
	क) सर्भे तथा रेखाकन गरी नक्सा तयार गर्ने कार्य	कि.मी.	ज्यामी	संख्या	३												
२०.२	वृक्षरोपण गरिने स्थलमा भ्राडी, घांस इत्यादी सफा गर्ने कार्य																
	क) खुल्ला जमीन	हेक्टर	ज्यामी	संख्या	४												
	ख) २५ प्रतिशत सम्म भ्राडी, घांस, वोट बुट्यान भएको स्थल	हेक्टर	ज्यामी	संख्या	१०												
	ग) ५० प्रतिशत सम्म र सो भन्दा भ्राडी वोट बुट्यान भएको स्थल	हेक्टर	ज्यामी	संख्या	२५												
	घ) १०० प्रतिशत भ्राडी घांस, वोट बुट्यान भएको स्थल	हेक्टर	ज्यामी	संख्या	४०												वन अनुसन्धान कार्यको लागी मात्र

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	श्रोतसाधन										कैफियत					
			श्रमिक		निर्माण सामग्री		यन्त्रिक उपकरण		श्रमिक		निर्माण सामग्री			यन्त्रिक उपकरण				
			तह	इकाई	परिमाण	इकाई	परिमाण	इकाई	परिमाण	इकाई	परिमाण	इकाई		परिमाण	इकाई	परिमाण		
२०.४	खाडल खन्ने कार्य (२५०० खाडल प्रति हेक्टर) (३० X ३० X ३० से.मी.) खाडलको दुरी २ मी. X २ मी.																	
	क) नरम बलौटे माटो																	
२०.५	१. ५० प्रतिशत सम्म भिरालो जमीन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	३०														
	२. ५० प्रतिशत भन्दा बढी भिरालो जमीन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	३५														
२०.५	खाडल खन्ने कार्य (१६०० खाडल) (४५ से.मी X ३० से.मी. X ३० से.मी. खाडलको दुरी २.५ मी. X २.५ मी.)																	
	क) नरम बलौटे माटो																	
	१. ५० प्रतिशत सम्म भिरालो जमीन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	३२														
	२. ५० प्रतिशत भन्दा बढी भिरालो जमीन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	३८														
२०.६	ख) ग्राभेल मिसिएको बलौटे माटो																	
	१. ५० प्रतिशत सम्म भिरालो जमीन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	४२														
२०.६	२. ५० प्रतिशत भन्दा बढी भिरालो जमीन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	४८														
	वृक्षरोपण क्षेत्र भित्र वेर्नाहरु ढुवानी गर्ने कार्य		ज्यामी संख्या	१	विरुवा	गोटा	८००											
२०.७	कटिङ्ग विरुवा रोप्ने कार्य (प्रति हेक्टर)																	
	१. ५० प्रतिशत सम्म भिरालो जग्गा विरुवा रोप्ने कार्य	हेक्टर	ज्यामी संख्या	२०														
२५.२	सर्भे तथा रेखांकन	हेक्टर	ज्यामी संख्या	२														
३२	वृक्षरोपण स्याहार सम्भार																	

अनुसूची-१०

कटान तथा ज्यालाको दररेट

क्र. सं.	कार्य विवरण	एकाई	आ.व. २०७०/०७१	आ.व. २०७१/०७२
१	विद्युत्त पोल कटान गरी बोक्रा भिकी तयार गर्ने काम			
	(क) ८ मी. लम्बाई भएको	प्रति पोल	५३१००	५९१००
	(ख) ९ मी. लम्बाई भएको	"	६५१००	७२१००
२	पोल पाईलिंग	प्रति क्यू.फिट	२५०	३१००
३	पोल लोड अनलोड	"	०१००	१११००
४	पोल ढुवानी			
	(क) ०-५०० मी. सम्म	प्रति क्यू.फिट	४१००	४५०
	(ख) ५००-२ कि.मी. सम्म	"	८१००	८६०
	(ग) २-५ कि.मी.सम्म	"	१०१७०	१११८०
	(घ) ५-७ कि.मी. सम्म	"	१३३८	१४१७५
	(ङ) ७-१० कि.मी. सम्म	"	१५१७	१६१७५
	(च) १० कि.मि. र सो भन्दा माथी	"	१७८४	१९१७५
५	गोलिया कटान मुछान	"	१५१००	१६१५०
६	रिङ्ग काट्ने	"	२१०	२५०
७	गोलिया लोड अनलोड	"	१०१००	१११००
८	गोलिया ग्रेडिंग अनुसारको पाईलिङ्ग गर्ने	"	५१००	५५०
९	गोलिया ढुवानी			
	(क) ०-५०० मी. सम्म	प्रति क्यू.फिट	४१९५	५५०
	(ख) ५००-२ कि.मी. सम्म	"	९१९०	१११००
	(ग) २-५ कि.मी.सम्म	"	१३२०	१४१५०
	(घ) ५-७ कि.मी. सम्म	"	१६५०	१८१५०
	(ङ) ७-१० कि.मी. सम्म	"	१८१७०	२०१७५
(च) १० कि.मि. र सो भन्दा माथी	"	२२१००	२४१५०	
१०	बल्लाबल्ली कटान मुछान	"	९१९०	१११००
११	बल्लाबल्ली लोडअनलोड	"	४१९५	५१००

१२	बल्लाबल्ली रिङ्ग काटने	”	१६५	२१००
१३	बल्लाबल्ली ग्रेडिङ्ग अनुसार पाईलिङ्ग	”	२२०	४१००
१४	बल्लाबल्ली ढुवानी			
	(क) ०-५०० मी. सम्म	प्रति क्यू.फिट	३८५	४१५०
	(ख) ५००-२ कि.मी. सम्म	”	७७०	८१५०
	(ग) २-५ कि.मी.सम्म	”	९१९०	१११००
	(घ) ५-७ कि.मी. सम्म	”	११८३	१३१००
	(ङ) ७-१० कि.मी. सम्म	”	१४३०	१५१५
	(च) १० कि.मि. र सो भन्दा माथी	”	१५१४०	१७००
१५	सरपट कटान मुछ्न गरी (२० X ५ X ५ को) दाउरा चट्टा तयार गर्ने			
	(क) ०-५०० मी. सम्म दाउरा ढुवानी गरी चट्टा लगाउने	प्रति चट्टा	३५००१००	३८५०१००
	(ख) ५००-२ कि.मी. सम्म दाउरा ढुवानी गरी चट्टा लगाउने	”	४०००१००	४४००१००
	(ग) २ कि.मि. भन्दा बढी दाउरा ढुवानी गरी चट्टा लगाउने	”	४५००१००	४९५०१००
१६	छनौट कटान तथा ढलापडा संकलन गरी (२० X ५ X ५ को) दाउरा चट्टा तयार गर्ने			
	(क) ०-२ कि.मि. सम्म दाउरा ढुवानी गरी चट्टा लगाउने	प्रति चट्टा	६०००१००	६६००१००
	(ख) २-५ कि.मि. सम्मको दाउरा ढुवानी गरी चट्टा लगाउने	”	६५००१००	७१५०१००
	(ग) ५-१० कि.मि. भन्दा बढी दाउरा ढुवानी गरी चट्टा लगाउने		७०००१००	७७००१००
१७	चौकिदार ज्याला	प्रति दिन	३३०१००	३७०१००
१८	ज्यामी ज्याला	”	२५०१००	२८०१००

अनुसूची-११

वृक्षरोपण प्लटहरू : (आ.व. २०६२।०६३ को फिल्ड रिपोर्टबाट)

सागरनाथ

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल(हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१ए	७.७७	सिसौ	२०३७।०३८	
१ए	१.१०	टिक	२०४३।०४४	
१बी	८.००	मसला	२०४१।०४२	
१सी	३०.००	टिक	२०३७।०३८	
१डी	८.८०	सिसौ	२०३७।०३८	
२ए	२२.८०	मसला + कदम	२०६१।०६२	
२बी	२४.३०	मसला + कदम	२०६१।०६२	
२सी	५.४८	मसला	२०६०।०६१	
२सी	१५.००	टिक	२०३६।०३७	
२डी	११.५०	मसला	२०६०।०६१	
२डी	१३.००	टिक + साल	२०३७।०३८	
३ए	२४.३०	मसला	२०६२।०६३	
३बी	२०.५६	मसला + कदम	२०६२।०६३	
३सी	१५.३०	मसला	२०३८।०३९	
३सी	९.००	सिसौ + साल	२०३८।०३९	
३डी	२२.००	मसला	२०६०।०६१	
३डी	२.३०	मसला कपिस	२०३८।०३९	
४ए	१९.३६	मसला	२०६०।०६१	
४डी	११.००	टिक	२०३८।०३९	
४डी	१४.००	सिसौ + मसला	२०३८।०३९	
५ए	५.१२	मसला	२०६२।०६३	
५ए	१८.५१	सिसौ + टिक	२०३७।०३८	
५बी	२४.००	मसला	२०६२।०६३	
५सी	२३.६३	मसला	२०६१।०६२	
५डी	८.००	मसला	२०६२।०६३	
५डी	१५.४३	टिक + मसला	२०३८।०३९	

६ए	११.५८	मसला	२०६०१०६१		
६ए	१२.५०	मसला	२०३९१०४०		
६बी	१२.१५	मसला + टिक	२०३७०३८		
६बी	१२.५०	टिक	२०३७०३८		
६सी	२४.३०	टिक + मसला	२०३७०३८		
६डी	२५.००	मसला + सिरिस	२०३७०३८		
७ए	२४.३०	सिसौ	२०३८१०३९		
७बी	२४.३०	टिक	२०३८१०३९		
७सी	२४.३०	टिक	२०३८१०३९		
७डी	२४.३०	सिसौ + मसला	२०३८१०३९		
८ए	२४.३०	सिसौ + साल	२०३८१०३९		
८डी	२४.३०	सिसौ + साल	२०३८१०३९		
९ए	२४.३०	मसला + साल	२०३९१०४०		
९बी	२४.३०	सिसौ + मसला + खयर			
९सी	२४.३०	मसला + बांस			
९डी	२४.३०	मसला			
१०ए	२४.३०	मसला + साल			
१०बी	२३.५६				
१०सी	२३.४१				
१०डी	२४.३०	सिसौ + साल			
११ए	२४.३०	मसला + साल			
११बी	२४.३०	सिसौ + मसला + अन्य			
११सी	२३.२१	मसला + साल	२०४०१०४१		
११डी	२३.००				
१३ए	२४.३०				
१३बी	२४.३०				
१३सी	२३.६६				
१३डी	२४.३०				
१४ए	२४.३०	टिक			
१४बी	१४.००	टिक + मसला	२०६११०६२		
१४बी	१०.००	साल रिजनरेसन	२०४०१०४१		

१४सी	२४.३०	सिसौ + साल	२०३९।०४०	
१४डी	२४.३०	मसला + साल		
१५ए	२४.३०	सिसौ + साल		
१५वी	२४.३०	सिसौ + मसला		
१५सी	२४.३०	सिसौ+मसला+ साल		
१५डी	२४.००	सिसौ + साल		
१७ए	२३.००	मसला	२०४०।०४१	
१७वी	२०.००			
१७सी	२२.५०			
१७डी	२३.००	मसला + साल		
१८ए	२३.००	मसला + साल		
१८वी	२१.००	सिसौ + साल		
१८सी	२२.००			
१८डी	२२.५०			
१९ए	२३.००			
१९वी	२३.००			
१९सी	२२.८०			
१९डी	२२.००			
२१ए	२३.००	सिसौ + सिरिस		
२१वी	२३.००	सिसौ + सिरिस		
२१सी	२२.७०	मसला + खयर		
२१डी	२०.३०	मसला		
२२ए	२३.५०	सिसौ + साल	२०४१।०४२	
२२वी	२३.००	सिसौ + साल		
२२सी	२२.००	मसला + साल		
२२डी	२२.५०			
२३ए	१९.००			
२३वी	२१.००			
२३सी	१४.००	मसला + खयर		
२३डी	२१.००	मसला + खयर		
जम्मा	१७२४.८३			

भक्तिपूर

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)	जत	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत	
१वी	९.०६	मसला	२०४७०४८		
१सी	२१.५३		"		
२ए	१८.८२		"		
२वी	१६.६५		"		
२सी	२३.२१		"		
२डी _१	११.२८		२०४७०४८		
२डी _२	१२.००		२०४६१०४७		
३ए _१	१३.५२		२०४६१०४७		
३ए _२	९.१६		"		
३वी _१	१७.५६		"		
३वी _२	७.१३		"		
३वी _३	१.००		"		
३वी _४	०.८०		"		
३सी	२०.२३		"		
३डी	२३.९९		२०४७०४८		
४वी _१	४.५०		"		
४वी _२	६.५७		"		
५ए	२४.०५		मसला + सिसौ	"	
५वी	२२.८७		मसला	२०४६१०४७	
५सी	१७.४४		सिसौ	२०४६१०४७	
६ए	२४.१९	मसला	"		
६वी _१	२३.७४		"		
६वी _२	७.११		"		
६सी _१	१८.४०		"		
६सी _२	२.६१		"		

६डी	२३.२१	मसला + सिसौ	”	
८ए	२.५२	मसला	२०४३१०४४	
८बी	१८.८०		”	
८सी	२२.५९		२०४३१०४४	
८डी _१	१७.२५	सिसौ	२०४३१०४४	
८डी _२	५.४५	खयर	२०४३१०४४	
९ए	२१.००	मसला	२०४३१०४४	
९बी _१	१२.०१		”	
९बी _२	२.१०		”	
९बी _३	१८.४०		२०४७१०४८	
९सी	१७.१०	मसला + लहरेपिपल	”	
९डी	२२.३०	मसला	२०४४१०४५	
१०ए _१	१६.४०	मसला + टिक	२०४३१०४४	
१०ए _२	३.२०	मसला	”	
१०बी	२३.७५		”	
१०सी	११.४०	मसला + सिसौ	”	
१०डी _१	२१.७४	मसला + सिसौ	२०४३१०४४	
१०डी _२	२३.३०	मसला		
११ए	२३.८०	मसला + सिसौ	२०४४१०४५	
११बी	२३.९०	सिसौ		
११सी	२४.३०			
११डी	२१.५९	मसला + सिसौ		
१२ए	२४.१५			
१२बी	२४.३०			
१२सी	१८.३०			
१२डी	२४.३०	सिसौ		
१३ए _२	९.९४	सिसौ + मसला	२०४५१०४६	
१३ए _१	२०.२०			
१३बी	२३.००			
१३सी	२०.६४			टिक
१३डी _१	०.७९	”		

१३डी	०.१४	सिसौ	२०४५१०४६	
१४ए	१८.९४	मसला	२०४६१०४७	
१४बी	२३.६२			
१४सी	२२.७७			
१४डी	२३.१०			
१५ए	२२.९३			
१५बी	२३.९३			
१५सी	२३.०७			मसला + सिसौ
१५डी	२२.५६	सिसौ		
१६बी	९.३५	मसला	२०४५१०४६	
१६सी	५.००			
१९बी	२.२५			
१७ए	२३.१८			
१७बी	२२.५५	मसला + सिसौ		
१७सी	१०.७९	सिसौ		
१७डी	१९.८२	मसला + सिसौ		
१८ए	२४.२६	सिसौ		
१८बी	२४.१८	सिसौ		
१८सी	२१.९०	मसला		
१८डी	१२.४६	टिक		
२०ए	६.२४	मसला + सिसौ		
२०बी	१९.६५	मसला + सिसौ		
२०सी	३.१९	मसला		
२१ए	२२.६५	मसला + सिसौ		
२१बी	२१.९५	मसला	२०४६१०४७	
२१सी	२४.३०			
२१डी	२१.००			
२४ए	१६.८१	टिक + मसला	२०४७१०४८	
२४बी	२४.३१	मसला		
२४सी	२४.३१	”		
२४डी	१६.९०	टिक + मसला		

२७ए	२१.६१	मसला		
२७बी	२३.९५			
२७सी	१७.३६			
२७डी _१	१५.८६			
२७डी _२	८.१५			
जम्मा	१५४४.१९			

फूलजोर

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल(हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१वी	१४.४३	मसला	२०४३।०४४	
१सी _१	२३.५०	विभिन्न + टिक		
१सी _२	१.१७	मसला		
२ए _१	२०.९१	सिसौ		
२ए _२	२.२५	मसला		
२वी _१	२४.३०	सिसौ		
२वी _२	६.८६	मसला		
२सी	१५.००			
२सी	९.३०	सिसौ + मसला	२०४३।०४४	
२डी	१६.३०	अन्य टायल	२०४३।०४४	
२डी	४.००			
३ए _१	२२.२५	मसला		
३ए _२	१.२०			
३वी	४.२०			
३सी	०.५०			
३डी	१७.७०			
जम्मा	१८३.८७			

परवानीपुर

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल(हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१ए	१६.००	सिसौ	२०४७१०४८	
१बी	११.२९		२०४८१०४९	
१सी _१	२२.६७			
१सी _२	२.०२		२०४७१०४८	
१डी	१५.३३		२०४८१०४९	
२ए _१	०.६५		२०४७१०४८	
२ए _२	१५.००		२०४७१०४८	
२बी _१	२.१७		२०४८१०४९	
२बी _२	१६.६९			
२सी _१	९.००			
२सी _२	२.२३			
२सी _३	२.२३			
२डी _१	१०.६०			
२डी _२	२.०६			
जम्मा	१२७.९४			

हात्तिलेट

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१ए	१६.५०	मसला	२०४०१०४९	
१बी	२३.९०			
१सी	५.९३			
१डी	०.८९			
२ए	२०.७४			
२बी	१४.१८			
२सी	१७.७८			
२डी	११.२१			

३ए	१७.९२		२०४११०४२	
३बी	२३.६४			
३सी	७.७३		२०४०१०४१	
३डी	१७.०७			
४ए	२४.३०			
४बी	२४.३०		२०४३१०४४	
४सी	२३.८५			
४डी	१८.०७		२०४०१०४१	
५ए	२४.००		२०४३१०४४	
५ए _१	७.५०		२०४७१०४८	
५डी _१	३.९०			
५डी	२४.३०	टिक + सिसौ + खयर +	२०४३१०४४	
५डी _२	८.६२	मसला + सिरिस		
६ए	५.४४	टिक + सिसौ		
६बी	१२.९०	टिक + सिसौ		
६सी	२४.३०	मसला		
६डी	१०.१५	मसला + सिसौ		
७ए	१७.५०	मसला + सिसौ		
७बी	२३.००	मसला + खयर		
७सी	२०.००	मसला	२०४११०४२	
७डी	१०.५०	मसला		
८ए	२२.६३			
८बी	२१.९२			
८सी	२३.१३			
८डी	२२.६५			
९ए	२३.२०	मसला + साल		
९बी	२३.८८		२०४२१०४३	
९सी	२२.७०			
९डी	२२.७०			
१०ए	२३.८५		२०३९१०४०	

१०वी	२३.८४		२०३८।०३९	
१०सी	११.९७			
१०डी	२३.१०		२०३९।०४०	
११ए	५.४९	मसला	२०३९।०४०	
११वी	२०.५०	टिक + सिसौ + मसला	२०३८।०३९	
११सी	२३.१०	मसला		
११डी	७.००	मसला + सिसौ		
१२ए	२३.८५	मसला + सिसौ + साल	२०३९।०४०	
१२वी	२४.१५			
१२सी	२४.३०	मसला + साल	२०४०।०४१	
१२डी	२४.३०	सिसौ + मसला	२०४१।०४२	
१३ए	१८.६६			
१३वी	१९.८७			
१३सी	२४.१५	मसला + साल		
१३डी	२४.२१			
१४ए	१३.५०	मसला + खयर		
१४वी	१५.३६	मसला + खयर		
१४सी	२०.८०	मसला + साल	२०४२।०४३	
१४डी	२३.२९	”		
१५ए	१२.७४	मसला + खयर		
१५वी	१७.७२	मसला		
१५सी	११.०७	मसला		
१५डी	२१.३४	खयर		
१७ए	६.८१	मसला	२०४५।०४६	
१७वी	७.९०	मसला		
१७सी	२३.४५	सिसौ + मसला	२०४०।०४१	
१७डी	१३.४५	मसला	२०३८।०३९	
१८ए	३.०५	खयर	२०४३।०४४	
१८वी	१३.६८	मसला + खयर	२०५०।०५१	

१८सी	१८.८०	मसला + खयर	२०४३।०४४	
१८डी	१५.८०	मसला		
१९ए	१७.३०	मसला + खयर + फाटफुट साल		
१९बी	२४.१३			
१९सी	१३.००			
१९डी	२०.३०			
२०ए	२२.९०			
२०बी	२३.००			
२०सी	२३.९०			
२०डी	२१.३०	मसला + सिरिस + साल		
२१ए	१९.२५			
२१बी	२१.८०	मसला + साल		
२१सी	१५.८०	मसला + खयर		
२१डी	२३.६५	मसला + साल		
२२ए	२३.५०	मसला + साल		
२२डी	२१.६०	मसला		
जम्मा	१४९५.४६			

लक्ष्मिनिया

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१बी	२१.२८	मसला + साल	२०४२।०४३	
१बी _१	७.००	मसला		
१सी	२३.१९	खाली		
१डी	५.६२	मसला + साल		
२ए	२४.३०	मसला + साल + सिसौ	२०५०।०५१	
२बी	२०.२९	सिसौ + साल	२०४३।०४४	
२सी	२३.०६	मसला	२०४२।०४३	
२डी	२४.३०	मसला + साल + खयर		
३सी	२४.३३			
३डी	२४.०५			

४सी	२३.३२	सिसौ + साल	२०४४।०४५	
४डी	२४.०५	मसला	२०४३।०४४	
५ए	९.४५			
५वी	२४.३०	मसला + सिसौ		
५सी	२४.३०	सिसौ + साल	२०४२।०४३	
५डी	९.९६	सिसौ + मसला		
६ए	२४.२२	मसला		
६वी	२४.३०	सिसौ + साल		
६सी	२२.५८			
६डी	२३.८०	सिसौ		
७ए	२३.८३	मसला + साल		
७वी	२४.००			
७सी	२४.२०			
७डी	२३.६७			
८ए	२४.००			
८वी	२३.६०	सिसौ + साल	२०४४।०४५	
८सी	२४.१०	मसला + साल		
८डी	२४.३०	मसला + साल		
९ए	१५.८०	सिसौ + मसला	२०४३।०४४	
९वी	१९.१२	सिसौ	२०४२।०४३	
९सी	२४.३०			
९डी	२३.०४	इपिलइपिल + क्यासिया मसला + टिक		
१०ए	२१.३९	सिसौ + मसला		
१०वी	२३.७५			
१०सी	२३.९२	मसला + साल	२०४३।०४४	
१०डी	२०.४५	सिसौ + साल	२०४२।०४३	
११ए	२४.२७	मसला + साल	२०४३।०४४	
११वी	२३.६०	मसला + साल + असना	२०४२।०४३	
११सी	२३.९०		२०४३।०४४	
११डी	२४.०३		२०५३।०५४	
१२ए	२३.४४		२०४४।४५०	
१२वी	२३.२६		२०४३।०४४	

१२सी	२३.२२	सिसौ + मसला	२०४३१०४४	
१२डी	२४.३०	सिसौ + साल		
१३ए	२.००	मसला	२०४७१०४८	
१३ए	२३.८०			
१३बी	२४.१०	सिसौ	२०४४१०४५	
१३सी	२३.१०	सिसौ + खयर		
१३डी	२२.३३	मसला		
१३डी१	५.१२		२०४७१०४८	
१४ए	२४.२८	सिसौ	२०४३१०४४	
१४बी	२०.७७			
१४सी	२२.९४	सिसौ + खयर		
१४डी	२४.००	सिसौ + खयर	२०४३१०४४	
१५ए	२४.३०	टिक + खयर + क्यासिया		
१५बी	२४.१३	मसला + साल	२०४४१०४५	
१५सी	२२.८४	मसला + साल	२०४७१०४८	
१५डी	२१.२८	मसला + खयर		
१६ए	२३.७८	टिक + क्यासिया + खयर + मसला	२०४४१०४५	
१६डी	२३.९२	मसला		
१७ए	५.५८			
१७ए	२२.४०	मसला + खयर	२०४७१०४८	
१७बी	२३.३०	मसला + खयर		
१८ए	२३.६६	सिसौ + मसला + साल		
१८बी	२३.८०		२०४४१०४५	
१९ए	२४.३०	खयर + मसला		
१९बी	२२.००			
१९सी	२३.३६	खयर + मसला + अन्य	२०४५१०४६	
१९डी	२४.३०	खयर + मसला + अन्य		
२०ए	२१.९२	मसला		
२०डी	२३.६०			
जम्मा	१५३२.१०			

कूश्मारी

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत	
१ए	१४.२५	सिसौ	२०४५१०४६		
१बी	२४.३०		२०४६१०४७		
१सी	१९.००				
१डी	१२.००	सिसौ + खयर	२०४६१०४७, २०५९१०६०		
२ए	२२.९६	मसला	२०४६१०४७		
२बी	१५.५०				
२सी	२४.००				
२डी	२२.५०				
३ए	१८.००				
३सी	२१.००				
३डी	२०.००				
४ए	२१.७०		२०४५१०४६		
४बी	२२.५५				
४सी	२१.५०				
४डी	२०.४०				
६बी	१२.५०				
६सी	१३.००				
६डी	८.५०				
७ए	२३.८०				
७बी	१६.००			२०४९१०५०	
७सी	२३.६०			२०४७१०४८	
७डी	२३.७५		२०४५१०४६		
८ए	१९.६५		२०४७१०४८		
८बी	२२.४०				
८सी	२०.२५				
८डी	२२.४५				
९ए	२३.३०				
९बी	२४.३०				

९सी	२०.६९	सिसौ + खयर			
९डी	२०.५०	मसला	२०४४१०४५		
१०ए	२४.३०				
१०बी	२३.५०				
१०सी	१८.२०				
१०डी	१५.५६		२०४६१०४७		
११ए	१०.२०		२०४५१०४६		
११बी	१५.५०		२०४७१०४८		
११सी	१७.५०				
११डी	६.००				
११डी _१	४.५०		२०४६१०४७		
१२ए	१४.००		२०४८१०४९		
१२बी	२२.००		२०४९१०५०		
१२सी	१६.९५		मसला + खयर	२०४७१०४८	
१२डी	१९.५०		मसला		
१३ए	२३.००				
१३बी	२३.००				
१३सी	२४.३०	२०४६१०४७			
१३डी	१८.५०	सिसौ	२०४७१०४८		
१४ए	१२.३०	मसला			
१४बी	१७.९०	सिसौ			
१४सी	२४.००				
१४डी	२१.४०	२०४६१०४७			
१५ए	१८.१०	मसला	२०४४१०४५		
१५बी	२२.६०				
१५सी	२२.००				
१५डी	२२.६५				
१६ए	२४.३०	मसला + टिक	२०४५१०४६		
१६ए _१	१०.२०	टिक	२०४५१०४६		
१६बी	२२.५०	मसला	२०४७१०४८		
१६सी	७.९५				

१६डी२	१०.००	सिसौ + मसला	२०४५१०४६	
१६डी१	६.५०	सिसौ		
१७ए	२१.५०	मसला	२०४७१०४८	
१७बी	२१.००			
१७सी	१२.७५			
१७डी	१२.५०			
१८ए	२०.४७			
१८बी	१९.२५			
१८सी	११.५०			सिसौ + मसला
१८डी	१२.००	मसला	२०४४१०४५	
१९ए	२३.१०			
१९बी	२३.१०			
१९सी	१४.००			
१९डी	२४.२०			
२०ए	२३.१०			
२०बी	२३.८०			
२०सी	१३.६०			
२०डी	१४.००			
जम्मा	१४२३.१३			

मुर्तिया (घुर्कोली)

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१ए	९.१४	सिसौ	२०४३१०४४	
१सी	२.४६	सिसौ + मसला	२०४४१०४५	
१डी	२३.२५			
२ए	२४.४१	मसला + कदम		
२बी	८.५०	मसला		
२डी	११.५०			
३ए	२२.१९			
३ए	५.७६			
				२०४५१०४६

३वी	२३.६९	सिसौ + मसला	२०४४।०४५		
३सी	२३.२५				
३डी	२३.२८				
४ए	२३.७१				
४वी	२४.४१				
४सी	२१.२५	मसला	२०४५।०४६		
४डी	२०.३०				
५ए	१७.६८	मसला + सिसौ			
५वी	२३.८५				
५सी	२३.८६	टिक + सिसौ			
५डी	१७.८१	सिसौ + मसला			
६ए	१६.७९				
६वी	२३.१७				
६सी	१६.७९			मसला + साल	
६डी	१०.१२			मसला	
७ए	१९.१२	सिसौ + मसला			
७वी	८.७६				
७सी _१	२४.४०				
७सी _२	१४.७८	मसला		२०४७।०४८	
७डी	२२.१८				
८ए	२३.१९				
८वी _१	१८.८१				
८वी _२	८.५२	मसला		२०४८।०४९	
८सी	१६.८७				
८डी	२३.४८				
९ए	२१.९३				
९वी	९.९८		टिक		
९सी	७.९८	मसला	२०४७।०४८		
९डी	२४.२४				
१०ए	२२.८४				
१०वी	५.८५				

१०सी	५.११			
१०डी	२५.००			
११ए	२१.१७			
११वी	२.१२			
११सी	०.६३			
११डी	२४.९५			
जम्मा	७६९.०८			

मुर्तिया (वागमती टेकानी साइड)

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)	जात	वृक्षरोपण वर्ष	कैफियत
१ए _१	१४.४२	खयर	२०६०१०६१	
१ए _२	७.३२	सिसौ + मसला	२०४४१०४५	
१सी	२१.००			
१डी _१	६.२०			
१डी _२	२६.२०			
२ए _१	३.७०			
२ए _२	२३.६०			
२वी	२३.८०			
२सी	२३.८०			
२डी	६.१५			
३ए	४.००			सिसौ
३वी	२१.९६	मसला		
३सी _१	७.२८	खयर	२०५०१०५१	
३सी _२	०.१४			
३डी	१३.८२	टिक		
४ए	२.४९	सिसौ	२०४८१०४९	
४सी	१.९८			

४डी	९.५७			
५ए	२३.८०			
५वी	१८.३६			
५सी	२६.२०	खयर + सिसौ		
५डी	२५.१०		२०४८१०४९	
६ए	१६.९६	सिसौ		
६वी	१८.५४			
६सी	२६.७७	खयर + मसला	२०५०१०५१	
६डी _१	१२.९५	खयर		
६डी _२	०.२८	सिसौ		
७ए	१.५४			
७सी	१५.५१		२०५११०५२	
७डी	२१.५२			
८ए	२४.८९	मसला	२०५०१०५१	
८वी	२६.६३		२०५११०५२	
८सी	१५.२०			
८डी	१९.५९			
९ए _१	२२.५४			
९ए _२	२३.६५		२०५०१०५१	
९वी	२१.६१			
९सी	१९.८०	सिसौ + मसला		
९डी _१	८.४२			
९डी _२	२०.५०		२०४९१०५०	
१०ए	०.००	०		
१०सी	१२.६६	सिसौ		
१०डी	२४.७८	सिसौ + मसला		
११ए	१६.७६	सिसौ	२०५११०५२	
११वी _१	२४.३०	सिसौ + टिक		
११वी _२	११.९९	खयर		
११सी	८.७५	खयर + मसला		

११डी	१५.१७	खयर	२०५०१०५१		
१२ए	२२.७२	सिसौ			
१२वी	२२.८३				
१३ए	३.५५	खयर			
१३सी	१६.३०	सिसौ			
१३डी	२३.०८				
१४ए	२२.२०				
१४वी	१९.२२				
१४सी	११.९०				
१४डी	२५.०४	टिक + सिसौ	२०५०१०५१		
१५ए	१०.५५	सिसौ			
१५वी	१.०५				
१६ए _१	२४.६४	मसला			
१६ए _२	८.३८	सिसौ			
१६वी	१६.१५	सिसौ + मसला			
१६सी	२४.१६	मसला			
१६डी	२२.५५				
१७ए	२३.९६				
१७वी	२०.६४	सिसौ			
१७सी	९.४२				
१७डी	२०.४२				
१८ए _१	२१.०४	सिसौ + मसला			
१८ए _२	९.२९	सिसौ + मसल + टिक			
१८वी _१	२३.०४	सिसौ			
१८वी _२	१४.९२	मसला			
१८सी	२३.५१				
१८डी	२३.८९	टिक			
१९ए	२३.८३	सिसौ + मसला		२०४९१०५०	

१९वी	२३.४१			
१९सी	७.१६	मसला		
१९डी	२३.३७		२०५०१०५१	
२०वी	६.३३	मसला + सिसौ		
२०सी	१९.६८	”		
२१ए	१.५०			
२१ए	८.०४	मसला + टिक	२०५४१०५५	
२१वी	२४.४०		२०५४१०५०	
२१सी	५.३६	सिसौ	२०५०१०५१	
२१सी	१९.७८		२०५३१०५४	
२२वी	११.४०	मसला	२०५४१०५५	
२२सी	२५.७१		२०६०१०६१	
२२डी	२४.७८	मसला + सिसौ		
२३ए	२०.४५			
२३ए१	२१.११	मसला		
२३वी	१२.१८		२०६०१०६१	
२३वी१	१५.९२			
२३सी	१९.६९	मसला		
२३डी	५.४९			
२४ए	२२.२०			
२४वी	१८.४४	टिक + सिसौ	२०५३१०५४	
२४सी	३२.६५	मसला + सिसौ		
२४डी	७.४०	टिक + साल	२०५६१०५७	
२५ए	१७.३१		२०५४१०५५	
२५वी	२५.०२	सिसौ + मसला	२०५३१०५४	
२६ए	१७.३१			
२६वी	२३.४१	मसला + सिसौ	२०५४१०५५	
जम्मा	१६८९.९८			
जुडिवेला	५२.००	सिसौ मसला	२०५१.०५२	
दुधिअवा	१९८.११	सिसौ	२०५२.०५३	

एकमूष्ठ तेरीज

प्लट नं.	नेट क्षेत्रफल (हे.)
सागरनाथ	१७२४.८३
भक्तिपूर	१५४४।२
फूलजोर	१८३।८७
परवानीपूर	१२७।९४
हाथिलेट	१४९५।५
कूशमारी	१४२३।१
लक्ष्मिनिया	१५३२।१
जुडिवेला	५२.००
दुधिअवा	१९८.११
मूर्तिया क्षेत्र	२४५९.०६
कुल जम्मा	१०७४०.६९

